

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี
อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

สารนิพนธ์
ของ
จิตรา ศรีมงคล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
กันยายน 2552

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี
อำเภอ กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

สารนิพนธ์
ของ
จิตรา ศรีมงคล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
กันยายน 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี
อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

บทคัดย่อ
ของ
จิตรา ศรีมงคล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
กันยายน 2552

จิตรา ศรีมงคล. (2552). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาติกานนท์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 45 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน ใช้เวลาในการทดลอง 18 คาบคาบละ 60 นาที ทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized One - Group Pretest - Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องนิทานไทย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบค่าสถิติ t-test แบบ Dependent Samples

ผลการศึกษา พบว่า

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทยมีประสิทธิภาพ 82.16 / 86.78

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องนิทานไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A DEVELOPMENT OF MATHAYOMSUKSA I STUDENT' SUPPLEMENTARY
READING BOOKS ON THAI TALE, TRIAMUDOMSUKSANOMKLAO,
KABINBURI SCHOOL, PRACHINBURI

AN ABSTRACT
BY
JITTRA SRIMONGKOL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master
of Education Degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University
September 2009

Jittra Srimongkol. (2009). *A Development of Mathayomsuksa I Students' Supplementary Reading Books on Thai Tale, Triamudomsuksanomklao, Kabinburi School, Prachinburi*. Master's Project, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assist. Prof. Kachornsri Jatikananda.

The purpose of this research were to development the supplementary reading books on Thai tale for Mathayomsuksa I student's and investigated students' achievement through supplementary reading books.

The samples were 45 Mathayomsuksa I students in the first semester of the 2009 academic year, at Triamudomsuksanomklao, Kabinburi Schools, Prachinburi. They were randomly selected by Cluster Random Sampling, and were taught through the supplementary reading books on Thai tale, Triamudomsuksanomklao, Kabinburi School for eighteen fifty - minute periods. The Randomize One - Group Pretest - Posttest Design was used in study.

The instrument used in this study included the Thai supplementary reading books on Thai tale, Triamudomsuksanomklao, Kabinburi School and the achievement tests. The data were statistically analyzed by t-test for Dependent Samples.

The results of this research were:

1. The efficiency of the supplementary reading books on Thai tale, Triamudomsuksanomklao, Kabinburi School was 82.16/86.78
2. The students' achievement through the supplementary reading books on Thai tale, Triamudomsuksanomklao, Kabinburi School was significantly increased after the experiment at .01 level.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา และคำแนะนำอย่างดียิ่งจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาติกานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิต พานทอง รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์ และรองศาสตราจารย์
ชุตินา วัฒนศิริ ผู้วิจัยรู้สึก ซาบซึ้งในความกรุณาและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นายสมหมาย ผาสุข ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 และอาจารย์อุดมภรณ์ ทวีพงศ์ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย โรงเรียน
วัดศรีสวัสดิ์ ที่ได้กรุณาตรวจดูเครื่องมือ กลั่นกรองภาษาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมอย่างละเอียดให้
เป็นอย่างดีเยี่ยม

ขอขอบคุณ อาจารย์สุชิน ทวีพงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสวัสดิ์ อาจารย์ ชูชาติ
พงษ์ประเสริฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อาจารย์เชาวลิต
โคละทัต รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี ขอขอบใจ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1 ห้อง 2 ห้อง 3 และห้อง 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า
กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการหาคุณภาพเครื่องมือใน
การทดลองเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณกรพินธุ์ แพงต่าย นักวิชาการพิมพ์ ระดับ 4 องค์การคำ สกสค.
ลาดพร้าว ที่ได้ช่วยวาดภาพประกอบหนังสืออ่านเพิ่มเติม ขอขอบคุณผู้ที่ช่วยในเรื่องทุนทรัพย์
อันได้แก่ คุณสมทรง จิตเจริญรุ่งเรือง คุณสมชาย ศรีมงคล คุณครูสมพงษ์ จูมานันต์ และ
คุณครูจิรดา ชาติกำเหนิด ขอขอบคุณ คุณนฤมล คุณสุชญา ศรีมงคล ที่ช่วยหาหนังสือประกอบ
การทำวิจัย ขอขอบคุณคุณครูพิชัย คุณครูนิรมล พงษ์อาภา ที่ช่วยดูแลนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัย
ดำเนินการวิจัย ขอขอบใจคุณจันทนา อุ่มมีเพชร คุณลัดดา กิจจะ คุณกริช ศรีมงคล และ
คุณนุชวรา จิตเจริญรุ่งเรือง ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำให้งานวิจัยสำเร็จได้ด้วยดี ขอขอบคุณ
คุณครูกฤษดา ขำหลวงศิริ พระมหาประมง สวัสดิ์ลาภา และเพื่อนๆ สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
(กลุ่มการสอนภาษาไทย) ที่ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือรวมทั้งเป็นกำลังใจให้ในการทำสารนิพนธ์
ฉบับนี้จนสำเร็จ

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อสนั่น คุณแม่มะลิ ศรีมงคล ผู้ให้กำลังใจอันมีค่า
ความดีและคุณค่าที่เกิดประโยชน์จากงานวิจัยนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแก่ผู้มีพระคุณ
ทุกท่าน

จิตรา ศรีมงคล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	2
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
สมมติฐานในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม	8
ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม	8
ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม	8
การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม	10
ขั้นตอนการทำหนังสือสำหรับเด็ก	15
พัฒนาการและความสนใจในการอ่านหนังสือเด็ก	17
การประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม	20
งานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่าน เพิ่มเติม	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานไทย	24
ความหมายของนิทาน	24
ประวัติความเป็นมาของนิทาน	25
ที่มาของนิทานไทย	25
จุดประสงค์ในการเล่านิทาน	26
ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน	27
การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน	28
คุณค่าของนิทานไทย	35
อนุภาคของนิทานไทย	36
กฎเกี่ยวกับนิทานไทย	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานไทย	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	38
ความหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	38
จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	39
ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	40
ประเภทของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	40
ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	50
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
การวิเคราะห์ข้อมูล	63
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	66
ความมุ่งหมายของการวิจัย	66
สมมติฐานในการวิจัย	66
ขอบเขตของการวิจัย	66
วิธีดำเนินการวิจัย	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
สรุปผลการวิจัย	70
อภิปรายผลการวิจัย	70
ข้อเสนอแนะ	71
บรรณานุกรม	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	78
ภาคผนวก ก	79
ภาคผนวก ข	81
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	96

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงแบบแผนการวิจัยในการทดสอบสมมติฐาน	57
2 การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องนิทานไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80	65
3 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี...	65

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
---	----------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การอ่านเป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาหาความรู้ เป็นปัจจัยในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เต็มเต็มด้วยศักยภาพแห่งวิชาการความรู้ที่หลากหลาย มนุษย์ทุกคนมีความต้องการในการขวนขวายหาความรู้มาใส่ตนเอง การอ่านมีความสำคัญมากในชีวิตประจำวัน การอ่านนอกจากจะเป็นเครื่องมือสำหรับได้มาซึ่งความรู้แก่บุคคลแล้ว ยังเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศชาติ ช่วยทำให้จิตใจมีความสุขและความเพลิดเพลินอีกด้วย บุคคลที่มีชีวิตผ่านพ้นวัยเรียนในโรงเรียนไปแล้ว ถ้ามีนิสัยรักการอ่านหนังสือก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้ ทันสมัยไม่ล้าหลัง นโยบายหลักสำคัญประการหนึ่งของรัฐบาล ก็คือ การปลูกฝังรักการอ่าน ตามมาตรา 24 ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กล่าวถึง เรื่องการจัดกิจกรรมไว้ว่า ให้ผู้เรียนรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

ในปัจจุบันการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมทักษะทางการอ่าน นั้นยังนับว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รายวิชา ท 31101 วิชารายวิชา ประจำปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอ กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี (2551: 1 – 2) พบว่า นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 ยังมีทักษะการอ่าน อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ วิศัลย์ศยา รุดดิษฐ์ (2539: 74) กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็น อย่างยิ่งที่ครูควรจะต้องชี้แนะ และฝึกฝนให้นักเรียน ซึ่งหน้าที่ของครูนี้มิใช่จำกัดแต่เพียงสอนให้อ่านได้ อ่านออก อ่านเป็น แต่ต้องสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนด้วย แต่ปัญหาก็คือ ทำ อยางไรนักเรียนจึงจะอยากอ่าน เพราะถึงแม้นักเรียนจะตระหนักดีว่าการอ่านมีความสำคัญมากเพียงใด แต่นักเรียนส่วนใหญ่ก็ยังไม่มึนนิสัยรักการอ่าน

การอ่านเป็นกิจกรรมที่เด็กไทยให้ความสำคัญน้อยลง จึงทำให้ทักษะด้านการอ่านด้อยลง อย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ดังที่ จริยา จิราธิวัฒน์ (2550: 25) กรรมการ มูลนิธิป๊าคี กล่าวถึงสถานการณ์การอ่านของเด็กไทยในปัจจุบัน จากสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2548 สสำรวจพบอัตราการอ่านหนังสือของเด็กไทยโดยเฉลี่ยเพียงปีละ 5 เล่มต่อคน ขณะที่ประเทศพัฒนา แล้วอย่างอเมริกา อัตราการอ่านหนังสือโดยเฉลี่ยปีละ 50 เล่มต่อคน อาจเพราะมีสื่อเร้าอื่น ๆ ทั้ง ทางโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เกมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งรูปลักษณะน่าสนใจ ประกอบกับเป็นสื่อใหม่ ทันสมัย เป็นที่นิยมของเด็กมากกว่า อีกทั้งปฏิเสธไม่ได้ว่า เด็กไทยจำนวนมากขาดแคลนโอกาส ทางการศึกษาไม่มีหนังสือดี ๆ อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นุช ม่วงเก่า (2533:17) กล่าวว่า เด็กไม่รักการอ่าน เด็กขาดความพร้อม ปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากสิ่งแวดล้อม ปัญหาจาก การเรียน การขาดการฝึกฝน ครูผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนอ่านหนังสือหรือเข้าห้องสมุดเพื่อ ศึกษาค้นคว้า นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการอ่านหนังสือ เป็นต้น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

จำนวนมากอ่านหนังสือไม่เป็น ครูผู้สอนควรพัฒนาการอ่านให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ไม่ควรละเลยที่จะฝึกฝนนักเรียน

เมื่อรู้ถึงปัญหาการอ่านของนักเรียนแล้ว ครูซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการสอนการอ่าน จึงควรคิดค้นวิธีที่จะส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน นำกิจกรรมมาช่วยสอนจนเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จของครูและศิษย์ ดังที่ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล (2537:7) กล่าวว่า ผู้ที่เป็นนักอ่านจะประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงานตลอดจนการพัฒนาสังคมส่วนรวมด้วย เนื่องจาก การถ่ายทอดเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดทัศนคติต่อเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่เข้าถึงเด็กได้อย่างแท้จริง สามารถตอบสนองความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ดังที่ วรศักดิ์ ชันทอง (2544:2) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนจะเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ความรู้ความเข้าใจ ทางด้านวิชาการต่าง ๆ จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนรวมถึงช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอันจะทำให้ผู้เรียน ได้เกิดความคิดรวบยอดได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสื่อการสอนในปัจจุบันนี้ ได้มีการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย สื่อที่มีความสำคัญเป็นพื้นฐานการเรียนการสอนมากที่สุด ก็คือ หนังสือ

หนังสือถือได้ว่าเป็นสื่อพื้นฐานของการศึกษาตั้งแต่ขั้นต้น เพราะเป็นสื่อที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถที่จะนำตัวเองไปสู่การประกอบอาชีพและการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป อีก จารุณี ยอดกัณฑ์ (2540:1) และ อมรรัตน์ เชิงหอม (2541:2) ได้กล่าวถึง หนังสืออ่านเพิ่มเติม ไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นสื่อการสอนที่มีบทบาทอย่างมาก ในการเรียนการสอนของครูและนักเรียน เนื่องจากในหลักสูตรและนโยบาย ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้มีการสนับสนุน ให้มีการผลิตอย่างกว้างขวางแพร่หลาย เพราะเท่าที่ผ่านมาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน จะใช้เพียงหนังสือเรียนที่กำหนดให้เรียนแต่เพียงอย่างเดียว นั้น คงไม่สามารถจัดการเรียนการสอน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานไทย เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้นักเรียนได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในนิทานไทยที่มีความสนุกสนานมีคติสอนใจได้ทราบประวัติความเป็นมาประเพณีไทย ศิลปะ และศีลธรรมอันดีงาม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่าน พัฒนาทักษะการอ่านอันเป็นพื้นฐานทางการศึกษา และแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานนิสัยรักการอ่าน เพื่อการค้นคว้าในระดับต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

2. เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง นิทานไทยที่สร้างขึ้นให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อน และ หลังการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย ที่ผ่านเกณฑ์ ประสิทธิภาพ 80 / 80

2. ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

3. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนสาระภาษาไทยนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้วิชา ภาษาไทย ในเนื้อหาอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ที่ศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ภาค เรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 5 ห้องเรียน รวมนักเรียน 231 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 45 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2.1 ตัวแปรที่ศึกษา

2.1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง นิทานไทย

2.1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง นิทานไทย

2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลอง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ใช้เวลาในการทดลอง 18 คาบ คาบละ 60 นาที สัปดาห์ละ 3 คาบ

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ นิทานไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยเนื้อหา 16 เรื่อง ได้แก่

เรื่องที่ 1 เจ้าแแดงโม (ประวัติสมเด็จพระสังฆราชแแดงโม)

เรื่องที่ 2 ตำนานวันสงกรานต์

เรื่องที่ 3 น้ำผึ้งหยดเดียว

- เรื่องที่ 4 ปริศนา 5 ประการ
- เรื่องที่ 5 พระนางสร้อยดอกหมาก กับพระเจ้าสายน้ำผึ้ง
- เรื่องที่ 6 พุดดีเป็นศรีแก่ปาก
- เรื่องที่ 7 ท่งกุลาร้องไห้
- เรื่องที่ 8 แก้วหน้าม้า
- เรื่องที่ 9 เจ็ดสหายผู้วิเศษ
- เรื่องที่ 10 ไกรทอง
- เรื่องที่ 11 นินทากาเลเหมือนเทน้ำ ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีดมารีดหิน
- เรื่องที่ 12 ปลาบู่ทอง
- เรื่องที่ 13 หัวล้านนอกครู
- เรื่องที่ 14 นางพิกุลทอง
- เรื่องที่ 15 นอนสูงให้นอนคว่ำ นอนต่ำให้นอนหงาย
- เรื่องที่ 16 โสนน้อยเรือนงาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการอ่านและให้ผู้เรียนได้ความรู้เพิ่มเติม สามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยเรียบเรียงให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของนักเรียน
2. นิทานไทย หมายถึง นิทานพื้นบ้านที่เล่าสืบต่อกันมาในชุมชนต่างๆ ของประเทศไทย
3. หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย หมายถึง หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยนำเนื้อหาจากนิทานไทย 16 เรื่องที่มีอยู่เดิม มาพัฒนาเป็นหนังสืออ่านที่มีลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ภาพประกอบใหม่ เพื่อให้นักเรียนได้เพิ่มพูนความรู้ในนิทานไทย ซึ่งมีมากมายหลายเรื่องที่น่าสนใจ อันก่อให้เกิดความสนุกสนาน คัดสอนใจ เข้าใจ ประเพณีศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญา และส่งเสริมการนำภาษาไทยไปใช้อย่างถูกต้องเพื่อเป็นการอนุรักษ์นิทานไทย ซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่าสืบต่อกันมา และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน วิจัยฉบับนี้ประกอบไปด้วยนิทานไทย 16 เรื่อง ได้แก่

- เรื่องที่ 1 เจ้าแฉ่งโม (ประวัติสมเด็จพระสังฆราชแฉ่งโม)
- เรื่องที่ 2 ตำนานวันสงกรานต์
- เรื่องที่ 3 น้ำผึ้งหยดเดียว
- เรื่องที่ 4 ปริศนา 5 ประการ
- เรื่องที่ 5 พระนางสร้อยดอกหมาก กับพระเจ้าสายน้ำผึ้ง
- เรื่องที่ 6 พุดดีเป็นศรีแก่ปาก
- เรื่องที่ 7 ท่งกุลาร้องไห้

- เรื่องที่ 8 แก้วหน้าม้า
 เรื่องที่ 9 เจ็ดสหายผู้วิเศษ
 เรื่องที่ 10 ไกรทอง
 เรื่องที่ 11 นินทากาเลเหมือนเทน้ำ ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีดมารีดหิน
 เรื่องที่ 12 ปลาบู่ทอง
 เรื่องที่ 13 หัวล้านนอกครู
 เรื่องที่ 14 นางพิกุลทอง
 เรื่องที่ 15 นอนสูงให้นอนคว่ำ นอนต่ำให้นอนหงาย
 เรื่องที่ 16 โสนน้อยเรือนงาม

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ ของนักเรียนหลังจากการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานไทย ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

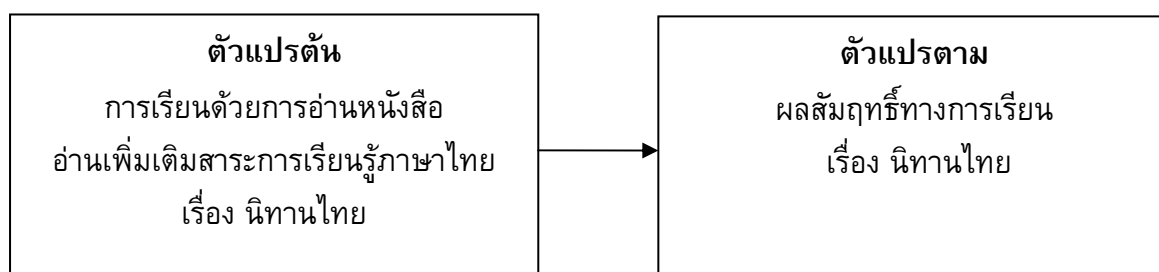
5. การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง การนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80 / 80

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียน ที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง นิทานไทย ไม่ต่ำกว่า 80

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนที่ เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง นิทานไทย ไม่ต่ำกว่า 80

6. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หมายถึง เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดความรู้ ความจำ และการนำไปใช้ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียน ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย เป็นปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพแล้ว

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 1.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 1.2 ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 1.3 การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 1.4 ขั้นตอนการทำหนังสือสำหรับเด็ก
 - 1.5 พัฒนาการและความสนใจในการอ่านหนังสือเด็ก
 - 1.6 การประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - 1.7 งานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานไทย
 - 2.1 ความหมายของนิทาน
 - 2.2 ประวัติความเป็นมา
 - 2.3 ที่มาของนิทานไทย
 - 2.4 จุดประสงค์ในการเล่านิทาน
 - 2.5 ลักษณะของนิทาน
 - 2.6 การแบ่งประเภทของนิทาน
 - 2.7 คุณค่าของนิทานไทย
 - 2.8 อนุภาคของนิทานไทย
 - 2.9 กฎเกี่ยวกับนิทานไทย
 - 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานไทย
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.1 ความหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.3 ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.4 ประเภทของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.5 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือเรียกอีกอย่างว่า หนังสืออ่านประกอบ โดยกระทรวงศึกษาธิการ (2542: 1) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า ได้แก่หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละคน

บันลือ พุกกะวัน (2521: 58) ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า เป็นวัสดุการอ่านประเภทหนึ่ง ที่ไม่ใช่แบบเรียนแต่เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เด็กสามารถเลือกอ่านได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน นักเรียนอาจใช้ได้หลายลักษณะ เช่น อ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ อ่านเพื่อหาประสบการณ์ให้ลึกซึ้งเฉพาะเรื่อง อ่านเพื่อความเพลิดเพลินหรือเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

จินตนา ไบกาชุย (2534: 19) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เดิมเคยเรียกกันว่า หนังสืออ่านประกอบ

กัญญาพร นิตยะประภา (2534:39) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่าเป็นแบบเรียนอีกชนิดหนึ่ง ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้แต่เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเพิ่มเติมไปจากหนังสือแบบเรียน หรือใช้ประกอบหนังสือเรียนให้สมบูรณ์ขึ้น เป็นหนังสือที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากจะให้ความรู้เพิ่มเติมแล้ว การเสนอเรื่องราวหรือการเขียนนำอ่าน และอ่านเพลินกว่าหนังสือแบบเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีแต่ข้อเท็จจริง สำหรับเด็กเริ่มอ่านหนังสือเพิ่มเติมจะช่วยให้การอ่านแตกฉานขึ้น

จากความหมายข้างต้นของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่กล่าวมา พอสรุปความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่จะช่วยให้นักเรียนนำมาใช้ประกอบกับการเรียนในเนื้อหาวิชาเรียนได้เป็นอย่างดี หนังสือจะมีความน่าสนใจและอ่านเพลิดเพลิน และยังส่งเสริมการเรียนของนักเรียนให้เข้าใจในเนื้อหาได้ง่าย เด็กสามารถอ่านได้ตลอดเวลาตามที่ต้องการและเหมาะสมสำหรับนำมาใช้ประกอบในการเรียนการสอน

1.2 ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

บันลือ พุกกะวัน (2521: 58–59) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. เรียนทุกวิชา ไม่ว่าวิชาอะไร ไม่อาจสนองความต้องการ ในด้านความเข้าใจ ความหมายของเรื่องราวบางเรื่องได้กว้างขวางพอ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ย่อมช่วยขยายประสบการณ์ได้มากกว่า ทั้งยังมีภาพประกอบ ช่วยให้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. เฉพาะแบบเรียนภาษาไทย ไม่อาจสามารถที่จะซ้ำคำ มีประโยคตัวอย่างตลอดจนเรื่องราวได้เพียงพอ หนังสืออ่านเพิ่มเติมย่อมช่วยย้าในการซ้ำคำ ลักษณะประโยคการใช้คำและความหมายของคำอรรถรสของคำศัพท์ต่างๆ ได้ดี

3. หนังสืออ่านเพิ่มเติม มักจัดทำเพื่อความมุ่งหมายเฉพาะส่วน ย่อมที่จะช่วยเน้นขยายและเป็นเรื่องราว ช่วยให้เกิดเพลิน สร้างนิสัยในการรักการอ่านได้มากกว่าแบบเรียน

4. หนังสืออ่านเพิ่มเติม ย่อมสามารถสนองความต้องการ การฝึกทักษะ ซึ่งเด็กจะใช้เวลาอ่าน อย่างมีอิสระทั้งในห้องเรียน ห้องสมุด เป็นการส่งเสริมลักษณะนิสัยในการรักการค้นคว้า และพัฒนาการอ่านได้มากกว่า

5. หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เป็นเรื่องราว ย่อมช่วยชดเชยความรู้สึก ความบกพร่องทางด้านจิตใจของเด็กผู้อ่านเป็นรายกรณี เช่น เด็กที่ขาดความอบอุ่นจากทางบ้านได้รับการทารุณข่มขู่ กวดขัน ก็สามารถที่จะหาส่วนชดเชยทดแทนได้ จากเรื่องราวที่อ่านด้วยความอบอุ่น ความมั่นคงทางจิตใจ ความเมตตากรุณาและเสริมสร้างคุณธรรมได้เป็นอย่างดี และดีกว่าแบบเรียนทั่วไป ซึ่งไม่สามารถเขียนทำนองหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้

จารุณี ยอดกัณฑ์ (2540: 26) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้น จะเป็นการเพิ่มเติมความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ที่ในหนังสือแบบเรียนไม่มี ทั้งยังเป็นการช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน และเป็นการเสริมความรู้ที่เรียนให้กว้างขวาง เป็นการช่วยนักเรียนที่เรียนอ่อนให้ได้ความรู้เพิ่มและทำให้เด็กที่เก่งมีความรู้มากขึ้น เป็นการพัฒนาการอ่านตามความสามารถของเด็กแต่ละคน และยังเป็นการชดเชยความรู้สึกต่างๆ ในส่วนที่เด็กขาดได้ด้วย พร้อมทั้งยังเป็นการให้อิสระแก่ผู้อ่านในการที่จะเลือกหนังสือไว้อ่านตามความสามารถและความเหมาะสมกับวัยของตนเองซึ่งจะเป็นการเพิ่มคุณค่าแก่ตัวนักเรียนเองด้วย ให้มีความคิดคำนึงมากขึ้น มีจินตนาการมากขึ้นอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติของคน นก สัตว์และต้นไม้ สนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิตและสิ่งแวดล้อม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีควรมีรูปแบบการเขียนเนื้อเรื่องที่เหมาะสม ได้แก่ เรื่องประเภทนิทาน นิยายผจญภัย นิทานพื้นบ้านต่างๆ เรื่องแต่งใหม่ที่มีตัวละครไม่มากแต่มีบทเคลื่อนไหวมากดำเนินเรื่องรวดเร็ว ไม่มีบทบรรยายมาก นิทานคำกลอนง่ายๆ นิทานเพลงสั้นๆ เรื่องเกี่ยวกับการละเล่นต่างๆ เรื่องเกี่ยวกับประเพณีเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งรอบตัวเด็ก เรื่องชีวิตประจำวัน เรื่องเกี่ยวกับของเล่นเครื่องดนตรีกลไก เรื่องอวกาศ เรื่องดนตรีและเครื่องดนตรีง่ายๆ นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่สร้างจากจินตนาการ เช่น นิยายแนววิทยาศาสตร์เรื่องมหัศจรรย์ เรื่องผีนึ่ง เรื่องการใช้ของวิเศษ เรื่องตื่นเต้นเร้าใจ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับความเร้นลับของวิญญาณหรือเรื่องผีและเรื่องตลกขำขัน และ สุดใจ เหล่าสุนทร (2525: 11) ได้ให้ความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า นักเรียนได้อ่านมาก จะเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้กว้างขวาง งอกงาม

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีได้ว่า ในการจัดทำหนังสือที่ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก ควรพิจารณาถึงความเหมาะสม ความต้องการ

และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้อ่าน โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

1.3 การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อเสริมการเรียนรู้การสอนในหลักสูตร จะต้องมีการสร้างที่เหมาะสม และเอื้อประโยชน์ต่อผู้อ่านมากที่สุด ซึ่งมีผู้ศึกษาและตั้งเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกหนังสือเพื่อนำมาใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบบทเรียนดังนี้

ภิญโญ สาร (2521: 253–254) กล่าวถึง หลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกหนังสืออ่านประกอบ ซึ่งสามารถนำมาเป็นเกณฑ์ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้เป็นอย่างดี โดยกำหนดว่า จะต้องพิจารณาหนังสือ 3 ด้านดังนี้

1. เนื้อหาของหนังสือ

- 1.1 หนังสือเล่มนี้มีอะไรน่าสนใจในเชิงความนึกคิดของนักเรียนหรือไม่
- 1.2 ถ้าเป็นหนังสือที่ให้ความรู้หรือข่าวสาร ความรู้หรือข่าวสารนั้น ถูกต้องทันสมัยเพียงใด จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ที่เด็กมีอยู่แล้วหรือไม่
- 1.3 เป็นสิ่งแปลกออกไปจากหนังสือเล่มอื่นที่นักเรียนมีอยู่แล้วหรือไม่
- 1.4 ถ้าเป็นหนังสือนวนิยายแสดงให้เห็นภาพสะท้อนของชีวิตเพียงใด ตัวละครในเรื่องแสดงอาการหรือพูดจริง ๆ แสดงหรือพูดเพียงใด เรื่องทำนองนี้อาจเกิดกับชีวิตเราหรือไม่

2. ความน่าอ่านของหนังสือ

- 2.1 เนื้อเรื่องที่นำมาเสนอ เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของผู้อ่านหรือไม่เพียงใด
- 2.2 เขียนชัดเจนและอ่านเข้าใจง่ายเพียงใด
- 2.3 ลวดลายการเขียนดี หรือน่าเบื่อ และไม่น่าสนใจ
- 2.4 ถ้าเป็นหนังสือเกี่ยวกับความรู้หรือข่าวสาร สิ่งเหล่านี้บอกอย่างตรงไปตรงมา หรือเลือนหายหรือซ่อนเร้นอยู่ในเรื่อง หรือในคำพูดเพียงใด

3. รูปร่างของหนังสือ

- 3.1 กระดาษ การพิมพ์ ตัวพิมพ์น่าพอใจหรือไม่
- 3.2 ภาพประกอบมีคุณค่าเพียงใด
- 3.3 การเย็บเล่มแข็งแรงทนทานหรือไม่
- 3.4 ขนาดของเล่มใหญ่หรือเล็ก เหมาะกับผู้อ่านเพียงใด

สมพร จารุณี (2530: 70) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หรือหนังสืออ่านประกอบ จัดเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทหนึ่ง ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ แต่ไม่ได้กำหนดให้เป็นแบบเรียน โดยมีหลักเกณฑ์ที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. โครงสร้างหรือรูปแบบของข้อความ หมายถึง ระบบหรือวิธีการจัดหรือเรียบเรียงความคิด และธรรมชาติความสัมพันธ์ของความคิดนั้น จุดประสงค์ของการเขียนหนังสือ และธรรมชาติ

ความสัมพันธ์ของความคิด หลักการ หรือทฤษฎี ของสาขาวิชาที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบหรือโครงสร้างที่เหมาะสมที่สุดที่สามารถสื่อเนื้อหาสาระและความคิดให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดีที่สุด

2. เอกภาพ หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นั่นคือผู้เขียนจะต้องเรียบเรียงและเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ไม่นำเนื้อหาหรือความคิดอื่นใดที่ไม่สอดคล้องเกี่ยวเนื่องกันในการบรรลุจุดประสงค์นั้นๆ มากล่าวปะปนไว้ในหนังสือ

3. สัมพันธภาพ หมายถึง การเชื่อมโยงความคิดหนึ่งเข้ากับอีกความคิดหนึ่ง ตั้งแต่ระดับความคิดย่อยขยายออกไปสู่ความคิดหลักของเรื่อง ในลักษณะที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความเชื่อมโยงของแต่ละความคิดที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจนท้ายที่สุดก็นำผู้อ่านให้บรรลุจุดมุ่งหมายของผู้เขียนได้

4. จุดเน้น หมายถึง แม้หนังสือมีเอกภาพและสัมพันธภาพแล้ว ผู้อ่านก็อาจจะยังไม่สามารถเข้าใจความหมายได้ถูกต้อง หรือจับประเด็นความสำคัญของเรื่องได้ถูกต้อง ถ้าผู้เขียนไม่มีวิธีที่จะเน้น หรือแนะนำให้ผ่านได้ แยกได้ว่าอะไรเป็นความคิดย่อย อะไรเป็นความคิดหลัก หรือความคิดสำคัญของเรื่อง วิธีเน้นว่าเนื้อหาตรงไหนสำคัญที่ง่ายที่สุดโดยที่ผู้เขียนบอกไว้เป็นประโยคแรก หรือประโยคสุดท้ายของย่อหน้า หรือนำเสนอเนื้อหาส่วนที่สำคัญนั้นในประมาณมากกว่าส่วนอื่น เป็นต้น

5. ความสามารถหรือคุณสมบัติของผู้อ่าน วัย วุฒิภาวะพัฒนาการทางสติปัญญา ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้อ่านหนังสือ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อนที่จะลงมือเขียนหนังสือ นั่นคือผู้เขียนจะต้องกำหนดไว้ในใจก่อนว่าจะเขียนหนังสือให้ผู้อ่านกลุ่มใด ซึ่งมีความรู้และสติปัญญาขนาดไหนแล้วจึงกำหนดจุดประสงค์ของหนังสือ เนื้อหาสาระ และรูปแบบการเขียน ตลอดจนเทคนิควิธีเขียนต่างๆ ได้

ถวัลย์ มาศจรัส (2548) ได้แนะนำหลักการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าในกระบวนการเขียนหนังสือที่อิงหลักวิชาการ จัดเป็นงานเขียนที่ง่ายที่สุดกว่างานเขียนอื่นๆ ทั้งนี้เพราะงานเขียนที่อิงหลักวิชาการ เป็นงานจัดระเบียบสาระทางด้านวิชาการให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เป็นการเขียนเพื่อการสื่อสาร คือสื่อสารความรู้ สื่อสารความคิด และสื่อสารประสบการณ์ การเขียนหนังสือที่อิงหลักวิชาการ หรืออิงหลักสูตรง่ายก็เพราะว่า

1. เป็นการรวบรวมความรู้ ความคิดที่ได้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ไว้แล้วอย่างมากมาย มาเรียบเรียงใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการเขียน

2. เป็นการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว มาผสมผสานหรือบูรณาการกับประสบการณ์ ความชำนาญการ ความเชี่ยวชาญของผู้เขียนในรูปลักษณะใหม่ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ

3. มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่า ต้องการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ให้ใครอ่าน ต้องการให้อ่านอะไร ต้องการให้อ่านเมื่อไรให้อ่านไปทำไม อ่านอย่างไร

4. เป็นการเขียนจากความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ความชำนาญการ ความเชี่ยวชาญ ความเชี่ยวชาญพิเศษของตนเอง

สูตรสำเร็จในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

สูตรสำเร็จง่าย ๆ ในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมอยู่ที่การค้นคว้า ได้แก่

1. การรับรู้ และการเรียนรู้สิ่งที่ไม่เคยรับรู้ และไม่เคยเรียนรู้มาก่อน
2. ความคิด ทรรศนะ และมุมมองใหม่ๆ
3. ข้อมูลจากอดีตและปัจจุบัน
4. คลังองค์ความรู้ และคลังคำใหม่ๆ
5. ศัพท์บัญญัติเฉพาะของแต่ละสาขาวิชา
6. นวัตกรรมใหม่ๆ
7. ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอ

หทัย ตันหยง (2529) กล่าวว่าหนังสือสำหรับวัยรุ่นอาจสร้างลักษณะเป็นหนังสือสำหรับวัยรุ่นที่สนองความรู้สึกของวัยรุ่น ว่าเป็นผู้ใหญ่กว่าอายุของตนเอง หนังสือจึงมีลักษณะเกินวัยไปบ้าง เป็นหนังสือเรื่องยาวกว่าเด็กวัยอื่น เป็นหนังสือที่มีเนื้อหามากกว่าภาพ เป็นหนังสือที่ไม่มีเรื่องขอบฝันโดยเด็ดขาด เป็นหนังสือที่เป็นแนวจริงจัง เป็นหนังสือที่สอดคล้องกับสภาพเป็นจริงของวัยรุ่น เช่น ปัญหาชีวิต ความรัก มิตรภาพหนังสือสำหรับวัยรุ่นในโลกปัจจุบันมีลักษณะเด่น ซึ่งเป็นผลงานของนักเขียนหนังสือสำหรับเด็กที่พยายามจะสร้างผลงานให้มีลักษณะประสานรอยต่อระหว่างวัยรุ่นกับวัยหนุ่มสาว ที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างสนิทแนบเนียน ให้เกิดเร้าความรู้สึก หรือความสำนึกที่เป็นมนุษยธรรมสากล ให้เกิดความรู้สึกร่วมสมัย ส่งเสริมเสรีภาพทางความคิดทางสร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่ แสวงหาเรื่องราวที่น่าตื่นเต้นเร้าใจ ทำทลายความสามารถของมนุษย์

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527) กล่าวถึงลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก รวมทั้งขั้นตอนและวิธีการทั่วไปในการจัดทำหนังสือ ควรประกอบด้วยหนังสือสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่แต่งหรือจัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กอ่านโดยตรง ปัจจุบัน หนังสือสำหรับเด็กจริงๆ และมีคุณภาพดีในท้องตลาดเมืองไทยยังมีน้อย สำหรับลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กที่ดีนั้น ควรประกอบด้วย

1. เนื้อเรื่องดี เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ และสติปัญญาความสามารถในการอ่านของเด็ก ถ้าเป็นหนังสือสำหรับเด็กเล็กๆ เนื้อหาควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก เช่น สัตว์เลี้ยงในบ้าน ต้นไม้ ดอกไม้ เมื่อเด็กโตขึ้น เนื้อเรื่องก็เป็นเรื่องที่ห่างตัวเด็กออกไป เป็นเรื่องที่เด็กสนใจอยากรู้ อยากเห็น เนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็กจะต้องไม่ยากจนเกินไป ไม่เยิ่นเย้อ หรือสับสน ต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ส่วนหนังสือสารคดีสำหรับเด็กชั้นประถมปลาย หรือเด็กก่อนวัยรุ่น และเด็กวัยรุ่นนั้น เนื้อหาจะต้องลำดับจากง่ายไปหายาก

หรือเรียงลำดับเหตุการณ์ให้เหมาะสม เพื่อให้ถ่ายทอดความเข้าใจ เกิดความต่อเนื่องและจดจำง่าย โดยไม่จำเป็นต้องท่องจำ

2. นักเขียน เป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องมีเทคนิคและมีความสามารถพิเศษ ที่จะเขียนหนังสือสำหรับเด็กให้เด็กสนใจได้ ถือเอาหนังสือเป็นเพื่อนได้ ผู้เขียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับเด็กด้วย เช่น ภูมิวิทยาของเด็ก รู้ความต้องการและความสนใจของเด็กว่าเด็กวัยไหนสนใจหนังสือประเภทไหน นอกจากนี้ นักเขียนควรมีจิตใจรักเด็กอย่างแท้จริง ไม่เห็นแก่เงิน มองเห็นความสำคัญของเด็กว่า เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นความหวังของประเทศชาติ ในการพัฒนาประเทศในอนาคต ผู้เขียนต้องเข้าใจสอดแทรกสิ่งดีงามและความรู้เพื่อสร้างสรรค์เด็ก

3. โครงเรื่อง จะต้องเรียงลำดับ ไม่สลับซับซ้อน สืบสน โครงเรื่องแปลกตื่นเต้น และ น่าสนใจ

4. แก่น หรือแก่นของเรื่อง แก่นของเรื่อง หมายถึง แนวคิดของเรื่องที่คุณเขียนได้แทรกไว้ในโครงเรื่องและเนื้อเรื่องของหนังสือแต่ละเล่ม ส่วนมากแก่นของเรื่องหนังสือสำหรับเด็ก มักจะเป็นเรื่องที่มีมองเห็นได้ชัดเจน ทำนองเดียวกัน คือ สอนให้เด็กเป็นคนดี กล้าหาญ ซื่อสัตย์ ประหยัด ขอบช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

5. ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก มีส่วนสำคัญมากที่จะดึงดูดความสนใจของเด็กให้ อยากอ่าน ภาพควรเป็นภาพสี สดใส ชัดเจนไม่เลอะเลือน สำหรับเด็กไทยนั้นไม่ค่อยชอบสีทึบๆ เช่น สีฟ้า สีเทา แต่จะชอบสีร้อน เช่น แดง เหลือง ภาพมีทั้งภาพวาด ภาพถ่าย ภาพเขียน ถ้าเป็นภาพลายเส้นควรชัดเจน กระฉ่างตา จำนวนภาพจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับวัยของเด็ก ถ้าเด็กโตขึ้น จำนวนภาพก็ลดลงตามวัยของเด็ก

6. ผู้วาดภาพประกอบ จะต้องเรียนรู้จิตวิทยา ความสนใจและความต้องการของเด็ก ตลอดจนสีและลักษณะของภาพที่เด็กชอบ ผู้วาดภาพประกอบควรได้ปรึกษากับนักเขียนเป็นประจำ เพื่อให้ภาพออกมาตรงตามความต้องการของผู้เขียน ตลอดจนความถูกต้องทั้งในด้านตรงตามเนื้อเรื่อง และถูกต้องตามหลักความเป็นจริง

7. การจัดรูปเล่ม การวางรูปหน้า ตลอดจนการจัดภาพและคำบรรยายให้เหมาะสมตามลำดับ มีศิลป์ ไม่วางภาพและคำบรรยายเต็มหน้ากระดาษจนไม่มีช่องว่างเลย จะทำให้เด็กเบื่อ จะมีการเว้นว่างบ้าง เพื่อจะทำให้เด็กได้พักสายตา

ภาพและคำบรรยายมีวิธีการจัดวางได้หลายวิธี ดังนี้

1. ภาพอยู่คนละหน้ากับคำบรรยาย ภาพประกอบอาจอยู่ด้านขวามือ ตามหลักความสนใจของคนที่มีมองด้านขวาก่อนเสมอ

2. ภาพวางไว้หน้าเดียวกันกับตัวอักษร คำบรรยายอาจจะอยู่ด้านบนหรือด้านล่างก็ได้ปนกันไปก็ได้

3. ภาพและคำบรรยายอยู่หน้าเดียวกัน วางไว้ทั้งด้านบนและด้านล่าง และกระจายไปทั่วหน้ากระดาษตามที่วาง

4. ภาพและคำบรรยาย กระจายเป็นภาพและคำบรรยายติดต่อกันทั้งสองหน้าติดกันทำให้มองเห็นชัดเจน ซึ่งมักเป็นภาพใหญ่ เป็นการวางภาพที่น่าสนใจ ทำให้ภาพใหญ่และกว้าง

5. ถ้อยคำสำนวน ใช้ภาษาง่ายๆ เหมาะสมกับวัยของเด็ก ในการอธิบายไม่ใช้ศัพท์สูงเกินไป เหมาะกับสติปัญญาความสามารถในการอ่านและเข้าใจของเด็ก ควรใช้ภาษาสำนวนที่เป็นกันเองกับเด็ก

6. ตัวละคร ต้องเป็นตัวละครในวัยเดียวกันกับเด็ก หรือใกล้เคียงกับเด็ก ตัวละครไม่ควรมากนัก เด็กจะรู้สึกสับสน

7. เทคนิคการเขียนหรือวิธีการเขียน ควรมีเทคนิคที่จะทำให้การดำเนินเรื่องราวสนุกสนาน เด็กอ่านด้วยความเพลิดเพลินไม่เป็นการสอนจนเห็นชัดเจน เป็นลักษณะกึ่งเล่ากึ่งสอน เทคนิคการดำเนินเรื่องทำให้เกิดความประหลาดใจ หน้าติดตามเรื่องราวไปเรื่อยๆ ด้วยความสนใจและตื่นเต้น

8. รูปเล่ม ไม่กำหนดแน่นอน ไม่ควรจะให้ใหญ่โตมากนัก ถ้าหิบบอ่านไม่สะดวกเด็กก็ไม่สนใจ ควรทำให้พอเหมาะที่เด็กจะจับถือได้สะดวก หิบบอ่าน พลิกหรือเปิดอ่านได้สะดวก รูปเล่มอาจจะทำให้เล่มเล็กเพื่อให้หนังสือราคาถูก ตัวอักษรต้องโตและชัดเจน รูปเล่มอาจทำลักษณะให้แปลก หรือเป็นขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก (ขนาด 7 x 4 นิ้ว) ก็ได้ รูปเล่มมี 2 ลักษณะ โดยใช้สัดส่วน 4: 3 คือ แนวตั้ง (4 x 6 นิ้ว , 7 x 10 นิ้ว) และแนวนอน (10 x 7.5 นิ้ว , 8 x 6 นิ้ว) กระดาษที่ใช้ควรใช้กระดาษดี หนาแน่น ขาวหรือสีอ่อน แข็งแรงทนทาน กระดาษที่ใช้ทำปกอาจจะเป็นปกอ่อนหรือปกอ่อนข้างแข็งก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นปกแข็งเสมอไป เพราะอาจจะทำให้หนังสือราคาแพง

9. ปก อาจเป็นปกอ่อนหรือปกแข็งก็ได้ ถ้าปกแข็งราคาจะแพงแต่แข็งแรงทนทาน บนปกควรมีภาพที่ตรงกับเนื้อเรื่อง เป็นภาพที่ดึงดูดความสนใจ เด็กดูภาพก็อยากอ่านและเขาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร

10. ตัวอักษร ตัวโต ชัดเจน เด็กยิ่งเล็กตัวอักษรยิ่งโต และเว้นช่องไฟให้ห่างเพื่อเด็กจะได้อ่านง่าย เมื่อเด็กโตขึ้นจึงลดขนาดตัวหนังสือได้ จนกระทั่งเข้าสู่วัยรุ่นจึงใช้ตัวพิมพ์ธรรมดา (ขนาด 19 พ้อยท์ครึ่ง , 1 พ้อยท์ เท่ากับ 1/72 นิ้ว) ตัวอักษรไม่ควรเป็นอักษรประดิษฐ์จะทำให้อ่านยาก

11. จำนวนหน้า เด็กก่อนวัยรุ่น ตั้งแต่ประถมปลาย ประมาณ 30 – 100 หน้า เด็กวัยรุ่น ประมาณ 100 – 200 หน้า

หนังสือสำหรับเด็กวัย 10 – 20 ปี (ก่อนวัยรุ่นจนถึงวัยรุ่น) เด็กวัยนี้อ่านหนังสือได้คล่องแล้ว ฉะนั้น ความจำเป็นในการอ่านก็จะเพิ่มมากขึ้น หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ตัวอักษรขนาดตัวพิมพ์ธรรมดา

2. มีภาพสีและขาวดำตามความเหมาะสม (ลดจำนวนลงได้) เรื่องประมาณ 70%

รูปประมาณ 30%

3. ใช้ภาษาง่ายๆ สำนวนง่ายๆ ภาษาที่วัยรุ่นนิยมใช้ แต่ไม่ใช่คำแสลง

4. เนื้อเรื่องดี มีความสมจริงมากขึ้น เป็นเรื่องของเด็กในวัยเดียวกัน หนังสือควรมีทั้งประเภทให้เกิดความเพลิดเพลินและให้ความรู้ เนื้อหาอยู่ในความสนใจของเด็กวัยรุ่น ไม่เป็นการสั่งสอน แต่แนะและยกตัวอย่างให้เห็นจริง

5. มุ่งให้สร้างจินตนาการและเกิดความคิดสร้างสรรค์

6. เป็นลักษณะหนังสือฉบับกระเป๋

7. หน้าปก ภาพวาดน่าสนใจ มีศิลป์

8. ความยาว 150 – 200 หน้าขึ้นไป

ถวัลย์ มาศจรัส (2548) กล่าวถึงลักษณะที่ดีหนังสือสำหรับเด็ก รวมทั้งขั้นตอนและวิธีการทั่วไปในการจัดทำหนังสือ ควรประกอบด้วย

1. ชื่อเรื่อง ที่ต้องสื่อความหมายที่ชัดเจน เพื่อบอกให้ทราบว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ต้องการนำเสนออะไร

2. ความนำ ซึ่งเป็นการเกริ่นนำเพื่อจูงใจผู้อ่านให้สนใจเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอต่อไป เหมือนการขับร้องเพลงต้องมีดนตรีนำมาก่อน

3. เนื้อเรื่องดี เป็นเนื้อหาสาระที่น่าสนใจทั้งหมดว่ามีอะไรบ้าง ในส่วนเนื้อเรื่องนั้นจะมีประเด็นต่างๆ ย่อยๆ ออกไป เพื่อนำเสนอประเด็นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รวมไปถึงความเพลิดเพลินในการอ่านอย่างมีความสุข

4. โครงเรื่อง คำนิยามของโครงเรื่อง หมายถึง การกำหนดกรอบเนื้อหาสาระสำหรับการเขียนหนังสืออย่างมีเอกภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือที่ผู้เขียนกำหนดขึ้นอย่างมีเป้าหมาย โครงเรื่องเปรียบเสมือนสะพานข้ามคลอง ทำให้เราข้ามคลองไปถึงอีกฝั่งหนึ่งได้ โดยไม่ตกน้ำตกท่าไปเสียก่อน โครงเรื่องในการเขียนถ้าวางโครงเรื่องดี เรื่องที่เขียนก็จะน่าอ่าน มีประเด็นการนำเสนอที่ชัดเจน ไม่สะเปะสะปะ ออกนอกกลุ่มนอกทาง เมื่อจะเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ก็จะต้องมีการจัดทำโครงเรื่องเสียก่อนว่าเรื่องที่จะเขียนประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระอะไรบ้าง สรุปได้ว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับวัยรุ่นจะต้องสร้างเนื้อหาให้ตรงกับวัยของผู้อ่าน ใช้คำธรรมดาสื่อสารได้ง่าย รูปปกสวยดึงดูดความสนใจ ตัวหนังสือโตไม่เล็กเกินไป รูปภาพก็สวยงาม ทันสมัย ใช้ภาษาอย่างดี รูปเล่มมีความทนทาน และสิ่งสำคัญเด็กอ่านแล้วได้ความรู้และความเข้าใจเพิ่มสูงขึ้น

1.4 ขั้นตอนการทำหนังสือสำหรับเด็ก

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527: 4-21) กล่าวถึงขั้นตอนการทำหนังสือสำหรับเด็ก ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือ จากหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก เพื่อดูแนวทางจัดทำหนังสือ ทั้งโครงเรื่อง แก่นของเรื่อง วิธีเขียน ภาษาที่ใช้ ลักษณะดีเด่นและจุดบกพร่องของหนังสือแต่ละเล่ม และศึกษาผลงานของนักเขียนหนังสือสำหรับเด็กที่มีชื่อเสียง

2. เขียนโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตั้งชื่อเรื่อง กำหนดแกนของเรื่อง เมื่อเขียนเสร็จแล้วอาจนำไปเล่าหรือไปให้เด็กอ่าน เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นของเด็กว่าชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ถ้าเด็กชอบก็แสดงว่าเรื่องที่เขียนน่าจะใช้ได้ และถ้าเด็กไม่ชอบก็ให้เด็กวิจารณ์แล้วนำไปแก้ไข

การเขียนบทสคริปต์ เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากเค้าโครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องย่อมาเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่องและรูปภาพ โดยบอกแต่ละหน้าของหนังสือตั้งแต่หน้าปก ใบบรองปกหน้า

3. ปกใน จนถึงหน้าสุดท้ายจะมีภาพและคำบรรยายอย่างไรบ้าง เป็นภาพเกี่ยวกับอะไร และคำบรรยายจะเขียนว่าอย่างไร อยู่ส่วนใดของหน้าหนังสือ เริ่มตั้งแต่หน้าปกเป็นต้นไป

4. การทำดัมมี่ คือ การทำหนังสือจำลองสำหรับเด็กที่จะทำขึ้นมา อาจจะทำเป็นเล่มเล็กๆ ก็ได้ แล้วนำรายละเอียดจากบทสคริปต์มาเขียน และวาดรูปลงไปทีดัมมี่ตั้งแต่ปกนั้น ถ้าวาดไม่ได้ก็ให้เขียนเป็นวงกลมแทน และบอกว่าเป็นภาพอะไรก็ได้ จนถึงหน้าสุดท้าย วาดภาพและเขียนคำบรรยายให้กับบทสคริปต์ สำหรับการวาดภาพ

5. การทำรูปเล่ม คือ การทำหนังสือจริงๆ ได้แก่ การวาดภาพ คำบรรยาย รวมทั้งการวางหน้า การจัดภาพของหนังสือให้เหมาะสม โดยดูจากดัมมี่ สำหรับขนาดของรูปเล่ม มีหลายชนิดที่นิยม คือ ขนาดเล็ก 13x18.5 เซนติเมตร หรือ 16 หน้ายก ขนาดกว้าง 14.6x21 เซนติเมตร หรือ 16 หน้ายกใหญ่ ลักษณะรูปเล่มจะวางในแนวนอนหรือแนวตั้งก็ได้ การเย็บเล่มจะเย็บจากตรงกลางหนังสือ หรือเย็บข้าง

6. การตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้น น่าติดตามและทำให้เดาได้ว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่เด็กติดใจ ซึ่งเป็นกลวิธีหรือเทคนิคหนึ่งต้องตั้งชื่อให้เด็กเกิดภาพพจน์

ถวัลย์ มาศจรัส (2539: 41- 42) ได้แนะนำและให้เริ่มปฏิบัติตามขั้นตอนด้วยคำถามต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ปัจจุบันสอนกลุ่มประสบการณ์อะไร

ขั้นที่ 2 จะเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านชั้นปีที่เท่าไร

ขั้นที่ 3 เขียนเรื่องอะไร แล้วตอบคำถามเหล่านี้ให้ได้

เขียนทำไม เพื่ออะไร

เนื้อหาเป็นอย่างไร

สาระที่ได้คืออะไร

รูปแบบการเขียนเป็นอย่างไร ร้อยแก้วหรือร้อยกรอง

ขั้นที่ 4 หาข้อมูลจากที่ไหน

ขั้นที่ 5 วางแผนการเขียนไว้อย่างไร

ขั้นที่ 6 จะลงมือเขียนเมื่อไร และกำหนดจะให้แล้วเสร็จเมื่อใด

ขั้นที่ 7 ลงมือเขียน

ทั้ง 7 ขั้นตอนคือ จุดเริ่มต้นที่ครูจะต้องจัดระเบียบไว้เพื่อให้การปฏิบัติมีแบบแผน

ทั้งยังเป็นการสร้างวินัยให้กับตนเองอีกด้วย

จากข้อความข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก เราต้องสำรวจตัวเองว่าสอนกลุ่มสาระใด จะได้จำกัดวงในการทำผลงานทางวิชาการประเภทหนังสือส่งเสริมการอ่านให้แคบเข้า เพื่อที่จะได้ตัดสินใจได้ง่ายยิ่งขึ้น การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติม ต้องคำนึงถึงวัยของนักเรียน และจิตวิทยาของนักเรียน ใช้จำนวนคำ จำนวนภาพ ขึ้นอยู่กับวัย เป็นต้น นึกภาพเรื่องราวได้ชัดเจนแจ่มใส จะเริ่มต้นตรงไหน เรื่องดำเนินไปและจะจบอย่างไร เรื่องที่เขียนให้อะไร ต้องการสอนอะไร สัมพันธ์กับเนื้อหาในหลักสูตร เมื่อนักเรียนอ่านจบแล้วเขาต้องได้แง่คิด ฉะนั้นรูปแบบการเขียนให้ทั้งสาระและความสนุกสนานก่อก่อไปด้วย นำมาปรับปรุงแต่งเพื่อให้เรื่องราวมีรสชาติ น่าอ่าน ด้วยสำนวนภาษาที่มีวรรณศิลป์

1.5 พัฒนาการและความสนใจในการอ่านหนังสือเด็ก

จินตนา ไบกาซูยี (2542: 61-64) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กโดยแยกกลุ่มอายุไว้ดังนี้ คือ

1. กลุ่มวัยเรียนมัธยมศึกษา (ตอนต้น: 12-14 ขวบ) หรือก่อนวัยรุ่น

กลุ่มนี้เป็นวัยที่เริ่มย่างเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่นอย่างจริงจัง จะเห็นได้อย่างชัดเจน เมื่อเด็กอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ซึ่งเป็นช่วงระยะการเชื่อมต่อระหว่างเด็กและวัยรุ่น จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งในด้านร่างกายโดยเฉพาะอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับรูปร่าง ขนาด และเสียง รวมทั้งอารมณ์จิตใจและอุปนิสัย ใจคอ ตลอดจนความชอบและความถนัดต่างๆ ความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นจะเห็นอย่างชัดเจน

ในเรื่องร่างกาย เด็กหญิงและเด็กชายจะมีการเปลี่ยนแปลงแสดงความแตกต่างทางเพศอย่างเห็นได้ชัดเจน เด็กผู้ชายเสียงจะแตก น้ำเสียงจะเริ่มห้าวขึ้น แขนขาเริ่มยาวแก่งก้าง เริ่มมีกล้ามเนื้อ อวัยวะเพศเริ่มขยายตัวใหญ่ขึ้น และเริ่มมีอสุจิ มีขนตามตัวในบางแห่ง เด็กหญิงเริ่มมีหน้าอกโตขึ้นและมีประจำเดือน สิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือ เด็กกินจุและนอนมาก ส่วนอารมณ์ ความรู้สึกในตัวเอง เด็กจะเริ่มสับสนในความเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะร่างกายเติบโต คล้ายเป็นผู้ใหญ่ แต่จิตใจยังเป็นเด็ก จึงเกิดความกังวล ข้างคิดเกิดอารมณ์หุนหัน ใจน้อย อ่อนไหว ขี้รำคาญ แสวงจน ชอบโต้เถียง โต้แย้ง มีการแสดงออกทางอารมณ์ ทำตามอารมณ์ของตัวเองมากขึ้น ซึ่งบางครั้งอาจจะไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ

ในด้านสังคมนั้น เด็กเริ่มสนใจเพื่อนฝูงมากขึ้น ต้องการให้เพื่อนยอมรับตนเข้ากลุ่ม ชอบรับเอาค่านิยม ความคิด และพฤติกรรมของเพื่อนๆ มาเป็นตัวอย่าง ดังนั้นความสัมพันธ์กับเพื่อนจึงมีมากกว่าความสัมพันธ์ต่อพ่อแม่ เช่นเดียวกันเมื่ออยู่ที่โรงเรียน จะเชื่อครูและเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ สำหรับด้านสติปัญญานั้น เด็กเริ่มเลือกและสนใจเฉพาะสิ่งที่ตนพอใจ และส่วนใหญ่จะตามเพื่อน มีความสังเกตเพิ่มขึ้น ชอบทดลองด้วยตนเองเพื่อแสวงหาคำตอบ อยากรู้ อยากเห็น แต่บางครั้งกล้าทำบางครั้งก็ไม่กล้าทำ

ความสนใจ ในระยะนี้ทั้งสองเพศเริ่มแสดงความแตกต่างในสิ่งที่ชอบไม่เหมือนกัน เด็กหญิงจะเข้ากลุ่มเพศหญิงเดียวกันที่มีอุปนิสัยและความชอบเหมือนๆ กัน ในขณะที่เด็กชายจะเลือกเพื่อนชายที่ชอบกิจกรรมเหมือนๆ กัน เช่น บางกลุ่มชอบเล่นกีฬา ดนตรี หรืออ่านหนังสือ หรือบางกลุ่มสนใจในการเรียนเป็นเด็กเรียน หรือบางกลุ่มชอบเที่ยวกลายเป็นเด็กเที่ยวไป

กลุ่มเด็กชายจะสนใจกีฬาที่เล่นเป็นทีม มีกติกากฎเกณฑ์ มีการแข่งขัน เช่น ฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอล บางกลุ่มชอบประดิษฐ์ค้นคว้าเครื่องมือวิทยาศาสตร์ หรือของเล่นจากไฟฟ้า วิทยุ ชอบอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการค้นคว้า ทดลอง กำลังภายใน การ์ตูน การผจญภัย ชีวประวัติ เพศศึกษา ชอบดูภาพยนตร์ตื่นเต้น ผจญภัย ตลก ชื่นชอบเพลงของนักร้องคนโปรด ชอบฟังเพลงทางวิทยุและเทป ส่วนรายการโทรทัศน์ชอบรายการเพลง การเต้นรำ กีฬา เกมทายปัญหา เป็นต้น

กลุ่มเด็กหญิง ชอบดูกีฬามากกว่าจะเป็นผู้เล่น สนใจสิ่งประดิษฐ์และการฝีมือ สนใจการแต่งกาย ชอบอ่านหนังสือโรแมนติก คอลัมน์ข่าวสั้น เรื่องสั้นๆ จากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารของเด็กและวัยรุ่น ชอบเก็บสะสมภาพเกี่ยวกับสวยๆ งามๆ ภาพดารานักร้องที่ชื่นชอบ เพลง เกม หนังสือวีซีดี และละครชีวิตที่ไม่เคร่งเครียด มีลักษณะเป็นแนวกระจุกกระจิก หรือเรื่องราวในครอบครัว

2. กลุ่มวัยรุ่นมัธยมศึกษา (ตอนต้น: 15-18 ปี) หรือกลุ่มวัยรุ่น

ในช่วงนี้ เด็กกลุ่มนี้เริ่มปรับสภาพความเปลี่ยนแปลงได้บ้างแล้ว แม้บางคนจะยังคงมีความเปลี่ยนแปลงอยู่อีก แต่ความเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่จะเป็นไปและต่อเนื่องต่อจากช่วงวัยก่อนวัยรุ่น ซึ่งอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ด้านร่างกายนั้น ความเจริญเติบโตในด้านความสูงยังคงมีอยู่ จนกระทั่งอายุได้ 18 ปี โดยเฉลี่ยความสูงจะหยุดลง ขนาดอวัยวะต่างๆ ยังคงเปลี่ยนแปลง เพื่อแสดงความแตกต่างทางเพศ ออกมาอย่างเด่นชัด เด็กชายจะเริ่มมีลักษณะเป็นชายหนุ่มขึ้น กล้ามเนื้อแขนขาจะขยายออก ตะโพกมีเนื้อหนังมากขึ้น มีขนรักแร้และที่อวัยวะสืบพันธุ์ เสียงเริ่มเป็นหนุ่ม หุ่นไม่ແບดแตกพรวดพราดๆ เหมือนเดิม เริ่มผิวนิ่บยึก การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดจากภาวะร่างกายและฮอร์โมน จึงเป็นไปอย่างรุนแรงมาก เด็กผู้หญิงก็เช่นเดียวกัน หน้าอกจะขยายโตจนต้องใส่เสื้อชั้นในชนิดยกทรง ตะโพกและแขนขาเริ่มกลมกลึง อ่อนช้อย สละสลวย เป็นหญิงสาวมากขึ้น เลือกลือผ้าเอง ดูแลเอาใจใส่ร่างกายมากขึ้น กิริยาท่าทางเริ่มมีจริตแสดงความเป็นสาว รู้จักเอียงอายหน้าแดงเมื่อถูกชม

ในส่วนอารมณ์นั้น ยังคงความสับสนวาทนเองไม่ถูกว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นวัยรุ่นดี บางครั้งปฏิบัติตนดังผู้ใหญ่ ไม่ต้องการให้มีการอบรมสั่งสอน แต่ต้องการให้มีการดูแลเอาใจใส่ให้ความรัก และความช่วยเหลือ มีความอ่อนไหว ซ้ำคิด ซ้ำน้อย ว้าวาม มีความกังวลและความกลัว เช่น กลัวรูปร่างตนเองไม่หล่อไม่สวย กลัวการเรียนไม่ดี กลัวสอบตก กลัวสอบเอนทรานส์ไม่ติด กลัวไม่มีเพื่อนหรือเพื่อนไม่รัก เข้าสังคมไม่ได้ เผลอญหน้ากับเพื่อนต่างเพศไม่เป็น ไม่ชอบการตำหนิหรือไม่ชอบการล้อเลียนเรื่องเพื่อนต่างเพศ โกรธง่ายและระบับความโกรธไม่ได้มักแสดงออกอย่าง

รุนแรง ทั้งท่าทาง คำพูดและการกระทำ ไม่ค่อยยอมรับฟังเหตุผล มีความหงุดหงิดง่าย ธรรมชาติที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลดังได้กล่าวมานี้

ในด้านสังคม เพื่อน โรงเรียน และครูผู้สอนยังคงเป็นแบบอย่างที่ได้ก๊วยนี้ยึดเป็นตัวอย่างและเชื่อถือมากกว่าพ่อแม่ และญาติพี่น้องในครอบครัว วิทยนี้เป็นวัยของการศึกษาหาความรู้จากโรงเรียน และจากการศึกษานอกกระบบต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ ล้วนมีบทบาทต่อการพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็กมาก เพราะเด็กวัยนี้ให้ความสนใจต่อสังคมแวดล้อมมากนั่นเอง ในวัยนี้แม่เด็กจะเริ่มแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ก็ยอมรับกติกาและระเบียบของสังคม ของหมู่คณะ รักเพื่อน รักโรงเรียน รักสี รักคณะ รักสถาบันอย่างรุนแรง รู้จักเสียสละเพื่อเพื่อนฝูงและครอบครัว สนใจสังคมภายนอกมากขึ้น

ความสนใจ เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เด็กจะแสดงความชอบเฉพาะของตนออกมามาก เริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศ แต่เมื่อเข้ากลุ่มทำกิจกรรมการเรียนหรือกิจกรรมเสริม จะชอบเลือกเข้ากลุ่มเพศเดียวกัน การเล่นกีฬาแยกเล่นตามลักษณะเพศ และตามลักษณะกีฬาที่ตนชอบ โดยเฉพาะกีฬาที่ต้องการทักษะ ความคล่องแคล่วทางร่างกายและจิตใจ การเลือกเรียนวิชาเป็นไปตามความถนัดและความชอบส่วนตัวมากขึ้น อีกทั้งยังอาจจะเกิดจากแรงบันดาลใจที่ได้เห็นตัวอย่างการประกอบอาชีพนั้นๆ แต่บางคนก็เลือกตามเพื่อนๆ ประปนกันไป ความถนัดหรือความสามารถเฉพาะด้าน เช่น กีฬา ดนตรี คำนวณ การทดลองวิทยาศาสตร์ การวาดภาพ ความถนัดทางภาษา การแต่งเรื่อง เขียนเรื่องของแต่ละคนเริ่มแสดงออกอย่างชัดเจน ซึ่งควรที่จะได้รับการส่งเสริมให้หาความรู้และทักษะการปฏิบัติเพิ่มขึ้น บางคนอาจจะหารายได้จากความถนัดหรือความสามารถพิเศษนี้ได้ ด้วยเหตุที่วัยนี้ชอบแสดงความเด่นเพื่อเรียกร้องความสนใจต่อสังคม และบางครั้งชอบใช้ความรุนแรงแทนเหตุผล ดังนั้นความชอบของกลุ่มนี้จึงมุ่งไปที่ดารา หรือนักร้อง หรือวีรบุรุษที่ตนชื่นชอบและมีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกับกลุ่มของตนเองมาก แต่อย่างไรก็ตามความชอบ อุปนิสัยและบุคลิกภาพของเด็กวัยนี้มีความแตกต่างไปตามเพศ พื้นฐานฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและสังคมเป็นส่วนประกอบสำคัญ

ในด้านของความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กวัย 12-18 ปี นั้น ลมูล รัตตากร (2529: 19-34) ได้สรุปจากผลการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ 13-18 ปี ในโรงเรียนรัฐบาลทั่วประเทศ พบว่า ความสนใจและแนวการอ่านของนักเรียนชายและหญิง นักเรียนชายและหญิงสนใจเรื่องต่อไปนี้มากเหมือนกัน คือ

1. เกร็ดความรู้สั้นๆ รวมในเล่มเดียวกัน
2. ความรู้ทั่วไป
3. การเรียนรู้ การจำ การลืม และการทดสอบเชาวน์
4. การคิดค้นหาเหตุผล
5. พุทธศาสนา
6. การศึกษา การเรียนการสอนตามหลักสูตรในโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย

7. นิทานตลกขบขัน
8. นิทานที่เป็นตำนานของแต่ละท้องถิ่น
9. นิทานเรื่องสัตว์
10. ไวยากรณ์ภาษาต่างๆ
11. คณิตศาสตร์
12. ดาราศาสตร์
13. การเปลี่ยนแปลงของโลก พื้นน้ำ อากาศ รวมทั้งการพยากรณ์อากาศ
14. วิศวกรรมศาสตร์
15. การประดิษฐ์เครื่องแต่งกายและการออกแบบ
16. การรักษาพยาบาล การป้องกันโรคและการใช้ยารักษาโรค
17. การขับร้อง การร้องเพลง รวมเนื้อเพลง
18. นวนิยาย ประวัติศาสตร์
19. การท่องเที่ยวเพื่อหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์
20. การรวบรวมแผนที่
21. ประวัติบุคคลสำคัญในสาขาวิชาต่างๆ
22. สงคราม

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า ความสนใจในการอ่านของเด็กในระดับมัธยมศึกษา หันไปนิยมอ่านหนังสือประเภทสารคดี นวนิยาย เด็กผู้ชายชอบอ่านเรื่องที่มีลีลาจับใจ จริงจัง รุนแรง ต่อสู้ ผจญภัย และเรื่องในเชิงวิทยาศาสตร์ อ่านหนังสือในระดับที่เหมาะสมกับวัยของตน ไม่ชอบอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับผู้หญิง การอ่านก็อยู่ภายใต้อิทธิพลชนบประเพณีของเด็กชาย เด็กหญิงชอบอ่านนวนิยาย ชอบอ่านเรื่องที่มีลีลาอ่อนโยน นุ่มนวล ความรัก ความสวยงาม และเรื่องในเชิงจินตนาการ อ่านหนังสือที่มีระดับเกินวัย ชอบอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับผู้ชายและการอยู่ภายใต้อิทธิพลชนบประเพณีของเด็กหญิง และทั้งเด็กหญิง เด็กชาย ยังสนใจอ่านตำนานประวัติเกี่ยวกับจังหวัดของตนเอง รวมถึงสถานที่สำคัญ สถานที่ท่องเที่ยว อาหาร ผลิตภัณฑ์ที่นำออกจำหน่ายที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นของตนเอง ก็จะสนใจอ่านเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเช่นกัน

1.6 การประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ชุดิมา สัจจามันท์ (2523: 44) ได้สรุปเกณฑ์การประเมินคุณค่าของหนังสือสำหรับเด็ก สรุปได้ดังนี้

1. ด้านโครงเรื่อง
 - 1.1 เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน หรือไม่เยิ่นเย้อมากเกินไปจนจำ
 - 1.2 มีความสัมพันธ์กับพื้นฐานประสบการณ์ของเด็ก
 - 1.3 มีเงื่อนไขที่สนุกสนานชวนติดตาม

- 1.4 คลี่คลายเงื่อนไขปมรวดเร็ว
- 1.5 เรื่องจบลงด้วยดี ทำให้ผู้อ่านสุขใจ
2. ด้านตัวละคร
 - 2.1 ตัวละครมีวัยใกล้เคียงกับเด็ก เพราะเด็กยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง
 - 2.2 บทบาทตัวละครเด่น ช่วยให้จดจำได้ดี
 - 2.3 ตัวละครน้อย
3. ด้านสำนวนภาษา
 - 3.1 ภาษาง่าย สั้น ชัดเจนถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและวัยของเด็ก
 - 3.2 ภาษาเหมาะกับบุคลิกของตัวละคร ตรงตามสมัยในเรื่อง
 - 3.3 เป็นภาษาที่คนนิยมใช้ บทสนทนาเหมาะสมไม่เยิ่นเย้อ
4. ฉากหรือบรรยากาศในเรื่อง
 - 4.1 เป็นบรรยากาศที่เด็กคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์
 - 4.2 บรรยากาศช่วยเสริมสร้างประสบการณ์

วิริยะ สิริสิงห์ (2524: 82) กล่าวถึงหลักการประเมินคุณค่าหนังสือเด็ก ควรพิจารณาดังนี้

1. มีจุดคิดที่แน่นอน
2. แก่โครงเรื่องติดต่อกันจนเด็กติดตามได้อย่างสนุกสนาน
3. สำนวน ภาษา สำคัญมาก ควรให้ถูกต้องมีศิลปะการเขียนและเขียนได้ตรงรสนิยมของเด็ก

เด็ก

4. การจัดรูปเล่มเหมาะสมสวยงามดี
5. ภาพประกอบถือว่าสำคัญที่สุดจะขาดไม่ได้ และภาพจะต้องตรงกับเนื้อเรื่องด้วย
6. ตรงตามความสนใจ ความนิยมและพื้นความรู้ของเด็กในแต่ละระดับ

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่าหลักการประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะต้องมีจุดคิดที่แน่นอน แก่โครงเรื่องติดต่อกัน เด็กอ่านได้สนุกสนาน สำนวนภาษาตรงรสนิยมของเด็ก ฉากเป็นบรรยากาศที่เด็กคุ้นเคย และการจัดรูปเล่มต้องสวยงาม

1.7 งานวิจัยในประเทศและงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

งานวิจัยในประเทศ

ฤดีมล ปรีดีสินทิ (2524) และสมศรี ทองชั้น (2524) ได้สร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน สำหรับประถมศึกษาตอนปลาย โดยใช้เนื้อเรื่องจากนิทานพื้นบ้านถิ่นอีสาน สร้างเป็นร้อยกรองและร้อยแก้วตามลำดับ เพื่อให้แตกต่างกัน นำไปทดลองหาประสิทธิภาพกับนักเรียน และครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการให้ตอบแบบสอบถามภายหลังการอ่านหนังสือที่สร้างขึ้น ผลปรากฏ

ว่าหนังสือทั้งสองเรื่องมีประสิทธิภาพที่เหมาะสมและมีส่วนประกอบต่างๆ ดี นักเรียนให้ความเห็นว่าหลังจากอ่านหนังสือนี้แล้วต้องการอ่านหนังสือประเภทอื่นๆ ต่อไป

เอกชัย ปุยะติ (2534) ได้ทำวิจัยเรื่อง การสร้างการ์ตูน เรื่อง สังข์ศิลป์ชัย เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกลุ่มทดลอง สอนโดยใช้หนังสือประกอบการ์ตูนเรื่อง สังข์ศิลป์ชัย เป็นสื่อและกลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ ผลการวิจัยผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นภาลัย สุวรรณธาดา (2524) ได้สร้างหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทย เรื่อง หิโตประเทศ คำกลอน สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเรียบเรียงใหม่จากหนังสือหิโตประเทศ ฉบับแปลโดยเสถียร โกเศศ แล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน ผลปรากฏว่าหนังสือที่สร้างขึ้นทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดีขึ้น ทั้งยังได้ความเพลิดเพลินจากการอ่านด้วย

บุญเทือง สิงห์สี (2533) ได้สร้างหนังสืออ่านประกอบจารีต เรื่อง ฮีต 12 ของอีสานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยแต่งเป็นหนังสือร้อยกรองประกอบภาพ แล้วนำไปสำรวจความเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีทั้งผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทางหนังสือสำหรับเด็ก ครูภาษาไทย และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอบัวใหญ่ ผลปรากฏว่าหนังสือที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพดีเหมาะสมที่จะเป็นหนังสืออ่านประกอบของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 ในภาคอีสาน และหลังจากที่นักเรียนอ่านหนังสือแล้ว นักเรียนชอบ เพราะให้ความรู้แปลกใหม่ นอกจากนี้ยังช่วยเผยแพร่และส่งเสริมให้มีความสำคัญของจารีตประเพณีในท้องถิ่นของนักเรียนเอง และมีการแต่งเป็นหนังสือร้อยกรองประกอบภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหา ความยาวของเรื่อง 20 หน้า ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน ขนาดรูปเล่ม 10 x 7.5 ซึ่งเป็นขนาดของหนังสือที่สมดุลและสวยงามที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

อนอร์ (Anuar. 1979) ได้สำรวจเนื้อหาหนังสือที่เด็กชอบอ่านในสิงคโปร์ พบว่า หนังสือสำหรับเด็กควรเป็นหนังสือที่เด็กสามารถบอกลักษณะนิสัยของตัวเองได้ สามารถบอกสถานที่หรือฉากของเรื่องได้ และเป็นเรื่องที่เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก หรือเป็นเรื่องที่ลึกลับน่าพิศวง จึงเสนอแนะว่า ควรสร้างเรื่องประเภทส่งเสริมจินตนาการให้แก่เด็ก เพราะจะมีส่วนช่วยให้เด็กเข้าใจชีวิต เข้าใจปัญหาของผู้อื่นทั้งช่วยส่งเสริมให้มีความพยายามที่ฟันฝ่าอุปสรรคและความลำบากต่างๆ ที่ต้องเผชิญในชีวิตเมื่อเติบโตใหญ่

แอมส์แดน (Amsden. 1960: 309) ได้ศึกษาลักษณะของภาพที่เด็กชอบ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียน 9 – 12 ปี โดยให้นักเรียนเลือกรูปภาพที่มีลักษณะต่างๆ กัน 10 ภาพ เพื่อวัดจำนวนสี ค่านิยม และลักษณะของภาพที่เด็กชอบ จากผลการทดลองพบว่า เด็กอายุระหว่าง 9 – 12 ปี ชอบภาพที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ ภาพเขียนสีสัณฐานของจริงตามธรรมชาติ และทั้งเด็กหญิง

และเด็กชายทั้งที่อ่านหนังสือเก่งและไม่เก่ง ต่างเลือกภาพลักษณะใกล้เคียงกัน ภาพเขียนสีสัณฐานของจริงตามธรรมชาติ

บันดี (Bundy. 1983: Abstract) ได้สำรวจและพัฒนาเพื่อหาประสิทธิภาพทางการอ่านของนักเรียนในระดับเกรด 4 เกรด 5 และเกรด 6 โดยสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 326 คน เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้น เพศ และประสิทธิภาพในการอ่าน และวิเคราะห์เหตุการณ์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เด็กเกรด 4 และเกรด 6 มีความสนใจในเรื่องเหตุการณ์บ้านเมืองและการผจญภัยมากกว่าเด็กเกรด 5 ในเกรด 5 พบว่าเพศหญิงมีความสนใจและสามารถอ่านนิทาน โคลงกลอน ชีววิทยา สัตว์ การ์ตูน ในขณะที่เพศชายจะสนใจด้านวิทยาศาสตร์และกีฬา

เฟรนช์ (French. 1952: 90–95) พบว่า เด็กในอายุต่างกัน ชอบภาพต่างกัน ครูชอบภาพที่ซับซ้อนมากกว่าลักษณะง่ายๆ ส่วนเด็กนักเรียนอนุบาลและนักเรียนเกรด 1 ซึ่งมีอายุ 6 ขวบ ถึงเกรด 5 ชอบภาพลักษณะง่ายๆ แสดงให้เห็นว่าเด็กซึ่งมีอายุน้อยชอบภาพลักษณะง่ายๆ มากกว่าเด็กที่มีอายุสูงขึ้น

ฟัสโก (Fusco. 1983) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการตามระดับการเรียนรู้และปฏิบัติการตอบสนองต่อวรรณกรรมของเด็ก โดยใช้ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจาก Sorchman Wadin River middle school ให้นักเรียนอ่านหนังสือที่คัดเลือกไว้แล้วอย่างอิสระ แล้วนำหนังสือที่นักเรียนเลือกอ่านมาวิเคราะห์ด้วยแบบวิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อการศึกษา และหลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีปฏิบัติการตอบสนองต่อเรื่องต่างกัน คือ จะตอบสนองต่อเรื่องที่จัดคู่การเรียนรู้ได้ดีกว่า อายุและเพศ สัมพันธ์กับการเรียนรู้ของนักเรียนน้อยมาก เรื่องที่มีความหมายต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด คือ เรื่องที่นักเรียนอ่านแล้วประสบความสำเร็จ และการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนจากการอ่านวรรณกรรมนั้นขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของนักเรียนด้วย

ทินเกอร์ (Tinker. 1986) ได้สรุปผลการวิจัยของ Mackintosh ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการอ่านของเด็กเกรด 1 – 8 จากจำนวนนักเรียน 628 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กสนใจหนังสือที่ให้ข้อเท็จจริงของเรื่องต่างๆ
2. เด็กชอบอ่านนิทานเกี่ยวกับสัตว์ที่เป็นสัตว์จริงๆ มากกว่าสัตว์พูดได้
3. เด็กตั้งแต่เกรด 2 เป็นต้นไป จะมีความสนใจเรื่องของประเทศ หรือดินแดนที่ห่างไกลออกไป รวมทั้งการดำเนินชีวิตของประชาชนในดินแดนเหล่านั้นด้วย
4. เด็กที่อยู่ในเกรดต่ำกว่า เกรด 8 ไม่สนใจเรื่องอาชีพ
5. เด็กตั้งแต่เกรด 5 เป็นต้นไป จะสนใจเรื่องอาชีพ
6. เด็กจะเพิ่มความสนใจในเรื่องวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพัฒนาการทางด้านวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ
7. เด็กตั้งแต่เกรด 5 เป็นต้นไป จะสนใจในเรื่องชีวประวัติ โดยเฉพาะชีวประวัติของชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงและเรื่องของนักบุกเบิก และนักสำรวจ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม และหนังสือส่งเสริมการอ่าน สรุป ได้ว่าผู้สร้างหนังสือได้จัดเนื้อหาให้ตรงกับความสนใจ เหมาะสมกับวัยสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ทำให้การอ่านและการเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยังทำให้นักเรียนรักการอ่าน สนใจที่จะแสวงหาหนังสืออื่นๆ มาอ่านอีกด้วย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนิทานไทย

2.1 ความหมายของนิทาน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542:588) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า นิทาน คือ เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป

กิ่งแก้ว อรรถากร (2519: 11) ได้อธิบายไว้ว่า นิทานเป็นคำศัพท์ภาษาบาลี มีความหมายว่า คำเล่าเรื่อง นักเขียนและบรรดานักเล่าเรื่อง ได้ใช้คำนี้สำหรับเรื่องประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นนวนิยาย เรื่องสั้น บทความ เกร็ดความรู้ และประสบการณ์ เช่น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์นิทานทองอิน มีลักษณะเป็นนวนิยาย เรื่องสั้น หรือนิทานโบราณคดีของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ นั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงได้มาจากประสบการณ์ จะเห็นได้ว่าการที่นักเขียนใช้คำว่านิทาน สำหรับเขียนเรื่องต่างๆ นั้น นักเขียนใช้เพื่อบ่งชี้ลักษณะของลีลาโวหารเป็นส่วนใหญ่ ลีลาดังที่ปรากฏนั้นเป็นลีลาแบบกันเอง ทำนองการเล่าด้วยวาจา ผู้เล่าถือโอกาสสอดแทรกอารมณ์และความคิดเห็นลงไปอย่างไม่ลำบากใจ

สวัสดิ์ จันทน์ (2509: หน้าคำนำ) แสดงทัศนะเกี่ยวกับนิทานไว้ว่าบางครั้งเกิดอารมณ์ขึ้นขึ้นมาก็แทรกอารมณ์ขึ้นนั้นลงไป ผิดกับหนังสือเรียนซึ่งต้องรักษามารยาทในการเขียน

กิ่งแก้ว อรรถากร (2517: 292) นักคติชนวิทยาได้ให้ความหมายของนิทานเฉพาะลงไปว่า นิทาน หมายถึงเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ใช้วาจาเป็นสื่อในการถ่ายทอด หรือถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะก็ได้ แต่บางส่วนก็ได้รับการบันทึกไว้บ้างแล้ว

นิทาน เป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาช้านานคนโดยทั่วไปเรียกว่า นิทานพื้นบ้านบ้าง นิทานชาวบ้านบ้าง หรือนิทานพื้นเมืองบ้าง ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นเรียกแตกต่างกัน และยังมีนักวิชาการอธิบายความหมายของนิทานพื้นบ้าน หรือนิทานชาวบ้านไว้หลากหลายเช่นกัน ดังเช่น

กิ่งแก้ว อรรถากร (2519:12) ได้อธิบายความหมายของนิทานชาวบ้านไว้ว่า เป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มีนิทานอยู่เป็นจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว สำหรับนิทานภาษาเขียน ซึ่งมีต้นเรื่องจากคติชน แต่มาได้รับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงด้วยกลวิธีทางวรรณศิลป์ และอาศัยเทคโนโลยีทางการพิมพ์ จึงมีการถ่ายทอดในหมู่ผู้สนใจ มีข้อมูลปฐมภูมิของนักคติชน แต่ก็อยู่ในความสนใจเพื่อประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบกับข้อมูลมุขปาฐะ และเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิวัฒนาการกับลักษณะเฉพาะของลีลาโวหารของนิทานทั้งสองแบบ

ทัศนีย์ ทานตวนิช; และคณะ (2522: 55-62) ได้กล่าวถึงความหมายของนิทานชาวบ้าน คือ เรื่องเล่าที่อาศัยการถ่ายทอดทางวาจา และการจดจำเป็นสิ่งสำคัญ ในการสืบเนื่องนิทานจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง

จากข้อความข้างต้นจึงสรุปได้ว่านิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาด้วยปาก อาศัยการจดจำเป็นสิ่งสำคัญ และในปัจจุบันเทคโนโลยีทันสมัยขึ้น จึงมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

2.2 ประวัติความเป็นมาของนิทาน

ประจักษ์ ประภาพิตยากร (2527: 2) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นที่นิยมแพร่หลายทั่วไปในทุกหนทุกแห่ง ในหมู่ชนทุกชั้น นับตั้งแต่พระราชานถึงคนยากจน ได้กล่าวไว้ว่า มีเรื่องเล่าว่า แม้แต่เทวดาก็ชอบฟังนิทาน ถ้ามนุษย์เล่านิทานในเวลากลางวันจะถูกเทวดาแฉ่ง เพราะเวลากลางวันเทวดาต้องไปเฝ้าพระอิศวร ไม่มีโอกาสไปชุมนุมกันฟังนิทานที่มนุษย์เล่ากันนั้นด้วย

กรมศิลปากร (2536: 2) กล่าวไว้ว่า การเล่านิทานนั้นมีมาแต่ดึกดำบรรพ์ แม้ในคัมภีร์สารัตถสมุจจัย ซึ่งแต่งมากกว่า 700 ปี ยังได้กล่าวในตอน อธิบายเหตุแห่ง มลคลสูตรว่า ในครั้งพุทธกาลนั้น ตามเมืองในมัชฌิมประเทศ มักมีคนไปรับจ้างเล่านิทานให้ฟังในที่ประชุมชน เช่น ที่ศาลาพักคนเดินทาง เป็นต้น เกิดแต่คนทั้งหลายได้ฟังนิทานจึงเกิดปัญหาขึ้นว่า อะไรเป็นมงคล เป็นปัญหาแพร่หลายไปจนถึงเทวดาและเทวดาได้ไปทูลถามพระพุทธองค์ พระพุทธองค์จึงได้ทรงแสดงมงคลสูตร ประเพณีการรับจ้างเล่านิทานให้คนฟังดังกล่าวมานี้ แม้ในสยามประเทศก็มีมาแต่โบราณจนนับเป็นมหรสพอย่างหนึ่ง ซึ่งมักมีในงาน เช่น งานโกนจุก ในตอนค่ำหลังจากพระสวดมนต์แล้ว ก็หาคนไปเล่านิทานให้แขกฟัง และยังมีประเพณีนี้มาถึงในสมัยรัตนโกสินทร์

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า นิทานมีมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์แม้แต่เทวดาบนสวรรค์ก็ชอบฟังนิทาน พระราชา ยาจก ก็เช่นกัน

2.3 ที่มาของนิทานไทย

กิ่งแก้ว อรรถการ (2514: 210) กล่าวไว้ว่า เมื่อพิจารณาจากนิทานไทยที่มีผู้เก็บรวบรวมขึ้นจากที่ต่างๆ แล้ว อาจสรุปได้ว่านิทานที่เล่าสู่กันฟังในประเทศไทยนั้น มีที่มาจากหลายแหล่ง คือ ในประเทศ ต่างประเทศและวรรณกรรมลายลักษณ์

1. นิทานที่เกิดขึ้นในประเทศ

นิทานพื้นบ้านบางเรื่อง เมื่อพิจารณาจากลักษณะตัวละครและลักษณะของเรื่องแล้ว อาจสันนิษฐานได้ว่า น่าจะมีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย นิทานดังกล่าวนี้ เช่น มุขตลก เรื่องนายทองมุขตลกเกี่ยวกับคนต่างชาติ เรื่องผี เช่น นางนาคพระโขนง และนิทานชีวิตเรื่อง ไกรทอง และขุนช้างขุนแผน เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่า นิทานเหล่านี้เกิดขึ้นแต่เมื่อใด ใครเป็นผู้คิดค้น และใครเล่าเป็นคนแรก

2. นิทานที่มีที่มาจากต่างประเทศ

นิทานไทยที่มีที่มาจากนิทานประเทศต่างๆ คือ ประเทศอินเดีย ลังกา และประเทศทางตะวันตก ที่มาจากอินเดียและลังกา เช่น รามายณะมีแพร่กระจายในท้องที่ต่างๆ ทั่วประเทศ นิทานไทยบางเรื่องเป็นนิทานจากอรรถกถาชาดก เช่น มหาเวสสันดรชาดก พระยาจันทน์ มโหสถ สุวรรณสาม เป็นต้น บางเรื่องมาจากธัมมปทัฏฐกถา เช่น เรื่องพระเจ้าอุเทน เป็นต้น หรือมาจากนิทานอีสป เช่น นิทานเรื่องกระต่ายกับเต่า ลูกแพะกับหมาป่า เด็กเลี้ยงแกะ เป็นต้น นิทานที่เล่าสู่กันฟังในหมู่คนไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีการศึกษา อาจกล่าวได้ว่าเป็นนิทานฝรั่ง เช่น เรื่องสโนไวท์ หนูน้อยหมวกแดง ฟีน็อกซ์ไอ้ เจ้าหญิงนิทรา และเงือกน้อย เป็นต้น

3. นิทานที่มาจากวรรณกรรมลายลักษณ์

วรรณกรรมลายลักษณ์เหล่านี้ อาจเคยเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะมาก่อน คือ เดิมอาจเป็นนิทานที่เล่าสู่กันฟัง แล้วภายหลังมีผู้รวบรวมขึ้นและบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อมีคนอ่าน ผู้อ่านก็อาจนำไปเล่าต่ออีก วรรณกรรมลายลักษณ์และวรรณกรรมมุขปาฐะของไทยจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ถ่ายทอดกันไปมา นิทานที่เล่าสู่กันฟังหลายเรื่องมีเนื้อความตรงกับนิทานในปัญญาสาขดกและชาดกนอกนิบาตอื่นๆ เช่น เรื่องสังข์ทอง สังข์ศิลป์ไชย พระสุธน หงส์ผาคำ ก่ำกาดำ การะเกด ฯลฯ น่าสังเกตว่านิทานเหล่านี้โดยมากมักมีลักษณะรูปแบบเป็นนิทานมหัศจรรย์ ยิ่งภายหลังเมื่อมีการพิมพ์หนังสือจำหน่ายแพร่หลาย ผู้เล่านิทานบางคนก็นำนิทานที่ตนเคยอ่านมาแล้วต่อ เห็นได้ชัดจากการเล่านิทาน เรื่องดาวเรืองและลักษณะวงศ์ในหนังสือวรรณกรรมจากบ้านใน เมื่อ ดร.กึ่งแก้ว อรรถาการ ถามผู้เล่าว่า ได้ฟังนิทานเรื่องดังกล่าวจากไหน ผู้เล่าก็ตอบว่าเคยอ่านหนังสือที่มาจากโรงพิมพ์วัดเกาะ

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปที่มาของนิทานไทยไว้ว่านิทานที่เล่าสู่กันฟังในประเทศไทยนั้นมีที่มาจากในประเทศ มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยแต่ไม่รู้ว่ามีนิทานเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อใด ใครเป็นผู้คิดค้น และใครเล่าเป็นคนแรก นิทานไทยอาจมีที่มาจากนิทานประเทศต่างๆ แพร่กระจายในท้องที่ต่างๆ ทั่วประเทศด้วย นอกจากนี้นิทานไทยยังมีที่มาจากวรรณกรรมลายลักษณ์คือเล่าต่อปากกันมาก่อนแล้ว ภายหลังมีผู้รวบรวมขึ้นบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

2.4 จุดประสงค์ในการเล่านิทาน

กุหลาบ มลลิกะมาส (2518: 99) ได้กล่าวไว้ว่า จุดประสงค์ดั้งเดิมในการเล่านิทานของมนุษย์นั้น คือ มนุษย์เราทั่วไปต้องการเครื่องบันเทิงใจในยามว่างงานประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาแต่ศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจมนุษย์ และเป็นต้นเหตุให้นิทานเกิดขึ้นมากมาย

ศิราพร วิฐะฐาน (2524: 35) กล่าวว่า สำหรับสาเหตุที่ว่าทำไมมนุษย์ทุกชาติทุกศาสนาชอบฟังนิทานนั้น ได้สรุปไว้ว่า เพราะนิทานเป็นอาหารทางใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ นิทานเป็นแหล่ง

รวบรวมจินตนาการและความฝัน นิทานเป็นทางออกทางใจของมนุษย์ ทำให้มีความสุขและช่วยผ่อนคลายความทุกข์ในใจได้

กุหลาบ มลลิกะมาส (2518: 99–100) กล่าวว่า มนุษย์ทั่วไปในโลกทุกหนทุกแห่ง ต่างมีนิทานเล่าต่อกันมา ถึงแม้ว่าเราจะต่างชาติต่างศาสนาแต่จะมีข้อเหมือนกันอยู่เสมอ ในเรื่องธรรมชาติของสภาพความเป็นมนุษย์ คือมี โลก โกรธ หลง มีทั้งตลก ขบขัน นำหัวเราะและที่สำคัญคือมีความคิดคำนึงคล้ายคลึงกัน และต่างก็มีลักษณะเหล่านี้สืบทอดกันมาเป็นมรดกของมนุษยชาติเหมือนกัน มรดกแห่งสภาพความเป็นมนุษย์นี้ จะเห็นได้จากคติชาวบ้านและนิทานพื้นบ้าน

จากคำอธิบายของ กุหลาบ มลลิกะมาส และศิริพร จิตะฐาน เราสามารถสรุปได้ว่าจุดประสงค์ในการเล่านิทานคือต้องการเป็นเครื่องบันเทิงใจในยามว่างงาน เป็นอาหารทางใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ทำให้มีความสุขและช่วยผ่อนคลายความทุกข์ในใจได้ จึงทำให้เกิดนิทานขึ้นมามากมาย

2.5 ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

กุหลาบ มลลิกะมาส (2518: 99–100) ได้อธิบายว่า นิทานพื้นบ้านมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้วไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันด้วยปากสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน แต่ต่อมาในระยะหลังเมื่อการเขียนเจริญขึ้นก็อาจเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า
3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมนั้นเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่า พังมาจากผู้เล่าซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง

เจือ สตะเวทิน (2527: 46) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้คล้ายๆ กัน คือ

1. ต้องเป็นเรื่องเก่า
2. ต้องเล่าด้วยภาษาร้อยแก้ว
3. ต้องเล่าด้วยปากมาก่อน
4. ต้องแสดงความคิดความเชื่อของชาวบ้าน
5. เรื่องจริงที่มีคติแก่นบอญโลมเป็นนิทาน เช่น มะกะโท เป็นต้น

กิ่งแก้ว อรรถการ (2519: 12) ได้อธิบายถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้อย่างสั้นๆ ว่า นิทานพื้นบ้าน เป็นเรื่องเล่ากันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มีจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว

ภิญโญ จิตต์ธรรม (2529: 41) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานชาวบ้านไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นคำร้อยแก้ว
2. เล่ากันมาด้วยปากกันมาช้านาน

3. ไม่ปรากฏผู้เล่าเดิมว่าเป็นใคร เล่าต่อๆ กันมาแม้จะเขียนขึ้นภายหลังก็เขียนจากคำนิทานเดิม

4. เรื่องไม่ซับซ้อน เล่าง่ายๆ ตรงไปตรงมา

5. การเล่า การถ่ายทอดไม่อาศัยอุปกรณ์ ไม่มีฉาก ไม่มีการแต่งตัว

วิเชียร ณ นคร (2531: 25–28) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานชาวบ้านไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมาช้านานด้วยวิธีมุขปาฐะ กล่าวคือเล่าสู่กันฟังและจดจำต่อกันมา จนไม่อาจทราบได้ว่าใครเป็นผู้แต่งหรือริเริ่มเล่าเป็นคนแรก

2. เป็นเรื่องที่นิยมเล่าด้วยภาษาร้อยแก้ว กล่าวคือมุ่งเอารสของเนื้อเรื่องมากกว่ารสของคำ แต่ในระยะหลังมีนิทานที่แต่งเป็นร้อยกรองหรือร้อยแก้วผสมร้อยกรองขึ้นก็มี

3. ดำเนินเรื่องง่ายๆ กล่าวคือ มีลีลาในการดำเนินเรื่องคล้ายคลึงกันแทบทุกเรื่อง เมื่อเปิดเรื่องก็มักจะกล่าวถึงตัวละครเอก การพบอุปสรรคและการแก้ปัญหาอุปสรรคจนเป็นผลสำเร็จ จุดสุดยอดของเรื่องมักอยู่ที่ฉากการต่อสู้หรือฉากสุดท้าย เมื่อได้คลี่คลายอุปสรรคได้เรื่องก็จะจบลง

4. นิทานมีโครงเรื่องไม่สลับซับซ้อน กล่าวคือมีสูตรโครงเรื่องแบบสามเหลี่ยม เมื่อเริ่มเรื่องก็จะเดินหน้าไปเรื่อยๆ ไม่ค่อยมีการเล่าเรื่องย้อนหลัง หรือยกเอาเหตุการณ์ปลายเรื่องมาเป็นจุดเริ่มเรื่อง แล้วจึงวกกลับไปสู่เหตุการณ์ต้นเรื่อง

จากคำอธิบายของนักคติชนวิทยาทั้งห้าคน เราสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของนิทานพื้นบ้านนั้นต้องเป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เล่ากันด้วยปากสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน แต่ต่อมาในระยะหลังเมื่อการเขียนเจริญขึ้น ก็มีการเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใครอ้างแต่ว่าเป็นของเก่า ฟังมาจากผู้เล่า ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง และเรื่องไม่ซับซ้อนเล่าง่ายๆ ตรงไปตรงมา

2.6 การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน

โดยปกติผู้เล่านิทานเองมักจะไม่วางใจเลยว่า นิทานพื้นบ้านที่เขาเล่านี้เป็นนิทานประเภทใด การจำแนกนิทานพื้นบ้านออกเป็นประเภทต่างๆ นั้น เป็นการจำแนกของนักคติชนวิทยาเพื่อประโยชน์ในการศึกษา ซึ่งในการแบ่งนั้นอาจจะเหมาะสมเฉพาะนิทานในบางถิ่นบางชาติเท่านั้น ไม่สามารถครอบคลุมนิทานในท้องถิ่นอื่นๆ ได้ การแบ่งนิทานพื้นบ้านนั้นมีนักคติชนวิทยา แบ่งไว้หลายคนดังนี้

กุหลาบ มลลิกะมาส (2518: 105 – 114) แบ่งประเภทนิทานพื้นบ้านออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. แบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ (area) เป็นการแบ่งโดยอาศัยเขตแดนทางภูมิศาสตร์ เช่น เขตอินเดีย เขตประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม เขตชาวยิวในเอเชียไมเนอร์ เขตประเทศสลาวิก เขตรัฐต่างๆ ในแถบตะวันออกของทะเลบอลติก เขตแหลมสแกนดิเนเวีย เขตของชนชาติที่พูดภาษาเยอรมัน เขตประเทศฝรั่งเศส เขตประเทศสเปนและโปรตุเกส เขตประเทศอิตาลี เขตประเทศอังกฤษ เขตสกอตแลนด์ และไอซ์แลนด์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการแบ่งแบบนี้เป็นการแบ่งในสมัย

คริสต์ศตวรรษที่ 19 การแบ่งนิทานไม่ครอบคลุมอาณาเขตอื่นๆ ในโลก เช่น ในทวีปอเมริกาและแอฟริกา แม้แต่ในทวีปเอเชียเองก็กล่าวไว้ไม่ละเอียด

2. แบ่งตามรูปแบบของนิทาน (form) แบ่งได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

2.1 นิทานปรัมปรา (fairy tale) มีลักษณะเป็นเรื่องค่อนข้างยาวมีสารัตถะ (เนื้อหาหลักใจความสำคัญหรือความคิดสำคัญของเรื่อง) หลายสารัตถะ ประกอบอยู่ในนิทานนั้น เป็นเรื่องสมมุติว่าเกิดขึ้นในที่ใดที่หนึ่ง แต่สถานที่เลื่อนลอย กำหนดชัดลงไปไม่ได้ว่าที่ไหน ตัวบุคคลไม่ใช่มนุษย์ธรรมดาที่มีความจริงตามสภาพปกติของมนุษย์ เนื้อเรื่องประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ตลอดจนอำนาจอันพิสดารมนุษย์ ตัวเอกของเรื่องเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษ เช่น เป็นผู้มีอำนาจ มีบุญหรือมีฤทธิ์เดช สามารถเอาชนะศัตรูหรืออุปสรรคใดๆ ทั้งหมดในบัดนี้

2.2 นิทานท้องถิ่น (legend) นิทานชนิดนี้มีขนาดสั้นกว่านิทานปรัมปรามักเป็นเรื่องเหตุการณ์เดียวและเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี โศคลงหรือคตินิยมอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นพื้นฐานของคนในแต่ละท้องถิ่น แม้ว่าจะเป็นเรื่องแปลกพิสดาร หรือพันวิสัยความเป็นจริงไปบ้างก็ตามแต่ก็ยังเชื่อกันว่าเรื่องเหล่านี้เกิดขึ้นจริง มีเค้าความจริง มีตัวละครจริง ๆ สถานที่เกิดจริงที่กำหนดแน่นอน นิทานท้องถิ่นอาจจำแนกออกได้ดังนี้

2.2.1 นิทานอธิบาย (explanatory tale) เช่น อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ของธรรมชาติ อธิบายสาเหตุของความเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสถานที่ ตลอดจนโบราณสถานที่สำคัญ

2.2.2 นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ เช่น โศคลง เรื่องผีตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์

2.2.3 นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้และลายแทง แนะนำให้ไปหาสมบัตินั้นๆ

2.2.4 นิทานวีรบุรุษ คือ เรื่องที่กล่าวถึงคุณธรรม ความฉลาด ความสามารถและความกล้าหาญของบุคคล มักมีกำหนดสถานที่ที่แน่นอนว่าเป็นที่ใดและมีกำหนดเวลาของเรื่องที่แน่ชัด

2.2.5 นิทานคติสอนใจ เป็นเรื่องสั้นๆ ไม่สมจริง มีเจตนาจะสอนความประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.2.6 นิทานเกี่ยวกับนักบวชต่างๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับบอภินิหารของผู้บวชที่เจริญภาวนาจนมีฌานแก่กล้า มีฤทธิ์พิเศษ

2.3 นิทานเทพนิยาย (myth) หมายถึง นิทานที่มีเทวดา นางฟ้า เป็นตัวละครในเรื่องนั้น เช่น พระอินทร์ หรือเป็นแต่เพียงกึ่งเทวดา เช่น เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าแม่ต่างๆ และมักมีส่วนสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมทางศาสนา

2.4 นิทานเรื่องสัตว์ (animal tale) มีตัวละครในเรื่องเป็นสัตว์ทั้งที่เป็นสัตว์ป่าสัตว์บ้าน และบางเรื่องก็มีคนเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วย ไม่ใช่มีแต่สัตว์ล้วนๆ แต่ทั้งคนและสัตว์นั้นจะพูดโต้ตอบกันเสมือนหนึ่งว่าเป็นมนุษย์ แบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.4.1 นิทานประเภทสอนคติธรรม (fable) ต่างกับนิทานคติสอนใจตรงที่ว่า นิทานประเภทนี้ตัวเอกของเรื่องจะต้องเป็นสัตว์เสมอ

2.4.2 นิทานประเภทเล่าซ้ำหรือเล่าไม่รู้จบ (cumulative tale) นิทานชนิดนี้มีเรื่อง และวิธีการเล่าเป็นแบบเฉพาะ มีการเล่าซ้ำวนคือไม่มีจบ

2.5 นิทานตลกขบขัน (jest) มักเป็นเรื่องสั้นๆ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่มีเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ต่างๆ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความโง่ กลโกง การแกล้งแสด การแสดงปฏิกิริยาไหวพริบ การพนันขันต่อ การเดินทางและการผจญภัยที่ก่อเรื่องผิดปกติ ในแง่ขบขันต่างๆ

การแบ่งนิทานตามรูปแบบนี้มีผู้นิยามนำมาใช้แบ่งนิทานของไทยกันมากเนื่องจากครอบคลุมนิทานไทยได้เกือบทั้งหมด

3. แบ่งตามชนิดของนิทาน (type index) เป็นการแบ่งตามที่ แอนตี อาร์น (Antti Aarne) ชาวฟินแลนด์ได้แบ่งไว้เมื่อ ค.ศ. 1910 (พ.ศ. 2453) และสตีท ทอมป์สัน (Stith Thompson) ได้ปรับปรุงให้ดีขึ้นใน ค.ศ. 1928 (พ.ศ. 2471) ต่อมาภายหลังได้เรียกวิธีการแบบนี้ว่ารูปแบบนิทาน ชาวบ้านของอาร์นทอมป์สัน เป็นการแบ่งแยกนิทานให้ละเอียดมากขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 หมวดใหญ่ๆ คือ

3.1 นิทานเกี่ยวกับสัตว์ แยกออกได้เป็นสัตว์ป่า สัตว์บ้าน เช่น

1 - 99	เกี่ยวกับสัตว์ปีก
100 - 149	เกี่ยวกับสัตว์ป่าและสัตว์บ้าน
150 - 199	เกี่ยวกับสัตว์ป่า
200 - 219	เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง
ฯลฯ	

3.2 นิทานชาวบ้านทั่วไป แยกออกได้อีกหลายแบบ เช่น

300 - 399	ก. นิทานเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถา
500 - 559	เกี่ยวกับผู้ช่วยที่มีอำนาจพิเศษ
560 - 649	เกี่ยวกับอาวุธพิเศษหรือของพิเศษ
750 - 849	ข. นิทานทางศาสนา
850 - 999	ค. นิทานแบบโรแมนติก
ฯลฯ	

3.3 นิทานตลกขบขัน แยกละเอียดออกไปได้หลายชนิด เช่น

1,200 - 1,349	ก. นิทานเกี่ยวกับคนโง่
1,350 - 1,439	ข. นิทานเกี่ยวกับสามภรรยา
1,875 - 1,999	ค. นิทานโกหก
ฯลฯ	

4. แบ่งนิทานตามสารัตถะ เป็นการแบ่งเพื่อจัดหมวดหมู่ จัดระเบียบของนิทานให้ชัดเจน เพื่อสะดวกแก่การสอบสวน ค้นคว้า และเปรียบเทียบนิทาน (คำว่า สารัตถะ หมายถึง แก่นแท้หรือจุดสำคัญของนิทานเรื่องนั้น) สารัตถะประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

4.1 ตัวสำคัญในเรื่องนิทานจะต้องแปลกพิสดารกว่าตัวอื่นๆ ในเรื่องอาจเป็นเทวดา สัตว์ประหลาด หรือคนที่มีความแปลกพิเศษออกไปอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.2 มีข้อสำคัญหรือสิ่งสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่จะเป็นต้นเหตุให้เรื่องนิทานนั้นเกิดขึ้นและดำเนินไป อาจเป็นสิ่งที่ของ เวทมนต์คาถา ความเชื่อถือ หรือขนบธรรมเนียม

4.3 สารัตถะหนึ่งมีเหตุการณ์เดียว ถ้านิทานเรื่องหนึ่งๆ ประกอบด้วยเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์ เท่ากับว่าในนิทานเรื่องนั้นมีหลายสารัตถะ

การแบ่งเป็นสารัตถะจะพึงเล็งเฉพาะจุดของเรื่องหรือธาตุแท้ของเรื่องในนิทาน เพื่อจะได้นำมาศึกษาได้ง่าย โดยไม่ต้องไปสนใจชนิดหรือรูปแบบของนิทานว่าเป็นอะไร

ประกอบ นิมมานเหมินท์ (2538: 133–196) กล่าวถึง การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน ไว้ว่า การแบ่งประเภทนิทานที่เป็นปัจจุบันที่สุดนั้น ได้แบ่งประเภทนิทานพื้นบ้านไทยออกตามลักษณะเนื้อหาและรูปแบบ โดยแบ่งออกเป็น 11 ประเภท ดังนี้

1. เทวปกรณัม หรือเทพปกรณัม เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดของจักร วาล โครงสร้างและระบบของจักรวาล มนุษย์ สัตว์ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวันกลางคืน ฯลฯ ตลอดจนพิธีกรรมการประพฤติปฏิบัติต่างๆ

สำหรับนิทานพื้นบ้านของไทยที่กล่าวถึงโลกจักรวาล เทวดา กำเนิดมนุษย์และสัตว์ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของเทวดาและของผู้ครองแผ่นดิน ที่มีอยู่บ้าง เช่น เรื่องเมขลา รามสูร เรื่องจันทราสและสุริยคราส เรื่องพญาคันคาก (พญาแถน) เป็นต้น

2. นิทานศาสนา มีจุดมุ่งหมายในการสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชน แนะนำแนวทางประพฤติปฏิบัติ สร้างค่านิยมและบรรทัดฐานทางอ้อมให้แก่สังคม ถ้าเป็นนิทานไทย จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับนรกสวรรค์ หรือเรื่องราวของบุคคลที่ศักดิ์สิทธิ์ในศาสนา โครงเรื่องจะยึดหลักพุทธศาสนาเป็นสำคัญ เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

3. นิทานคติ คติ หมายถึง แนวทางหรือแบบอย่าง นิทานคติเป็นเรื่องขนาดไม่ยาวนัก การดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อน ตัวละครอาจเป็นคนหรือสัตว์ก็ได้ เรื่องหนึ่งๆ อาจมีตัวละครประมาณ 2 – 4 ตัว แนวคิดที่ปรากฏในนิทานคือคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งการประกอบกรรมดีหรือกรรมชั่ว กรรมดีที่นำผลดีมาให้มักได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณ ความเมตตา กรุณา ความเคารพเชื่อฟัง ความซื่อสัตย์ ฯลฯ ส่วนกรรมชั่วที่นำผลชั่วมาให้ก็คือ การกระทำที่ตรงกันข้าม ได้แก่ ความไม่กตัญญูรู้คุณ ความใจร้าย โหดเหี้ยม ความดื้อรั้น ความทุจริตคดโกง ความทรยศ ฯลฯ

4. นิทานมหัศจรรย์ ตามรูปศัพท์ทำให้เข้าใจว่า เป็นนิทานเกี่ยวกับเทวดา นางฟ้า ตามที่จริงแล้วอาจไม่มีเทวดานางฟ้าก็ได้ แต่จะเป็นเรื่องราวของความมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ

4.1 เป็นเรื่องค่อนข้างยาว มีหลายอนุภาคหรือหลายตอน

4.2 ดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งจินตนาการ ไม่บ่งสถานที่หรือเวลาแน่นอน

4.3 ตัวละครเอกของเรื่องต้องผจญภัยหรือประสบชะตากรรม ได้รับความช่วยเหลือ อาจแต่งงานแล้วเปลี่ยนฐานะดีขึ้น

4.4 เกี่ยวข้องกับมนุษย อธิฤทธิ์หรือสิ่งมหัศจรรย์เหลือวิสัยมนุษย์ นิทานมหัศจรรย์ของไทยอาจจัดเข้าเป็นนิทานประเภทอื่นได้ เช่น นิทานศาสนา หรือ นิทานคติ และบางครั้งระบุสถานที่ ว่าเกิดที่ไหนก็มี ส่วนผู้ช่วยพระเอกนางเอกนั้นส่วนมากเป็นพระอินทร์ พระฤาษี สำหรับความมหัศจรรย์ที่พบในนิทานของไทยนั้น ได้แก่ การเหาะเหินเดินอากาศ การแปลงกาย การสาป การชุบชีวิต ของวิเศษ การเนรมิต เป็นต้น

ตัวอย่างนิทานมหัศจรรย์ของไทย ได้แก่ เรื่องปลาบู่ทอง สังข์ทอง พระสุธน ลักษณะวงศ์ จันทะโครบ นางสิบสอง โสนน้อยเรือนงาม นางผมหอม การะเกด หงส์เหิน จำปาสีตัน ฯลฯ

5. นิทานชีวิต มีลักษณะคล้ายคลึงกับนิทานมหัศจรรย์ตรงที่มีขนาดค่อนข้างยาวมีหลายอนุภาค หรือหลายตอน ที่ต่างกันก็คือ นิทานชีวิตดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งความจริง มีการบ่งสถานที่และตัวละครชัดเจน อาจมีเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์หรือความมหัศจรรย์ แต่มีลักษณะที่ผู้อ่านผู้ฟังเชื่อว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่า

นิทานชีวิตของคนไทย จะเป็นเรื่องเล่าลักษณะเป็นเรื่องที่เคยเกิดขึ้นจริง นอกเหนือจากจะบอกชื่อและฐานะตำแหน่งของตัวละครอย่างชัดเจนแล้ว ยังระบุสถานที่เกิดเหตุด้วย สถานที่จะเป็นสถานที่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ในประเทศไทย ตัวละครส่วนใหญ่เป็นคน อาจมีตัวละครเป็นสัตว์และมนุษย์ เช่น ผีसाงเทวดาบ้าง

เรื่องนี้อาจถือว่าเป็นนิทานชีวิตของไทย ได้แก่ เรื่องพระลอ ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน เป็นต้น

6. นิทานประจักษ์ นิทานที่มีขนาดเรื่องไม่แน่นอน บางเรื่องก็สั้น บางเรื่องก็ยาว บางเรื่องก็อาจมีอนุภาคที่สำคัญเพียงอนุภาคเดียว มักเป็นเรื่องแปลกพิสดาร ซึ่งเชื่อว่าเคยเกิดขึ้นแล้วจริง ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ตัวละครและสถานที่บ่งไว้ชัดเจน อาจเป็นเรื่องของบุคคลในประวัติศาสตร์หรือคนสำคัญของเมือง ตัวละครอาจเป็นมนุษย์ เทวดา สัตว์หรือผีสาคนางไม้

นิทานประจักษ์ของไทย เป็นเรื่องที่เล่าสืบกันมา มีเนื้อเรื่องเชื่อว่าเคยเกิดขึ้นจริงและมักอธิบายความเป็นมาของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ สิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติ เช่น ทะเล ภูเขา แม่น้ำ เกาะ ฯลฯ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเนื่องในศาสนา เช่น เจดีย์ โบสถ์ วิหาร ฯลฯ

นิทานท้องถิ่นของไทย อาจแบ่งแยกออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 1) นิทานเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา เช่น นิทานอธิบายที่มาของแม่น้ำปิง
- 2) นิทานเกี่ยวกับบุคคลในประวัติศาสตร์ เช่น ท้าวแสนปม
- 3) นิทานเกี่ยวกับสมบัติหรือสิ่งลึกลับ เช่น เรื่องทรัพย์สมบัติที่ป่าลำเกี้ยว
- 4) นิทานชีวิตที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เช่น เรื่องตาม่องล่าย
- 5) นิทานจากวรรณกรรมที่รู้จักกันดี เช่น เรื่องพระลอ

7. นิทานอธิบายเหตุผล เป็นเรื่องที่อธิบายถึงกำเนิดหรือความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ อาจอธิบายถึงการกำเนิดสัตว์บางชนิด สาเหตุที่สัตว์บางชนิดมีรูปร่างลักษณะต่างๆ กำเนิดของพืช ดวงดาว มนุษยชาติหรือสถาบัน เรื่องประเภทนี้มักจะสั้นและเล่าอย่างตรงไปตรงมา เพื่อจะตอบคำถามว่าทำไมสิ่งนั้นจึงเป็นอย่างนั้น

นิทานอธิบายเหตุของไทยมีเล่ากันทุกถิ่น ส่วนมากเป็นนิทานขนาดสั้น แบ่งตามเรื่องที่อธิบายได้ 4 ลักษณะ คือ

1) อธิบายที่มาของชื่อ รูปลักษณะและส่วนประกอบของคน สัตว์และพืช เช่น เรื่องเหตุที่ควายไม่มีฟันบน เหตุที่งูเหลือมไม่มีพิษ เหตุที่กามีสีดำ เหตุที่เสือตัวลาย เหตุที่นกตะกรุมหัวล้าน และลิงตูดด้าน เป็นต้น

2) อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น เรื่องดาวลูกไก่ เรื่องจันทร์คราส เป็นต้น

3) อธิบายเกี่ยวกับของพิธีกรรม ขนบประเพณี เช่น เหตุที่คนภาคเหนือใช้ผักส้มป่อยในพิธีดำหัว เป็นต้น

4) อธิบายที่มาของสิ่งอื่นๆ เช่น อาหารการกิน หรือข้าวของเครื่องใช้

8. นิทานเรื่องสัตว์ เป็นเรื่องที่สัตว์เป็นตัวเอก นิทานเรื่องสัตว์โดยทั่วไปมักแสดงให้เห็นความฉลาดของสัตว์ชนิดหนึ่ง และความโง่เขลาของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง สัตว์ที่เป็นตัวเอกที่มีลักษณะเป็นตัวโกง เทียวกลั่นแกล้งเอาเปรียบคนอื่นหรือสัตว์อื่น ซึ่งบางทีก็ได้รับความเดือดร้อนตอบแทนบ้างเหมือนกัน ความน่าสนใจของเรื่องอยู่ที่ความขบขันจากการหลอกลวง หรือการตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากที่ไม่นำไปได้ของสัตว์ อันเนื่องมาจากความโง่เขลา

นิทานเรื่องสัตว์ของไทย มักเป็นนิทานขนาดสั้น บางเรื่องมีลักษณะเป็นนิทานอธิบายหรือนิทานคติด้วย อาจแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) นิทานที่แสดงนิสัยสันดานแท้จริงของสัตว์ มุ่งแสดงให้เห็นว่าแม้สัตว์จะเปลี่ยนรูปร่างลักษณะ แต่สัตว์ก็มักไม่ทิ้งสันดานเดิมของมัน

2) นิทานเกี่ยวกับสัตว์โง่ สัตว์ฉลาด และสัตว์เจ้าเล่ห์

3) นิทานเกี่ยวกับสัตว์ที่ดี เช่น เป็นสัตว์กตัญญู เป็นสัตว์ที่มีใจโอบอ้อมอารี เป็นต้น

9. นิทานเรื่องผี มีผีเป็นตัวเอกของเรื่อง แทบทุกสังคมมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับผีต่างๆ มาก ผีบางเรื่องไม่ปรากฏชัดว่ามาจากไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร แต่มีผีบางประเภทเป็นวิญญาณของคนตายไปแล้วกลับมาหลอกหลอนผู้ที่มีชีวิตอยู่ ด้วยรูปร่างและวิธีการต่างๆ

เรื่องเล่าเกี่ยวกับผีนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อในเรื่องวิญญาณและเรื่องเล่าภูตผีของคนไทย ผีในเรื่องที่เล่ามีทั้งผีที่ดี ซึ่งให้ความช่วยเหลือ หรือคุ้มครอง หรือบอกกล่าวให้ และผีร้ายที่คอยหลอกหลอนรังควานคน ผีในนิทานไทยอาจแบ่งได้เป็น 6 ประเภท คือ

1) ผีคนตาย

2) ผีบ้านผีเรือน (ผีปู่ย่าตายาย)

3) ผีประจำต้นไม้ (นางไม้ รุกขเทวดา)

4) ฝีป่า (ฝีกองกอย)

5) ฝีที่สิงอยู่ในร่างคน (ฝีปอบ ฝีกะ ฝีโพลง)

6) ฝีเบ็ดเตล็ด หรือฝีเรื้อรอน (ฝีกระสือ ฝีกระหาง ฝีโหมด ฝีเปรต)

10. มุขตลก มักจะมีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีเพียงอนุภาคเดียว ตัวละครอาจเป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็ได้ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ความไม่น่าเป็นไปได้ต่างๆ

การแบ่งประเภทมุขตลกของไทยตามลักษณะของเรื่อง อาจเป็นได้ 2 ประเภทย่อยๆ คือ

1. เรื่องที่มีลักษณะหยาบโลน ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับพรหมจรรย์กับราคะวิตถาร ผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายของการล้อเลียนในเรื่องนี้ ส่วนใหญ่คือผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ได้แก่ พระ และชี รวมทั้งผู้ที่เคยบวชเรียนนานๆ แล้วสึก และบรรดาเครือญาติซึ่งสังคมไม่ยอมรับ ได้แก่ ลูกเขยกับแม่ยาย พี่เขยกับน้องเมีย และแม่ผัวกับลูกสะใภ้ เป็นต้น

2. เรื่องที่ไม่หยาบโลน ได้แก่ เรื่องที่มีแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาด ความโง่ ความเกียจคร้าน เรื่องเกี่ยวกับต่างชาติต่างถิ่นบางเรื่อง รวมทั้งเรื่องไม้ด้วย

แนวคิดสำคัญที่ปรากฏอยู่ในมุขตลกของไทยมี 7 ประการ คือ ความฉลาด ความโง่ ความเกียจคร้าน เรื่องเพศ คนพิการ ผู้มีฐานะสูงในสังคม และคนต่างถิ่นหรือต่างชาติ

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างของมุขตลกต้องตั้งอยู่บนความกลับตาลปัตรของชะตาชีวิต ความผิดกลายเป็นทางนำลาภ ความอปรกติและผิดประเพณีนิยมทำให้เกิดความหรรษา ทั้งนี้เพราะผู้ฟังไม่ถือสา

11. นิทานเข้าแบบ หมายถึง นิทานที่มีแบบสร้างพิเศษ นิทานประเภทนี้โครงเรื่องมีความสำคัญเป็นรองของแบบสร้าง การเล่าก็เล่าเพื่อสนุกสนานของผู้เล่าและผู้ฟังโดยแท้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

11.1 นิทานไม่รู้จบ นิทานประเภทนี้ไม่มีอะไรมากเกี่ยวกับการนับ ผู้เล่าสามารถที่จะเล่าไปได้นานเท่าที่ผู้ฟังต้องการ โดยเรื่องไม่มีวันจบ ปกติผู้ฟังมักจะรำคาญจนต้องบอกให้หยุดเล่า

นิทานไม่รู้จบของไทยมักเริ่มเรื่องด้วยการปูพื้นให้น่าสนใจ จนผู้ฟังตามฟังอย่างตั้งอกตั้งใจ แล้วพอถึงตอนหนึ่งก็จะหยุดเล่า ผู้ฟังคาดว่าน่าจะมีอะไรน่าสนใจต่อไป ก็จะคะยั้นคะยอให้เล่า ผู้เล่าก็จะเล่าออกมาทีละประโยค โดยเปลี่ยนจำนวนตัวเลขเท่านั้น จึงสามารถทำให้เล่าเรื่องไปได้โดยไม่รู้จบ อย่างไรก็ตาม นิทานประเภทนี้นับว่ามีประโยชน์ในด้านการสอนการนับจำนวนให้แก่เด็ก ๆ

11.2 นิทานลูกโซ่ มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นซ้ำหลาย ๆ ครั้งหรือเกี่ยวกับสิ่งหลายๆ สิ่ง มีการแจกแจงเรียงลำดับจำนวนเลขหรือวันเดือนปี

นิทานลูกโซ่ของไทยที่รู้จักกันดีก็คือ เรื่องยายกับตาปลุกถั่วปลุกงาให้หลานเฝ้า นิทานลูกโซ่ของไทยน่าจะมีประโยชน์ในการฝึกความจำ โดยการเล่าให้ฟัง หลายครั้งหลายคน

อย่างไรก็ดีในการเลือกรูปแบบของนิทานนั้น ต้องอาศัยการพิจารณาทัศนคติที่สอดแทรกอยู่ด้วย เพราะนิทานเรื่องหนึ่งอาจจัดอยู่ได้หลายรูปแบบ แล้วแต่จุดมุ่งหมายในการศึกษา

นอกจากนี้นิทานซึ่งมีเค้าโครงเรื่องเดียวกัน อาจอยู่ในรูปแบบที่ต่างกันก็ได้ ผู้ศึกษานิทานไม่ควรไปติดอยู่กับรูปแบบของนิทาน แต่ควรจะได้ศึกษาในรูปแบบอื่นๆ เช่น อาจศึกษาวานิทานเป็นเรื่องนั้นสะท้อนวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของเจ้าของอย่างไร สะท้อนจิตใจของบุคคล ในฐานะที่เป็นเอกัตบุคลอย่างไร สะท้อนประวัติศาสตร์ สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์อย่างไรบ้าง หรือจะศึกษาในแง่จิตวิทยา สังคมวิทยา มนุษยวิทยา จะเห็นว่าเราสามารถศึกษาได้หลายแห่ง

สรุปจากคำอธิบายการแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านข้างต้น ถ้าเราจะเล่าและเลือกรูปแบบของนิทาน ต้องอาศัยพิจารณาทัศนคติที่สอดแทรกอยู่ด้วย เพราะนิทานเรื่องหนึ่งอาจจัดอยู่ได้หลายรูปแบบ แล้วแต่จุดมุ่งหมายในการศึกษา นอกจากนี้นิทานซึ่งมีเค้าโครงเรื่องเดียวกัน อาจอยู่ในรูปแบบที่ต่างกันก็ได้ ผู้ศึกษานิทานไม่ควรไปติดอยู่กับรูปแบบของนิทาน แต่ควรจะได้ศึกษาในรูปแบบอื่นๆ เช่น อาจศึกษาวานิทานเป็นเรื่องนั้นสะท้อนวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของเจ้าของอย่างไร สะท้อนจิตใจของบุคคลในฐานะที่เป็นเอกัตบุคลอย่างไร สะท้อนประวัติศาสตร์ สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์อย่างไรบ้าง หรือจะศึกษาในแง่จิตวิทยา สังคมวิทยา มนุษยวิทยา จะเห็นว่าเราสามารถศึกษาได้หลายแห่ง

2.7 คุณค่าของนิทานไทย

วิเชียร เกษประทุม (2550: 9–10) ได้กล่าวว่านิทานไทยมีคุณค่าหลายประการดังนี้

1. นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว
3. นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ
4. นิทานให้ข้อคิดและคติเตือนใจ
5. นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตในหลายๆ ด้าน

ทัศนีย์ ทานตวนิช; และคณะ (2522: 55) ได้อธิบายไว้ว่านิทานไทยมีคุณค่า ดังนี้

1. เป็นเครื่องบันเทิงใจ
2. เป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ ความคิด วิถีชีวิตของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง
3. เป็นเครื่องมืออบรมสั่งสอน ที่ให้ผลดีกว่าการสั่งสอนโดยตรง
4. เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง
5. เป็นสิ่งสะท้อนความรู้ ความคิด วิถีชีวิต ตลอดจนสภาพสังคม การปกครอง และ

ศาสนา

ดังนั้นสรุปได้ว่า การศึกษานิทานไทยนั้นมีคุณค่า คือ ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว ให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ ให้ข้อคิดคติเตือนใจ ช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตหลายๆ ด้าน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ

2.8 อนุภาคของนิทานไทย

เอกเซล โอลริก (Axcel Olrik. 1965: 129–141) นักคติชนวิทยาชาวเดนมาร์กได้อธิบายความหมายของคำว่าอนุภาค หมายถึง องค์ประกอบที่เล็กที่สุด ซึ่งพบได้เสมอในนิทานพื้นบ้าน มักเป็นสิ่งที่เด่นหรือแปลกสะดุดตาไม่ใช่เรื่องธรรมดาสามัญ องค์ประกอบที่จัดเป็นอนุภาคแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ตัวละคร ได้แก่ ตัวละครที่มีลักษณะแปลกหรือพิเศษในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ฐานะรูปร่าง นิสัย ตัวละครที่จัดเป็นอนุภาคจึงอาจเป็น เทวดา สัตว์ประหลาด แม่มด ยักษ์ นางฟ้า แม่เลี้ยงใจร้าย ลูกคนสุดท้อง แมวพูดได้ เด็กอยู่ในหอยสังข์ ฯลฯ
2. วัตถุหรือสิ่งของ ซึ่งมีลักษณะเด่นหรือแปลก เช่น ตะเกียงวิเศษ ดาบวิเศษ พรหมวิเศษ บ้านทำด้วยขนม ต้นโพธิ์ทอง รวมทั้งประเพณีหรือความเชื่อที่แปลกๆ เช่น การเลือกคู่ด้วยการเสี่ยงพวงมาลัย การฆ่าลูกบวบวงสรวงเทพเจ้า ฯลฯ
3. เหตุการณ์หรือพฤติกรรม ซึ่งมีลักษณะเด่นหรือพิเศษ เช่น การแปลงร่าง การสาป น้ำท่วมโลก นกประหลาดจับคนกินทั้งเมือง ฯลฯ

นิทานบางเรื่องประกอบด้วยอนุภาคเพียงอนุภาคเดียว บางเรื่องประกอบด้วยหลายอนุภาค เช่น นิทานเรื่องกระต่ายกับเต่า องค์ประกอบที่เป็นอนุภาคอยู่ที่เหตุการณ์ คือ สัตว์เดินช้าวิ่งแข่งขันชนะสัตว์เดินเร็ว นิทานเรื่องปลาบู่ทอง ประกอบด้วยอนุภาคต่างๆ ดังนี้

1. ภรรยาหลงถูกกลืนแกลงจนเสียชีวิต
2. นางเอกถูกแม่เลี้ยงรังแก
3. แม่ซึ่งตายแล้วคอยติดตามช่วยเหลือ
4. คนตายไปแล้วเกิดเป็นปลา
5. คนตายแล้วเกิดเป็นต้นไม้
6. ต้นโพธิ์ทอง
7. การปลอมตัวเป็นนางเอก
8. การร้อยกรองดอกไม้ให้เป็นเรื่องราวของพระเอกนางเอก

2.9 กฎเกี่ยวกับนิทานไทย

เอกเซล โอลริก (Axcel Olrik. 1965) เป็นผู้เสนอข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษานิทานพื้นบ้าน เรียกว่า กฎเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. กฎของการเริ่มเรื่องและกฎของการจบเรื่อง นิทานพื้นบ้านจะไม่นำเข้าสู่เหตุการณ์สำคัญในทันทีและไม่จบอย่างกะทันหัน เรื่องจะเริ่มจากภาวะที่สงบ ไปสู่เหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่างๆ มีการต่อสู้และแก้ปัญหาไปเป็นประจักษ์ และในตอนจบเรื่องนั้น เหตุการณ์จะคลี่คลายไปสู่สภาวะปกติก่อนจึงยุติ

2. กฎแห่งการซ้ำ การซ้ำในเรื่อง มักจะยึดจำนวน 3 เป็นส่วนมาก ไม่ว่าจะเป็นตัวละคร หรือสิ่งของหรือการกระทำ เช่น ชายหนุ่มหลงเข้าไปในที่อยู่ของยักษ์ถึง 3 วัน และแต่ละวันก็ฆ่ายักษ์ 3 ตน แล้วจึงได้แต่งงานกับนางเอกหรือได้ครองบ้านเมือง จำนวน 3 เป็น จำนวนที่นิยมใช้มาก ไม่เฉพาะแต่การซ้ำเหตุการณ์ 3 ครั้งเท่านั้น ยังใช้แสดงจำนวนของสิ่งต่างๆ เช่น การเดินทาง 3 วัน 3 คืน ตีฆ้อง 3 ครั้ง ไต้พร 3 ประการ เป็นต้น ในหลายเรื่องของนิทานไทย บางครั้งก็ซ้ำ 7 เช่น มีลูกสาว 7 คน เดือนทาง 7 ค่ำ กินข้าววันละ 7 โห ฐานันที่ละ 7 ดอก เป็นต้น

3. กฎแห่งตัวละคร 2 ตัวใน 1 ฉาก ในฉากหนึ่งๆ ของนิทานพื้นบ้านมักจะมีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญอยู่เพียง 2 ตัว ตัวละครอื่นๆ อาจเป็นเพียงตัวประกอบเท่านั้น

4. กฎแห่งการแตกต่างแบบตรงกันข้าม นิทานพื้นบ้านมักสร้างตัวละครที่มีลักษณะแตกต่างกัน ให้มีลักษณะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดแบบตรงกันข้าม เช่น มีคนใจดีกับคนใจร้าย มีคนยากจนกับคนร่ำรวย หรือมีคนแข็งแรงกับคนอ่อนแอ เป็นต้น

5. กฎของฝาแฝด อาจหมายถึงพี่น้องที่เป็นฝาแฝดหรือไม่ก็ได้ ถ้าฝาแฝดหรือพี่น้องสองคนประสบความสำเร็จทุกอย่างก็มักจะปรองดองกันดี แต่ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้ดีขึ้นก็จะเป็นศัตรูขึ้น บางทีนอกจากจะเป็นฝาแฝดหรือพี่น้องสองคน กฎข้อนี้ยังครอบคลุมไปถึงตัวละครที่มีบทบาทใกล้ชิดกัน หรือเป็นเพื่อนกันก็ได้ด้วย

6. กฎของความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย ถ้าตัวละครเป็นพี่น้องหลายๆ คน นิทานพื้นบ้านมักกล่าวถึงผู้อาวุโสมากที่สุดก่อน แต่จุดสนใจหรือความสำคัญมักเน้นที่น้องคนสุดท้อง เช่น เรื่องสังข์ทอง เรื่องพระสุธนมนโธราห์ และเรื่องนางสิบสอง ซึ่งจะเห็นว่านางเอกเป็นลูกคนสุดท้อง

7. กฎของการสร้างเรื่องเชิงเดี่ยว โดยมากโครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านไม่ซับซ้อนดำเนินเรื่องไปเรื่อยๆ ไม่มีการละทิ้งตัวละครที่เป็นแกนเดินเรื่องที่ทำหน้าที่ดำเนินเรื่อง

8. กฎของการสร้างแบบสร้าง ในนิทานพื้นบ้านเรื่องหนึ่งๆ มักมีวิธีดำเนินบทบาทของตัวละคร หรือคำพูดที่เป็นแบบเดียวกัน ซ้ำกันอยู่ในเรื่อง เช่น พระเอกเดินทางไปฆ่ายักษ์วันละตน โดยพูดกับยักษ์ด้วยถ้อยคำเหมือนกัน แล้วก็ฆ่าด้วยธนูเหมือนกัน เป็นต้น

9. ฉากประทับใจ ในนิทานพื้นบ้านมักจะมีตอนหนึ่งหรือหลายตอน ซึ่งเป็นการบรรยายภาพที่น่าสนใจ อาจเป็นฉากการต่อสู้หรือฉากแสดงความรักอย่างดุเดือดซบเซา ซึ่ง เป็นต้น ในฉากนี้จะบรรยายให้เห็นภาพตัวละครเข้ามาอยู่ใกล้ชิดกัน

10. เรื่องของความสมเหตุสมผล เหตุการณ์ในนิทานพื้นบ้านมีความสมเหตุสมผลอยู่ในตัวเอง ตามสภาพของเรื่องแต่ละเรื่อง เช่น พระเอกถูกฆ่าตาย และพระอินทร์มาชุบชีวิตให้ฟื้นขึ้นได้ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผล เพราะพระอินทร์ถือเป็นผู้มีฤทธิ์มีอำนาจพิเศษเหนือมนุษย์

11. เรื่องเอกภาพ ในนิทานพื้นบ้านอนุภาคหรือเหตุการณ์ที่นำมาเล่า มีส่วนสนับสนุนโครงเรื่องใหญ่และเน้นให้เห็นความสัมพันธ์ของตัวละครอย่างชัดเจน

12. การเพ่งจุดสนใจจะเน้นที่ตัวละครเอกเพียงตัวเดียว นิทานพื้นบ้านจะมีการบรรยายถึงตัวละครเอก และพฤติกรรมของตัวละครเอก โดยเน้นมากกว่าตัวอื่นๆ อย่างมากมาย เช่น เรื่องปลา

บุทอง จะเห็นได้ว่ามีโครงเรื่องเกี่ยวกับนางเอกโดยตลอด ดังนี้ คือ แม่ของนางเอกถูกฆ่า นางเอกถูกแม่เลี้ยงรังแก แม่ซึ่งตายไปตามมาคอยช่วยดูแลนางเอก นางเอกได้แต่งงานกับเจ้าชาย นางเอกถูกหลอกลวงและกลั่นแกล้งจนเสียชีวิต มีผู้ช่วยเหลือนางเอก นางเอกได้กลับมาอยู่ร่วมกับเจ้าชายอีก

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานไทย

วิเชียร ณ นคร (2531) วิจัยเรื่อง การศึกษานิทานพื้นบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราชจัดประเภทนิทานได้ 12 ประเภท คือ นิทานตลก นิทานคติ นิทานอธิบายเหตุ นิทานชีวิต นิทานปรัมปรา นิทานสัตว์ เทพนิยาย นิทานตำนาน นิทานปริศนา นิทานภูตผี นิทานเข้าแบบ และนิทานวีรบุรุษ ผู้วิจัยนำนิทานที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์คุณค่าและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนิทานกับวิถีชีวิตชาวนครศรีธรรมราชด้านต่างๆ เช่น การตั้งถิ่นฐาน อาชีพการศึกษาและสาธารณสุข ภูมิปัญญาและโลกทรรศน์ ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์คุณค่าของนิทานที่รวบรวมได้ไว้ดังนี้

1. คุณค่าทั่วไป ได้แก่ ด้านความบันเทิงใจและเป็นแหล่งรวมจินตนาการ
2. คุณค่าทางสังคม ได้แก่ การจัดระเบียบทางสังคม การสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์
3. คุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมไทยพุทธในสังคมเกษตรกรรม
4. คุณค่าทางวัฒนธรรม ได้แก่ หลักธรรม หลักการอยู่ร่วมกัน เป็นต้น
5. คุณค่าทางจริยธรรม ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม เป็นต้น

ยุพดี จรรย์ยานนท์ (2522) วิจัยเรื่อง นิทานชาวบ้านตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า นิทานสะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมด้านต่างๆ เช่น สภาพความเป็นอยู่ชนบทชนบทนิยม ประเพณีท้องถิ่น วัฒนธรรม ค่านิยมทางสังคม ศาสนา และความเชื่อ ผลของการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับนิทานไทย สามารถนำมาใช้ประโยชน์ และเป็นแนวทางในการจัดข้อมูลประเภทนิทานไทย และคุณค่าของนิทานไทย

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สาคร ธรรมศักดิ์ (2541: 135) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงคุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือจากการสอบ การวัดผลสัมฤทธิ์ จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถ หรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าไร ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอน คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติ หรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปของการกระทำจริงให้ออกเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา อันเป็น ประสพการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดย ใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์

จากข้อความข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เป็นคุณลักษณะความสามารถ ของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสพการณ์การเรียนรู้ ที่เกิดจากการฝึกอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือ ความสัมฤทธิ์ผลของบุคคล ซึ่งแสดงออกในลักษณะของพฤติกรรมต่างๆ ที่สามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาสอน คือ การวัดด้านปฏิบัติและการวัดด้านเนื้อหา จึงกล่าวได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระน่ารู้ คู่เมืองปราจีนบุรี ก็หมายถึง คุณลักษณะความรู้ ความสามารถ ทางสาระต่างๆ ของจังหวัดปราจีนบุรี ที่เกิดจากการเรียนการสอน หรือประสพการณ์จากการฝึกอบรม ที่วัดได้จากการแสดงออกของพฤติกรรมต่างๆ

3.2 จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2529: 29 -32) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ เป็น การตรวจสอบระดับความสามารถของสมรรถภาพสมองของบุคคลว่า เรียนแล้วรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถด้านใดมากน้อยเท่าไร เช่น มีพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า มากน้อยอยู่ในระดับใด นั่นคือ การวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัยนั่นเอง โดยแบ่งการวัดออกเป็น 2 องค์ประกอบตามจุดมุ่งหมายและลักษณะของวิชาที่เรียน คือ

1. การวัดด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถทางการปฏิบัติ โดยให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงให้เห็นเป็นผลงานปรากฏออกมา ให้ทำการสังเกตและวัดได้ การวัดแบบนี้ ต้องวัดโดยใช้ ข้อสอบภาคปฏิบัติ (ซึ่งการประเมินผลจะพิจารณาที่วิธีปฏิบัติและผลงานที่ปฏิบัติ
2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา รวมถึง พฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน มีวิธีการวัดได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 การสอบแบบปากเปล่า การสอนแบบนี้มักกระทำเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการสอบที่ ต้องการดูผลเฉพาะอย่าง

2.2 การสอบแบบให้เขียนตอบ เป็นการสอบวัดที่ให้ผู้สอบเขียนเป็นตัวหนังสือตอบ ซึ่งมีรูปแบบการตอบอยู่ 2 แบบคือ

2.2.1 แบบไม่จำกัดคำตอบ ซึ่งได้แก่การสอบวัดที่ใช้ข้อสอบแบบอัตนัยหรือ ความเรียง

2.2.2 แบบจำกัดคำตอบ ซึ่งเป็นการสอนที่กำหนดขอบเขตของคำถามที่จะให้ ตอบ หรือกำหนดคำตอบมาให้เลือก ซึ่งมี 4 รูปแบบ คือ

- แบบเลือกทางใดทางหนึ่ง
- แบบจับคู่
- แบบเติมคำ
- แบบเลือกตอบ

การวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านเนื้อหา โดยการเขียนตอบนั้น เป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลายในโรงเรียน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการสอบการวัด เรียกว่าข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หรือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ นั่นเอง

สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ จึงเป็นการตรวจสอบการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลว่า หลังจากได้เรียนรู้แล้วมีความสามารถด้านใดบ้าง และความสามารถดังกล่าวมีมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความเชื่อถือได้

3.3 ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2545: 95) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คือ แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่า บรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2540: 16) กล่าวว่าแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลของการเรียนหรือการสอน

สรุปได้ว่า ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะต่างๆ ของแต่ละสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สาขาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ซึ่งมีแบบทดสอบที่เป็นข้อเขียนและที่เป็นภาคปฏิบัติจริง

3.4 ประเภทของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2529: 31 – 32) ได้กล่าวถึงประเภทของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การทดสอบแบบอิงกลุ่มหรือการวัดผลแบบอิงกลุ่ม เป็นการทดสอบหรือการสอบวัดที่ เกิดจากแนวความเชื่อในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ว่า ความสามารถของบุคคลใดๆ ในเรื่องใดนั้นมิได้เท่ากัน บางคนมีความสามารถเด่น บางคนมีความสามารถด้อย และส่วนใหญ่จะมีความสามารถปานกลาง การกระจายของความสามารถของบุคคล ถ้านำมาเขียนกราฟจะมีลักษณะคล้ายๆ โค้งรูปประฆังหรือที่เรียกว่า โค้งปกติ ดังนั้นการทดสอบแบบนี้จึงยึดคนส่วนใหญ่เป็นหลักในการเปรียบเทียบ โดยพิจารณาคะแนนผลการสอบของบุคคลเทียบกับคนอื่นๆ ในกลุ่ม คะแนนจะมีความหมายก็ต่อเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนของบุคคลอื่นที่สอบด้วยข้อสอบฉบับเดียวกัน จุดมุ่งหมายของการทดสอบแบบนี้ ก็เพื่อจะกระจายบุคคลทั้งกลุ่มไปตามความสามารถของแต่ละ

บุคคล นั่นก็คือ คนที่มีความสามารถสูงจะได้คะแนนสูง คนที่มีความสามารถด้อยกว่าก็จะได้คะแนนลดหลั่นลงมาถึงคะแนนต่ำสุด

2. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์หรือการวัดผลแบบอิงเกณฑ์ ยึดความเชื่อในเรื่องการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ กล่าวคือ ยึดหลักการว่าในการเรียนการสอนนั้นจะต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดประสบความสำเร็จในการเรียน แม้ว่าผู้เรียนจะมีลักษณะแตกต่างกันก็ตาม แต่ทุกคนควรได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาไปถึงขีดความสามารถสูงสุดของตน โดยอาจใช้เวลาแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ดังนั้นการทดสอบแบบอิงเกณฑ์จึงมีการกำหนดเกณฑ์ขึ้นแล้วนำผลการสอบวัดของแต่ละบุคคลเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ไม่ได้มีการนำผลไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ ในกลุ่ม ความสำคัญของการทดสอบแบบนี้จึงอยู่ที่การกำหนดเกณฑ์ เป็นสำคัญ

นอกจากนี้ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545: 96) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันทั่วไปในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 ชนิดคือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถาม หรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้นๆ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้นๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิด ได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดแบ่งออกเป็น 4 แบบคือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่วๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือมีมาตรฐานในการดำเนินการสอน วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

ภัทรา นิคมานนท์ (2540: 61–68) กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบด้านพุทธิพิสัยว่า โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบอัตนัย หมายถึง แบบทดสอบที่ถามให้ตอบยาวๆ แสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง ประเภทที่สองคือ แบบทดสอบปรนัย หมายถึง แบบทดสอบประเภทถูก – ผิด จับคู่ เติมคำ และเลือกตอบ โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกประเภทของแบบทดสอบได้แก่

1. จำแนกตามกระบวนการในการสร้าง จำแนกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเฉพาะคราวเพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์และความสามารถทางวิชาการของเด็ก

1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการหรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น เมื่อสร้างขึ้นแล้วมีการนำไปทดลองสอบ และนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐาน

2. จำแนกตามจุดมุ่งหมายในการใช้ประโยชน์ จำแนกได้เป็น 2 ประเภทคือ

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึงแบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่ได้เรียนรู้ว่ามีมากน้อยเพียงใด

2.2 แบบทดสอบความถนัด เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาในอดีต

3. จำแนกตามรูปแบบคำถามและวิธีการตอบ จำแนกได้เป็น 2 ประเภทคือ

3.1 แบบทดสอบอัตนัย มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้สอบได้ตอบยาวๆ แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

3.2 แบบทดสอบปรนัย เป็นแบบสอบถามที่ถามให้ผู้สอบตอบสั้นๆ ในขอบเขตจำกัด คำถามแต่ละข้อวัดความสามารถเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว ผู้สอบไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย

4. จำแนกตามลักษณะการตอบ จำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ

4.1 แบบทดสอบภาคปฏิบัติ เช่น ข้อสอบวิชาพลศึกษา ให้แสดงท่าทางประกอบเพลง วิชาประดิษฐ์ ให้ประดิษฐ์ของใช้ด้วยเศษวัสดุ การให้คะแนนจากการทดสอบประเภทนี้ครูต้องพิจารณาทั้งด้านคุณภาพของผลงาน ความถูกต้องของวิธีปฏิบัติรวมทั้งความคล่องแคล่ว และปริมาณของผลงานด้วย

4.2 แบบทดสอบเขียนตอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้การเขียนตอบทุกชนิด

4.3 แบบทดสอบด้วยวาจา เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอบใช้การโต้ตอบด้วยวาจา

5. จำแนกตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ จำแนกได้ 2 ประเภท

5.1 แบบทดสอบวัดความเร็ว เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดทักษะความคล่องแคล่วในการคิดความแม่นยำในความรู้เป็นสำคัญ มักมีลักษณะค่อนข้างง่าย แต่ให้เวลาในการทำข้อสอบน้อย ผู้สอบต้องแข่งขันกันตอบ ใครที่ทำเสร็จก่อนและถูกต้องมากที่สุดถือว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่า

5.2 แบบทดสอบวัดประสิทธิภาพสูงสุด แบบทดสอบลักษณะนี้มีลักษณะค่อนข้างยาก และให้เวลาทำมาก

6. จำแนกตามลักษณะและโอกาสในการใช้ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

6.1 แบบทดสอบย่อย เป็นแบบทดสอบที่มีจำนวนข้อคำถามไม่มากนัก มักใช้สำหรับประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยย่อย โดยมีจุดประสงค์หลักคือ เพื่อปรับปรุงการเรียนเป็นสำคัญ

6.2 แบบทดสอบรวม เป็นแบบทดสอบที่ถามความรู้ความเข้าใจรวมหลายๆ เรื่องหลายๆ เนื้อหาหลายๆ จุดประสงค์ มีจำนวนมากข้อ มักใช้ตอนสอบปลายภาคเรียนหรือปลายปีการศึกษา จุดมุ่งหมายสำคัญคือใช้เปรียบเทียบแข่งขันระหว่างผู้สอบด้วยกัน

7. จำแนกตามเกณฑ์การนำผลจากการสอบวัดไปประเมิน จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

7.1 แบบทดสอบอิงเกณฑ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดระดับความรู้พื้นฐานและความรู้ที่จำเป็นในการบ่งบอกถึงความรู้ของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์

7.2 แบบทดสอบอิงกลุ่ม เป็นแบบทดสอบที่มุ่งนำผลการสอบไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในกลุ่มที่ใช้ข้อสอบเดียวกัน ถ้าใครมีความสามารถเหนือใครเพียงใด เหมาะสำหรับการสอบที่มีการแข่งขันกันมากกว่าเพื่อการเรียนการสอน

8. จำแนกตามสิ่งเร้า จำแนกได้เป็น 2 ประเภทคือ

8.1 แบบทดสอบทางภาษา ได้แก่ การใช้คำพูดหรือตัวหนังสือไปให้ผู้สอบตอบโดยการพูดหรือเขียนออกมา

8.2 แบบทดสอบที่ไม่ใช้ภาษา ได้แก่ การใช้รูปภาพ กิริยา ท่าทาง หรืออุปกรณ์ต่างๆ ไปให้ผู้สอบตอบสนอง

จากข้อความข้างต้นจึงสรุปได้ว่า แบบทดสอบที่ใช้ในปัจจุบันมีมากมายหลายชนิด แต่ละชนิดก็มีจุดมุ่งหมาย และขีดความสามารถในการทดสอบแตกต่างกัน ดังนั้นในการนำแบบทดสอบไปใช้ต้องระมัดระวังว่าเลือกใช้แบบทดสอบได้ถูกต้องเหมาะสมกับสิ่งที่เราต้องการหรือไม่ การจำแนกประเภทของแบบทดสอบจึงช่วยให้สามารถเข้าใจและเลือกใช้แบบทดสอบได้ถูกต้องยิ่งขึ้น การจำแนกแบบทดสอบสามารถทำได้หลายแบบขึ้นอยู่กับผู้จำแนกว่าจะยึดถืออะไรเป็นเกณฑ์ในการจำแนก

3.5 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2545: 97 – 98) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและการสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
3. กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง
4. เขียนข้อสอบ
5. ตรวจทานข้อสอบ
6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
7. ทดลองและวิเคราะห์ข้อสอบ
8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

พิตร ทองชั้น (2524: 60–61) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการสร้างแบบทดสอบ ว่าการสร้างแบบทดสอบจะต้องมีการวางแผนในการสร้างอย่างมีขั้นตอน เพื่อช่วยให้การสร้างแบบทดสอบมีประสิทธิภาพ โดยมีลำดับขั้นตอนในการวางแผนดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย โดยต้องกำหนดให้ชัดเจนและแน่นอนในเรื่องใด อย่างไร เช่น สร้างแบบทดสอบในเรื่องใด และมีการกำหนดน้ำหนักคะแนน และควรทราบกลุ่มนักเรียนที่จะทดสอบว่าเก่ง-อ่อนเพียงใด เพื่อจะได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการสร้างข้อสอบให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน และควรมีการกำหนดวันเวลาในการสอบให้พอเหมาะกับกลุ่มสอบ

2. ขั้นเตรียม เช่น เตรียมหลักสูตร เนื้อหาวิชาตลอดจนตำราหนังสือแบบเรียน รวมถึงต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตร และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้การทำแบบทดสอบ เช่น กระดาษคำตอบ และครูผู้สอนต้องเลือกแบบและชนิดของข้อทดสอบ เช่น จะใช้แบบเลือกตอบ แบบเรียงความหรือแบบผสม

3. ขั้นลงมือปฏิบัติ ได้แก่ขั้นลงมือปฏิบัติการเขียนข้อสอบตามที่กำหนดไว้ สิ่งที่ต้องยึดถือคือหลักและวิธีการสร้างแบบทดสอบที่ดี ถ้าเกิดข้อสอบข้อใดเกิดปัญหา ควรมีการพูดคุยกับเพื่อนครูหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ทางด้านเนื้อหาวิชานั้นๆ

4. ขั้นตรวจสอบ ควรมีการตรวจตราข้อสอบว่ามีข้อบกพร่องดี – ไม่ดีอย่างไร โดยนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ข้อสอบหลังจากที่ได้ทดสอบกับนักเรียนแล้ว

5. ขั้นจัดพิมพ์ สิ่งที่ต้องคำนึงได้แก่ รูปเล่มต้องจัดให้เรียบร้อย พิมพ์ให้สะอาด ตัวอักษรไม่ผิดพลาด คำชี้แจงในข้อสอบต้องชัดเจน และต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนข้อสอบ เวลาคะแนนเต็ม

นอกจากนี้บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ (2525: 22 – 29) ได้กล่าวถึงกระบวนการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ ว่ามีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นวางแผนการสร้างแบบทดสอบ การวางแผนสร้างแบบทดสอบต้องพิจารณาถึงสิ่งสำคัญ 2 ประการคือ

1.1 จุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้ หลักการสำคัญคือ การนำแบบทดสอบไปใช้จะต้องสัมพันธ์อยู่กับการสอน เช่น สอบเพื่อตรวจสอบความรู้เดิม สอบก่อนทำการสอน การสอบเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และวินิจฉัยข้อบกพร่องของข้อสอบในระหว่างการทำเนิการสอน และการสอบเพื่อสรุปผลการเรียน ดังนั้น จุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้จึงแบ่งได้เป็น 4 จุดประสงค์คือ

1.1.1 ใช้ตรวจสอบความรู้เดิม ก่อนที่จะเริ่มต้นการสอนเพื่อพิจารณาว่าถ้านักเรียนยังขาดความรู้พื้นฐานก็จำเป็นต้องทำการสอนเสริมเสียก่อน แต่ถ้านักเรียนมีความรู้พื้นฐานเพียงพอ ก็พิจารณาต่อไปว่านักเรียนมีระดับความสามารถสูงต่ำเพียงใด เพื่อจัดกลุ่มการเรียนและเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน

1.1.2 ใช้ตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับปรุงการเรียนการสอน โดยจะทำการสอบในระหว่างดำเนินการสอนเป็นระยะๆ

1.1.3 ใช้วินิจฉัยผู้เรียน เพื่อหาสาเหตุข้อบกพร่องของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

1.1.4 ใช้สรุปผลการเรียน เพื่อตัดสินผลการเรียนว่านักเรียนควรได้เกรดอะไร สอบผ่านหรือไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

1.2 เนื้อหาวิชาและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งเป็นกระบวนการในการจำแนกแยกแยะว่าวิชานั้นๆ มีหัวข้อเนื้อหาสาระที่สำคัญอะไรบ้าง มีจุดประสงค์ที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมอะไรบ้าง ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ 2 อย่างคือ

1.2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา ซึ่งต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือความสัมพันธ์
 เกี่ยวข้องกันของเนื้อหา ความยากง่ายของเนื้อหา ขนาดความยาวของเนื้อหา เวลาที่ใช้สอน

1.2.2 การวิเคราะห์จุดประสงค์ เป็นการจำแนกและจัดหมวดหมู่พฤติกรรมที่
 ต้องการปลูกฝังหรือต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยใช้เนื้อหาวิชาเป็นสื่อ นำ การวิเคราะห์
 จุดประสงค์ซึ่งควรดำเนินการดังนี้ รวบรวมจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชาทั้งหมด จากหลักสูตร และ
 คู่มือครู หลังจากนั้นจึงเขียนพฤติกรรมที่สำคัญของแต่ละจุดประสงค์ทั้งหมด และนิยามความหมาย
 ของพฤติกรรมดังกล่าว

การสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร หรือตารางลักษณะเฉพาะ เป็นตารางสองมิติ มิติที่
 หนึ่งเป็นจุดประสงค์การสอน ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมด้านต่างๆ และมิติที่สองเป็นหัวข้อเนื้อหาใน
 แต่ละหัวข้อเนื้อหาและพฤติกรรม กำหนดคะแนนน้ำหนักความสำคัญไว้ ซึ่งคะแนนน้ำหนัก
 ความสำคัญนี้จะนำมาใช้ในการเขียนข้อสอบว่าต้องเขียนข้อสอบวัดพฤติกรรมในหัวข้อเนื้อหาวิชาใด
 มากน้อยเพียงใด

วิธีกำหนดน้ำหนักความสำคัญและจำนวนข้อสอบทำได้ดังนี้

- กำหนดน้ำหนักความสำคัญของแต่ละหัวข้อเนื้อหา โดยพิจารณาจากเวลาที่ใช้สอนใน
 แต่ละหัวข้อเนื้อหา

- กำหนดน้ำหนักความสำคัญของแต่ละพฤติกรรม โดยพิจารณาจากความสำคัญของ
 จุดประสงค์ที่ใช้สอน

- กำหนดจำนวนข้อที่จะใช้สอบทั้งหมด โดยพิจารณาจากจุดประสงค์ของการนำ
 แบบทดสอบไปใช้

- คำนวณจำนวนข้อสอบในแต่ละหัวข้อเนื้อหา โดยคิดจากน้ำหนักความสำคัญ

- คำนวณจำนวนข้อสอบในแต่ละหัวข้อเป็นรายพฤติกรรม โดยคิดจากน้ำหนัก

ความสำคัญของแต่ละพฤติกรรม

2. ขั้นตอนเตรียมงานและเขียนข้อสอบ ควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

2.1 เตรียมแบบทดสอบฉบับยกร่าง โดยเขียนจากตารางวิเคราะห์หลักสูตร แล้วนำมา
 พิจารณาปรับปรุงแก้ไข การเขียนข้อสอบต้องเลือกชนิดข้อสอบ และรูปแบบคำถามให้เหมาะสมและ
 ควรเขียนข้อสอบให้มากกว่าข้อสอบที่ต้องการจริง โดยเผื่อไว้ประมาณ 25 – 50%

2.2 ควรเขียนข้อสอบให้ยากพอเหมาะ ข้อสอบถูกผิดควรมีคนตอบถูก 75% ข้อสอบ
 เลือกตอบ 5 ตัวเลือกควรมีคนตอบถูก 60% ข้อสอบเติมคำควรมีคนตอบถูก 50%

2.3 เมื่อเขียนข้อสอบเสร็จแล้ว ควรนำกลับมาพิจารณาข้อบกพร่องต่างๆ เช่นคำถาม
 ต้องไม่กำกวม ไม่คลุมเครือ ไม่ผิดหลักภาษา ไม่ยากและซับซ้อนเกินไป

2.4 ควรเขียนข้อสอบให้เนื้อหาบังคับคำตอบ มากกว่าใช้ฟอร์มข้อความบังคับคำตอบ
 เช่น การใช้คำว่า อาจจะ บางที จะมีโอกาสเป็นคำตอบถูกมากกว่าผิด

2.5 ควรจัดข้อสอบให้เป็นหมวดหมู่ตามประเภทของข้อสอบ

2.6 ควรสร้างข้อสอบแบบประดมพลังมากกว่าแบบเร่งรีบ

- 2.7 อย่าจัดข้อสอบให้มีข้อถูกเรียงกันอย่างเป็นระบบ
- 2.8 ควรออกแบบข้อสอบให้มีวิธีตอบที่สะดวกและง่ายต่อการตรวจให้คะแนน
- 2.9 ควรเขียนคำสั่งหรือคำชี้แจงให้ละเอียด และชัดเจน
- 2.10 ควรระลึกอยู่เสมอว่า พฤติกรรมทุกพฤติกรรมไม่สามารถวัดด้วยข้อสอบเพียงข้อเดียวหรือฟอร์มเดียว
 - 2.11 หลีกเลี่ยงข้อสอบแบบถูกผิด เพราะมีโอกาสเจอตอบถูกได้ง่าย
3. ขั้นตอนการสอบ เมื่อเขียนข้อสอบและจัดพิมพ์เรียบร้อยแล้วก็นำไปทดลองสอบ เพื่อนำผลมาแก้ไขปรับปรุงข้อสอบซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 3.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่จะนำไปทดลองสอบให้นักเรียนทั้งคนเก่ง กลาง และอ่อนคละกันไป
 - 3.2 กำหนดเวลาที่ใช้สอบให้เหมาะสมกับจำนวนข้อสอบ สำหรับแบบทดสอบที่สร้างขึ้นครั้งแรกจะพิจารณาเวลาที่ใช้ทำข้อสอบ จากเวลาที่นักเรียน 90% ทำแบบทดสอบเสร็จเป็นการหมดเวลาสอบ
 - 3.3 การคุมสอบต้องพยายามจูงใจให้นักเรียนมีสมาธิ และพยายามทำแบบทดสอบอย่างเต็มความสามารถ เพราะถ้านักเรียนรู้ว่าการทดลองสอบนี้จะไม่มีการสอบได้สอบตก อาจทำให้นักเรียนตอบแบบทดสอบอย่างขอไปที ซึ่งจะส่งผลต่อคะแนนที่จะนำมาประเมินผลข้อสอบได้
 - 3.4 ครูต้องเตรียมตัวล่วงหน้าในการคุมสอบ อย่าให้มีสิ่งผิดพลาดใดๆ เกิดขึ้น และการคุมสอบครูควรวางท่าทางให้มีความเป็นกันเองให้มากที่สุด
 - 3.5 สถานการณ์ทดสอบ ต้องทำให้เหมาะสมที่สุด ห้องสอบต้องปราศจากเสียงรบกวนใดทั้งสิ้น ต้องมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก ที่นั่งสอบเหมาะสม
4. ขั้นตอนประเมินผลแบบทดสอบ เป็นการตรวจสอบแบบทดสอบมีคุณภาพหรือไม่ โดยพิจารณาตามคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบ 10 ประการคือ
 - 4.1 ความแม่นยำ หมายถึง แบบทดสอบสามารถวัดพฤติกรรมได้ตรงตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์และตามที่ทำการสอนจริง
 - 4.2 ความเชื่อมั่น หมายถึง แบบทดสอบให้ผลการสอบสอดคล้องตรงกันทุกครั้ง
 - 4.3 อำนาจจำแนก หมายถึง ข้อสอบที่แบ่งแยกคนเก่งอ่อนออกจากกันได้ กล่าวคือ คนเก่งจะตอบถูก คนอ่อนจะตอบผิด
 - 4.4 ความยากง่าย หมายถึง จำนวนเปอร์เซ็นต์ผู้ตอบถูกโดยทั่วไปแล้วความยากง่ายที่เหมาะสมจะมีคนครึ่งหนึ่งตอบถูก
 - 4.5 ความเป็นปรนัย หมายถึง ข้อสอบที่มีคำถามชัดเจนและการให้คะแนนชัดเจน
 - 4.6 ความเฉพาะเจาะจง หมายถึง คนที่มีความสามารถเฉพาะเรื่องนั้นจะตอบข้อสอบข้อนั้นถูก แต่ถ้ามีความสามารถทั่วไปจะตอบข้อสอบไม่ถูก
 - 4.7 ประสิทธิภาพ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้เวลานั้นประหยัดเวลาการสร้าง การดำเนินการสอบ การตรวจให้คะแนน แต่ให้ผลการสอบถูกต้อง

4.8 ความสมดุล หมายถึง แบบทดสอบสามารถวัดได้ครอบคลุมตามจุดประสงค์และเนื้อหา มีสัดส่วนจำนวนข้อสอบคล้อยตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร

4.9 ความยุติธรรม หมายถึง แบบทดสอบมีความชัดเจนไม่คลุมเครือ และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีโอกาสที่จะตอบถูกได้เท่ากัน

4.10 ความเหมาะสมของเวลา หมายถึง แบบทดสอบกำหนดเวลาให้เพียงพอในการตอบข้อสอบจนเสร็จ

สรุปได้ว่ากระบวนการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ จะมีขั้นตอนสำคัญ คือ ขั้นวางแผน ขั้นเตรียม ขั้นทดลองสอบ และขั้นประเมินผลแบบทดสอบ กระบวนการนี้จะทำติดต่อกันไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้คุณภาพแบบทดสอบตามที่ต้องการ การวางแผนสร้างแบบทดสอบนับว่าเป็นขั้นสำคัญมาก เพราะจะเป็นตัวกำหนดการเขียนข้อสอบให้ถูกต้องตั้งแต่แรก ดังนั้นตารางวิเคราะห์หลักสูตรจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องสร้างขึ้นก่อนที่จะทำการสร้างแบบทดสอบทุกครั้ง

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชลีพร ฤทธิเดช (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้และไม่ใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนกับหลังเรียน ของกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนของกลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนรู้โดยไม่ใช้แผนที่ความคิด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับของค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องชนิดของคำในภาษาไทย ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 และกลุ่มควบคุมอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24

นพนภา ออากดวง (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำและหน้าที่ของคำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD กับการสอนแบบปกติ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศาลาติ๊กวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 48 คน ผลจากการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำและหน้าที่ของคำในภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ

2. นักเรียนมีความพอใจในการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD ในระดับมากที่สุด

ปัทมา ไตรคุป (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับวิธีสอนตามคู่มือครู และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสารสิทธิ์พิทยาลัย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 80 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ t-test แบบอิสระเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนทางการเรียนภาษาไทย และใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่สอนโดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือ สูงกว่ากลุ่มที่สอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ความคงทนทางการเรียนภาษาไทยเรื่องการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่สอนโดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กับกลุ่มที่สอนตามคู่มือครูไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือส่วนใหญ่อยู่ในระดับเห็นด้วย

สุนันท์ กล่อมฤทธิ์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 32101 ภาษาไทย เรื่องขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 32101 ภาษาไทย ไม่แตกต่างกัน และมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับดี

กิตติยา กิตติมงคล (2551: 89) ได้ทำการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนานาชาติฮาโรว์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีประสิทธิภาพ 86.10/85.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ 80/80 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พระมหานรินทร์ ประสมพงศ์ (2551:85) ได้ทำการพัฒนาหนังสืออ่านประกอบ รายวิชา ภาษาไทย เรื่อง พระอารามหลวง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทองเพลง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีประสิทธิภาพ 83.35/83.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ 80/80 และนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้หนังสืออ่านประกอบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สาวตรี สิ้นสนธิเทศ (2551: 71) ได้ทำการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ตำนานเมืองลพบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระ

ราชูปถัมภ์ฯ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีประสิทธิภาพ 85.39/82.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ 80/80 และนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วย หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยที่กล่าวมานี้ เป็นแนวทางการสร้างหนังสือ ซึ่งต้องสร้างให้ตรงกับ ความสนใจ เหมาะสมกับระดับสติปัญญาของนักเรียน เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ความสนุกสนาน ส่งเสริมจินตนาการ คติสอนใจ ความเป็นมาของประเพณีไทย ศิลปะและศีลธรรม สร้างความเข้าใจ ในชีวิตและให้แนวทางในการแก้ปัญหา

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้น หากสร้างให้นักเรียนอ่านต้องเป็นหนังสือที่ตรงกับ ความสนใจ เหมาะสมกับวัยและ สติปัญญาของนักเรียน ซึ่งส่งผลให้การอ่านและการเรียนรู้ของนักเรียนพัฒนาขึ้น ทั้งยังทำให้นักเรียนสนใจที่จะแสวงหาหนังสืออื่นๆมาอ่าน เพื่อเพิ่มพูนความรู้สติปัญญาของนักเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ที่ศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวน 231 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 45 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากจำนวนห้องเรียน 5 ห้องเรียน สุ่มห้องเรียนมา 1 ห้องเรียน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย ประกอบด้วย
เนื้อหา 16 เรื่อง โดยใช้เวลาเรียนเรื่องละ 1 คาบ คือ

- เรื่องที่ 1 เจ้าแฉ่งโม (ประวัติสมเด็จพระสังฆราชแฉ่งโม)
- เรื่องที่ 2 ตำนานวันสงกรานต์
- เรื่องที่ 3 น้ำผึ้งหยดเดียว
- เรื่องที่ 4 ปริศนา 5 ประการ
- เรื่องที่ 5 พระนางสร้อยดอกหมาก กับ พระเจ้าสายน้ำผึ้ง
- เรื่องที่ 6 พุดดีเป็นศรีแก่ปาก
- เรื่องที่ 7 หุ่นกลาร้องไห้
- เรื่องที่ 8 แก้วหน้าม้า

เรื่องที่ 9 เจ็ดสหายผู้วิเศษ

เรื่องที่ 10 ไกรทอง

เรื่องที่ 11 นินทาเกลเหมือนเทน้ำ ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีดมารีดหิน

เรื่องที่ 12 ปลาบู่ทอง

เรื่องที่ 13 หัวล้านนอกครู

เรื่องที่ 14 นางพิกุลทอง

เรื่องที่ 15 นอนสูงให้นอนคว่ำ นอนต่ำให้นอนหงาย

เรื่องที่ 16 โสนน้อยเรือนงาม

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องนิทานไทย แบบปรนัย 4

ตัวเลือก

3. แบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้ง 16 เรื่อง เป็นปรนัยเลือกตอบ 4

ตัวเลือก

ขั้นตอนในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ขั้นตอนการทำหนังสือสำหรับเด็ก พัฒนาการและความสนใจในการอ่านหนังสือเด็ก รวมถึงการประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย

2. ศึกษาเกี่ยวกับนิทานไทย ที่ได้มาจากการสำรวจข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย

3. สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการของ
ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

3.1 ศึกษาแนวทางในการจัดทำหนังสือ

3.2 เขียนโครงเรื่อง

3.3 ปกใน

3.4 การทำหนังสือจำลองสำหรับเด็ก (การทำดัมมี่)

3.5 การทำรูปเล่ม

3.6 การตั้งชื่อเรื่อง

4. นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ ภาพประกอบ เนื้อเรื่อง การใช้ภาษา คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับโดยใช้แบบประเมิน แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา การประเมินเป็นข้อความที่มีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดความหมายไว้ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง คุณภาพดีมาก

คะแนน 4 หมายถึง คุณภาพดี

คะแนน	3	หมายถึง	คุณภาพพอใช้
คะแนน	2	หมายถึง	ต้องปรับปรุงคุณภาพ
คะแนน	1	หมายถึง	ไม่มีคุณภาพ

**แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย**

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย	ระดับคะแนน ความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์					
1.1 ขนาดและความหนาของหนังสือเหมาะสมในการจับถือได้อย่างสะดวกสำหรับเด็กในวัยนี้					
1.2 ลักษณะของปกหนังสือน่าสนใจ ชวนให้อยากอ่าน					
1.3 ตัวอักษรที่พิมพ์ สวยงาม อ่านง่าย และชัดเจน					
1.4 การพิมพ์ตัวสะกดการันต์ถูกต้องตามหลักภาษาไทย					
2. ภาพประกอบ					
2.1 ลักษณะของภาพส่วนใหญ่สวยงามและชัดเจน					
2.2 ภาพประกอบช่วยขยายข้อความและส่งเสริมให้เข้าใจเนื้อเรื่อง					
2.3 ภาพประกอบดึงดูดให้อยากอ่านเนื้อเรื่อง					
3. เนื้อเรื่อง					
3.1 เนื้อเรื่องเหมาะกับระดับชั้นเรียนของเด็ก					
3.2 ความยาวของนิทานแต่ละเรื่องเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กใจในระดับนี้					
3.3 เนื้อเรื่องแปลกออกไปจากหนังสือเล่มอื่นๆที่นักเรียนมีอยู่					
3.4 เนื้อเรื่องมีสารประโยชน์เหมาะที่จะใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1					
3.5 ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่าน					
3.6 ผู้อ่านสามารถสรุปเรื่องราวหรือใจความสำคัญของนิทานแต่ละเรื่องได้					
3.7 กิจกรรมแบบฝึกหัดช่วยพัฒนาทักษะด้านภาษาไทยได้					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย	ระดับคะแนน ความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
4. การใช้ภาษา					
4.1 ความยากง่ายของภาษาเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน					
4.2 การใช้คำศัพท์ต่างๆ เหมาะสม					
4.3 การใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจน					
4.4 คำที่เลือกใช้มีความสละสลวยและไพเราะ					
5. คุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับ					
5.1 ช่วยให้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภท ร้อยแก้ว					
5.2 ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาไทยและมีทักษะในการอ่านบท ร้อยแก้ว					
5.3 ช่วยปลูกฝังให้เห็นคุณค่าของนิทานไทย อันเป็นสมบัติที่ล้ำค่าของ ชุมชน					
5.4 ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น เป็นการนำไปสู่นิสัยใฝ่ค้นคว้า และรักการอ่าน					
5.5 ช่วยให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินใจ					
5.6 เป็นแนวทางหรือตัวอย่างในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับ นักเรียน สำหรับครูและผู้สนใจได้					

นำผลการประเมินมาพิจารณาค่าเฉลี่ยเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการยอมรับคุณภาพของ
หนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง คุณภาพดีมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง คุณภาพดี

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง คุณภาพพอใช้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง คุณภาพปรับปรุงคุณภาพ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง ไม่มีคุณภาพ

เกณฑ์ในการยอมรับว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพหรือไม่ ผู้วิจัยได้กำหนด
ให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแนวคิดของ ทรุณญา นาคหอม (2545: 52)

5. ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ หนังสือเพิ่มเติมที่ถูกต้องเหมาะสม

6. การทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม

วิธีการหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การทดลองหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

ผู้วิจัยได้ทดลองหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยดำเนินการทดลองดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนทดลองรายบุคคล (One to one try – out) ผู้วิจัย นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองให้กับนักเรียน 3 คนที่ได้มา จากการสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนที่มีผลการอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง อ่อนอย่างละ 1 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. ขั้นตอนทดลองกลุ่มเล็ก (Small group try – out) ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน 15 คน ที่ได้จากการสุ่มนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 5 คน โดยเริ่มจากทำแบบทดสอบก่อนเรียน ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและทำแบบทดสอบหลังเรียน

3. ขั้นตอนทดลองภาคสนาม (Field try – out) ผู้วิจัยนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คน ที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จากนั้นนำผลที่ได้มาหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามเกณฑ์ 80/80

4. ขั้นตอนทดลองจริง ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มาทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 45 คน

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดในระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องนิทานไทย ไม่ต่ำกว่า 80

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย เรื่องนิทานไทย

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากหนังสือหลักการวัดและประเมินผลการศึกษาของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ

2. วิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละหน่วยของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

3. คัดเลือกเนื้อหา นำมาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องนิทานไทย เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

4. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง นิทานไทย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

5. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบทดสอบไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของคำถาม และความเหมาะสมทางภาษาที่ใช้เกณฑ์การให้คะแนนโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีระดับการประเมิน 3 ระดับ

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

จากนั้นนำผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยค่าดัชนีความสอดคล้องควรมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .05 จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนของลักษณะกลุ่มพฤติกรรมที่วัด

7. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง นิทานไทย ไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน

8. นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) ของแบบทดสอบรายข้อโดยใช้โปรแกรม SPSS แบบทดสอบที่คัดเลือกต้องมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป จำนวน 40 ข้อ

9. นำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่น จากสูตร KR – 20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน

10. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้ มาใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากหนังสือหลักการวัดและประเมินผลการศึกษาของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ
2. วิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละหน่วยของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
3. สร้างแบบฝึกหัดจากเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก
4. นำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสาระวิชาภาษาไทย ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดความหมายของคะแนน ดังนี้

คะแนน	5	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดีมาก
คะแนน	4	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดี
คะแนน	3	หมายถึง	มีคุณภาพระดับพอใช้

คะแนน 2 หมายถึง มีคุณภาพระดับต้องปรับปรุง
 คะแนน 1 หมายถึง มีคุณภาพระดับใช้ไม่ได้
 โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1	ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์					
2	ความถูกต้องของเนื้อหา					
3	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา					
4	เนื้อหามีความต่อเนื่องกัน					
5	ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน					
6	ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน					
7	ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้					
8	ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามในแต่ละหน่วย					
9	ส่งเสริมคิดวิเคราะห์					
10	ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาและการนำไปใช้					
รวม						

5. นำผลการประเมินมาพิจารณาค่าเฉลี่ยค่าความสอดคล้อง IOC เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	4.51 – 5.00	หมายถึง	คุณภาพดีมาก
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	3.51 – 4.50	หมายถึง	คุณภาพดี
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	2.51 – 3.50	หมายถึง	คุณภาพพอใช้
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	1.51 – 2.50	หมายถึง	ต้องปรับปรุงคุณภาพ
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	1.00 – 1.50	หมายถึง	ไม่มีคุณภาพ

เกณฑ์ในการยอมรับว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพหรือไม่ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเกณฑ์จากแนวคิดของ ธีรญา นาคหอม (2545: 52) โดยกำหนดให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ในการทดสอบสมมติฐานมีรูปแบบเป็นกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังอ่าน (Rondomized One Group Pretest – Postest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 60-61) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการวิจัยในการทดสอบสมมติฐาน

กลุ่ม	ก่อนอ่าน	ทดลอง	หลังอ่าน
E	T ₁	X	T ₂
เมื่อ E แทน	กลุ่มตัวอย่าง		
T ₁ แทน	การสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนอ่าน		
X แทน	การอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย		
T ₂ แทน	การสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังอ่าน		

การวิจัยในขั้นตอนการทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีรูปแบบการทดลองกลุ่มเดียว ทำการทดลองก่อนอ่านและหลังอ่าน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ในการทดสอบสมมติฐานมีรูปแบบเป็นกลุ่มเดียวทดสอบก่อนอ่านหนังสือเพิ่มเติมและหลังอ่านหนังสือเพิ่มเติม (Randomized One Group Pretest – Posttest Design)
2. ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 40 ข้อ แล้วตรวจให้เก็บคะแนนไว้
3. ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมแต่ละเรื่อง แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบประเมินผลหลังเรียน จำนวน 5 ข้อแล้วตรวจให้คะแนนเพื่อพิจารณาตามเกณฑ์ 80 ตัวแรก (E₁)
4. หลังจากเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้ง 16 เรื่องแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 20 ข้อ เพื่อพิจารณาเกณฑ์ 80 ตัวหลัง (E₂)
5. เมื่อเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้งหมดแล้ว ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (Post – test) ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การพัฒนาเครื่องมือ

1.1 วิเคราะห์ความเที่ยงระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง นิทานไทย

โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีระดับการประเมิน 3 ระดับ ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

1.2 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบทดสอบประเมินผลเป็นรายข้อเพื่อหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกและหาความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 (Kuder-Richardson-20)

1.3 หาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยใช้สูตรเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

เกณฑ์ 80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดและกิจกรรมระหว่างของผู้เรียน คิดเป็นค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (E_1)

เกณฑ์ 80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย ไม่ต่ำกว่า 80 (E_2)

2. การทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์คะแนนก่อนอ่านหนังสือเพิ่มเติมและหลังอ่านหนังสือเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ความเที่ยงระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรื่อง โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1. สถิติพื้นฐาน

3.1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลอง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 137) โดยคำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.1.2 หาค่าความแปรปรวนของแบบทดสอบ (ล้วน สายยศ. 2538: 77) โดยคำนวณจากสูตร

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.2.1 การหาค่าความตรง (Validity) โดยทำการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

ระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2542: 235) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.2.2 การหาค่าความยากง่าย (difficulty index: p) และค่าอำนาจจำแนก

(discrimination index: r) ของแบบทดสอบ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อสอบในรายข้อ (Item Analysis) (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2542: 215) โดยคำนวณจากสูตร

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่ายของคำถามแต่ละข้อ
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อนั้นถูกทั้งหมด

ค่าอำนาจจำแนก

$$r = \frac{R_H - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ	R	แทน	อำนาจจำแนก
	R_H	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
	R_L	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำถูกในกลุ่มอ่อน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและอ่อน

3.2.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย แบบคูเดอร์ ริชาร์ดสัน สูตรที่ 20 (Kuder-Richardson 20 หรือ K-R 20) (ล้วน สายยศ. 2538: 197 – 198) โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อ
	p	แทน	สัดส่วนผู้ตอบถูกต้องผู้เข้าสอบทั้งหมด
	q	แทน	สัดส่วนผู้ตอบผิดต่อผู้เข้าสอบทั้งหมด
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งหมด

3.3. หาประสิทธิภาพของหนังสือตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าร้อยละ (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528: 294 – 295)

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดในระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่นักเรียนทั้งหมดทำทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 80

$$\text{สูตรที่ 1 } E_1 = \frac{\sum X}{\frac{N}{A}} \times 100$$

เมื่อ E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้หนังสืออ่านเพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ จากการทำแบบฝึกหัดและหรือประกอบ กิจกรรมระหว่างเรียน
$\sum X$	แทน	คะแนนรวมจากการทำแบบฝึกหัดและหรือ ประกอบกิจกรรมหลังเรียน
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมการเรียนรู้
N	แทน	จำนวนผู้เรียน

$$\text{สูตรที่ 2 } E_2 = \frac{\sum F}{\frac{N}{B}} \times 100$$

เมื่อ E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัว ผู้เรียนหลังจากการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม) คิดเป็น ร้อยละจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนและหรือประกอบ กิจกรรมหลังเรียน
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนหรือกิจกรรม หลังเรียน
B	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนและหรือกิจกรรม หลังเรียน
N	แทน	จำนวนผู้เรียน

3.4 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test dependent เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ. 2538: 104)

$$\text{สูตร } t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 (\sum D)^2}{N-1}}}; df = N-1$$

เมื่อ t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาของการแจกแจงแบบที
D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N	แทน	จำนวนคู่
$\sum D$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็น รายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบ ก่อนเรียนกับทดสอบหลังเรียน
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบ กันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบ ก่อนเรียนกับทดสอบหลังเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการพัฒนานำหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อความเข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน จำนวนนักเรียน
E_1	แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
E_2	แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน
$\bar{X}$	แทน คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum D$	แทน คะแนนรวมของผลต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
$\sum D^2$	แทน คะแนนรวมของผลต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนยกกำลังสอง
t	แทน ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน $t - test$ distribution
p	แทน ค่าความน่าจะเป็นของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย

ผู้วิจัยได้นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วดำเนินการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ตามเกณฑ์ 80 / 80 ตามขั้นตอนต่อไปนี้

การทดลองครั้งที่ 1 ขั้นทดลองรายบุคคล

นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของหนังสืออ่านเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ โดยการบันทึกและสังเกตพฤติกรรมในขณะที่ทดลอง และสัมภาษณ์ถึงปัญหาในการเรียนซึ่งผู้วิจัยพบว่ามีปัญหาและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขดังนี้

1. ภาพหน้าปกของหนังสืออ่านเพิ่มเติมควรเป็นภาพสี เนื่องจากเป็นการสร้างความสนใจในการอ่านของนักเรียน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขครบถ้วนสมบูรณ์และเหมาะสมดี
2. เนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมบางตอนยังมีคำที่ไม่ถูกต้องในเรื่องสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ อักษรวิเศษ ตัวสะกด อยู่บ้างเล็กน้อย ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

การทดลองครั้งที่ 2 ขั้นทดลองกลุ่มเล็ก

นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 คน โดยให้ผู้เรียนเริ่มทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อบกพร่องและปัญหาต่างๆ ในขณะทดลอง การสังเกตขณะเรียน และการสัมภาษณ์นักเรียน ปัญหาที่พบและสิ่งที่ต้องปรับปรุงมีดังนี้

1. แบบทดสอบบางข้อยาวเกินไป การเรียงลำดับของคำตอบไม่ถูกต้อง ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว
2. ในแบบทดสอบมีคำถามบางข้อมีเนื้อหาไม่ชัดเจน ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

การทดลองครั้งที่ 3 ขั้นทดลอง

นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 45 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามเกณฑ์ 80 / 80

ผลการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดลพบุรี ได้ผลดังตาราง 2

ตาราง 2 การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_2	E_1/E_2
80	65.73	82.16	20	17.36	86.78	82.16 / 86.78

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็น 82.16 / 86.78

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยวิธีการทางสถิติ $t - test$ แบบ Dependent Sample ได้ผลดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องนิทานไทย ก่อนสอนและหลังสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ผลการทดลอง	N	$\bar{X}$	SD	$\sum D$	$\sum D^2$	t	p
ก่อนเรียน	45	14.53	3.38	856	16,954	32.68**	.000
หลังเรียน	45	33.56	1.93				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและ หลังการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย

สมมติฐานในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 5 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 231 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียน 45 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ นิทานไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยเนื้อหา 16 เรื่อง ได้แก่

เรื่องที่ 1 เจ้าแแดงโม (ประวัติสมเด็จพระสังฆราชแแดงโม)

เรื่องที่ 2 ตำนานวันสงกรานต์

เรื่องที่ 3 น้ำผึ้งหยดเดียว

- เรื่องที่ 4 ปริศนา 5 ประการ
 เรื่องที่ 5 พระนางสร้อยดอกหมาก กับพระเจ้าสายน้ำผึ้ง
 เรื่องที่ 6 พุดดีเป็นศรีแก่ปาก
 เรื่องที่ 7 ท่งกุลาร้องไห้
 เรื่องที่ 8 แก้วหน้าม้า
 เรื่องที่ 9 เจ็ดสหายผู้วิเศษ
 เรื่องที่ 10 ไกรทอง
 เรื่องที่ 11 นินทากาเลเหมือนเทน้ำ ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีดมารีดหิน
 เรื่องที่ 12 ปลาบู่ทอง
 เรื่องที่ 13 หัวล้านนอกครู
 เรื่องที่ 14 นางพิกุลทอง
 เรื่องที่ 15 นอนสูงให้นอนคว่ำ นอนต่ำให้นอนหงาย
 เรื่องที่ 16 โสนน้อยเรือนงาม

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ใช้เวลาในการทดลอง จำนวน 18 คาบ ๆ ละ 60 นาที ใช้เวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องนิทานไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ขั้นตอนการทำหนังสือสำหรับเด็ก พัฒนาการและความสนใจในการอ่านหนังสือเด็ก รวมถึงการประเมินคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย
2. ศึกษาเกี่ยวกับนิทานไทย ที่ได้มาจากการสำรวจข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย
3. สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการของ จีวีวรรณ คูหาภินันท์ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

3.1 ศึกษาและแนวทางในการจัดทำหนังสือ

3.2 เขียนโครงเรื่อง

3.3 ปกใน

3.4 การทำรูปเล่มจำลอง

3.5 การทำรูปเล่ม

3.6 การตั้งชื่อเรื่อง

4. นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ ภาพประกอบ เนื้อเรื่อง การใช้ภาษา คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับโดยใช้แบบประเมิน ผู้วิจัยได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31

5. ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ถูกต้องเหมาะสม

6. การทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม

วิธีการหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การทดลองหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ผู้วิจัยได้ทดสอบหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้าภิรินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยดำเนินการทดลองดังต่อไปนี้

1. ขั้นทดลองรายบุคคล ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้กับนักเรียน 3 คนที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน ในเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2552

2. ขั้นทดลองกลุ่มเล็ก ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน 15 คนที่ได้จากการสุ่มนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 5 คน

3. ขั้นทดลองภาคสนาม ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 45 คน ในเดือนพฤษภาคม 2552 จากนั้นนำผลที่ได้มาหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมตามเกณฑ์ 80/80

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทยเรื่องนิทานไทย

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากหนังสือหลักการวัดและประเมินผลการศึกษาของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ

2. วิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละหน่วยของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

3. คัดเลือกเนื้อหา นำมาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่อง นิทานไทย เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

4. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง นิทานไทย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ
5. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข
6. นำแบบทดสอบไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของคำถาม และความเหมาะสมทางภาษาที่ใช้เกณฑ์การให้คะแนนโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1
7. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่อง นิทานไทย ไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน
8. นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาความยากง่าย (P) เท่ากับ .36 และ .78 ค่าอำนาจจำแนก (R) เท่ากับ .28 และ .88
9. นำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่น จากสูตร $KR - 20$ เท่ากับ .8201
10. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้มาใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากหนังสือหลักการวัดและประเมินผลการศึกษาของ พิชิต ฤทธิ์บุญ
2. วิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละหน่วยของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
3. สร้างแบบฝึกหัดระหว่างเรียนที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสาระวิชาภาษาไทย ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินโดยผู้วิจัยได้ค่าเฉลี่ยในการประเมินคุณภาพแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมเท่ากับ 4.17

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

1. โดยการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม E_1/E_2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 จากการหาค่าเฉลี่ยและร้อยละ
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม ก่อนการเรียนและหลังการเรียนโดยใช้ t-test Dependent Sample

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็น 82.16 / 86.78
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ได้ผล ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี มีประสิทธิภาพ 82.16/86.78 แสดงว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมและดำเนินการสร้างตามขั้นตอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาที่เลือกมาเป็นนิทานมีภาพประกอบการ์ตูน ขยายเนื้อความ โครงเรื่องเรียงลำดับไม่ซับซ้อน แปลก ตื่นเต้นและน่าสนใจ มีความสัมพันธ์กับพื้นฐานประสบการณ์ของเด็ก เรื่องจบลงด้วยดี ให้ข้อคิด คติสอนใจ สำนวนภาษาชัดเจนถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและบุคลิกของตัวละคร การจัดรูปเล่มเหมาะสมสวยงาม โดยเฉพาะนักเรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประเพณีไทย ศิลปะ และศิลปกรรมอันดีงามที่ปรากฏในเนื้อหา นอกจากนี้ยังพัฒนาทักษะการอ่านอันเป็นพื้นฐานทางการศึกษาและแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้า ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกชัย ปุยะติ (2534: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสือการ์ตูน เรื่อง สังข์ศิลป์ชัย เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ผลการวิจัยปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้นหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง นิทานไทยมีคุณภาพอยู่ในระดับดี มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า การสอนโดยหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย ผู้วิจัยได้คัดเลือกเนื้อเรื่องจากความสนใจของ

นักเรียนแล้วนำมาสร้างเป็นนิทานที่มีสำนวนภาษาอ่านเข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัย มีการจัดรูปเล่มที่พอเหมาะ ถนัดมือ สะดวกในการนำติดตัวไปอ่าน ภาพประกอบ สีสันสวยงาม ได้รับความสนใจของนักเรียน นอกจากนี้ยังส่งเสริมคุณค่า อันเป็นแนวคิดสะท้อนจากเรื่อง ได้แก่ ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความเมตตา ความสามัคคี ความเสียสละ นักเรียนสามารถวิเคราะห์คุณธรรมดังกล่าวที่ปรากฏในเรื่อง จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อโนมา ไมโฮม (2542: บทคัดย่อ) ที่ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีของวัยรุ่นเรื่อง สร้างเสน่ห์ด้วยการกินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยวี่-ห้วยโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสอดคล้องกับ งานวิจัยของหม่อมราชวงศ์หญิงสุมิตรา จักรพันธุ์ (2546: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านประกอบเรื่องประสานใจ รักษ์สายน้ำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า เมื่อประเมินความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของหนังสืออ่านประกอบ ด้านรูปเล่ม การพิมพ์ ภาพประกอบและเนื้อหา พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก และโดยภาพรวมนักเรียนมีความชอบหนังสือเล่มนี้ในทุกๆ ด้าน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้นักเรียนที่อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องนิทานไทย มีผลการเรียนหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยเลือกเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน มีเนื้อหาเหมาะสมกับวัย เนื้อหาไม่สลับซับซ้อน สนุกสนานและได้รับคติสอนใจเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน และส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เขียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2536). *เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
สภาลาดพร้าว.
- กิ่งแก้ว อุตถากร. (2514). *วรรณกรรมจากบ้านใน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์เนื่องในงานทำบุญอายุครบ
5 รอบของ ม.ร.ว.พรรณเรื่อง เกษมสันต์ อุตถากร.
- . (2517). *นิทานพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ: คำบรรยายในการสัมมนาอาจารย์ วิชาภาษาไทย
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- . (2519). *นิทานพื้นเมือง คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 184
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู
- กิตติยา กิตติมงคล. (2551). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุหลาบ มิลลิเกมาส. (2518). *คติชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จริยา จิราธิวัฒน์. (2550, 20 กรกฎาคม). *เทคนิคสร้างนิสัยรักการอ่าน*. เดลินิวส์.
- เจือ สตะเวทิน. (2527). *คติชาวบ้านไทย*. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.
- จารุณี ยอดกัณฑ์. (2540). *การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาจริยศึกษา เรื่อง ความซื่อสัตย์
สุจริต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (เทคโนโลยี
ทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ไบกาซูยี. (2534). *การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ.
- . (2542). *การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2527). *การทำหนังสือสำหรับเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บุรพาสาสน์
- ชุติมา สัจจามันท์. (2523). *การเลือกและการจัดหาวัสดุห้องสมุด*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมฝึกหัดครู.
- ชุลีพร ฤทธิเดช. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้และไม่ใช้แผนที่ความคิด (Mind
Mapping)*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. (2542). *การวัดผลการเรียนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้ากบินทร์บุรี. (2549). *รายงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปี
การศึกษา 2549*. ปราจีนบุรี: เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้ากบินทร์บุรี.

- ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล. (2537). *การอ่านให้เก่ง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2539). *การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส.
- (2548). *การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- ทัศนีย์ ทานตวนิช; และคณะ. (2522). *การศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออก (ระยะต้น)*. ชลบุรี: โครงการศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ บานแสน.
- ธนาภิต. (2539). *50 นิทานไทย*. หน้า 8–396. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ธัญญา นาคหอม. 2545). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำ ให้ถูกต้อง*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นพนา ออากด้าง. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำและหน้าที่ของคำ ในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ กันเทคนิค STAD กับการสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นภลัย สุวรรณธาดา. (2524). *การสร้างหนังสืออ่านประกอบเรื่อง หอโดปเทศคำกลอนสำหรับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การสอนภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นุจรินทร์ ถิ่นทัพไทย. (2547). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เหตุในระบบนิเวศของ ป่าสะแกราช สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3*. กรุงเทพฯ: ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นุช ม่วงเก่า. (2533). *การนำเสนอโครงการกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในการเรียนการสอนวิชา ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การสอนภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บันลือ พฤกษ์วัน. (2521). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2525). *เอกสารการสอนวิชาวัดผล 301: การสร้างแบบทดสอบ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรือง สิงห์สี. (2533). *การสร้างหนังสืออ่านประกอบจากจารีต 12 ของอีสาน สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอ บัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2538). *นิทานพื้นบ้าน*. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 หน่วยที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ประคอง นิมนานเหมินทร์. (2543). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. เอกสารชุดคติชนวิทยา อันดับ 2.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจักษ์ ประภาพิตยากร. (2527). *ขุนแผนยอดนักรบ*. กรุงเทพฯ: ชัยศิริการพิมพ์.
- ปัทมา ไตรคุป. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยนำความรู้ทางคติชนมาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับวิธีสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหานรินทร์ ประสมพงศ์. (2551). *การพัฒนาหนังสืออ่านประกอบ รายวิชา ภาษาไทย เรื่อง พระอารามหลวง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2529). *การสร้างและการพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ:
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิชิต ฤทธิ์จุญ. (2545). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เข้าสอออฟเคอร์มัสท์.
- พิตร ทองชั้น. (2524). *หลักการวัดผล*. กรุงเทพฯ: พีระพัฒนา.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2540). *การประเมินผลการเรียน*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิการพิมพ์.
- ภิญญาพร นิตยะประภา. (2534). *การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- ภิญโญ จิตธรรม. (2529). *แนวทางการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น*. ม.ป.ท.
- ภิญโญ สาร. (2521). *หลักการการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภา.
- ยุพดี จรรย์ยานนท์. (2522). *การศึกษานิทานชาวบ้านตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัด
สุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). *การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาสหกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์.
- ฤดีมล ปรีดีสนิท. (2524). *หนังสือเสริมการอ่านระดับประถมศึกษาตอนปลาย เรื่อง บทร้อยกรอง
นิทานพื้นบ้านอีสาน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ลมูล รัตตากร. (2529). *การเขียนและแปลหนังสือสำหรับวัยรุ่น*. นครปฐม: แผนกบริหารกลาง
สำนักงานอธิการบดีพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ล้วน สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- วรศักดิ์ ชันทอง. (2544). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความเมตตา
กรุณาที่มีการนำเสนอเนื้อหาเป็นกรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
บูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- วิริยะ สิริสิงห์. (2524). การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิศัลย์ศยา รุดติษฐ์. (2539). จะสอนภาษาไทยให้สนุกได้อย่างไร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร ณ นคร. (2531). การศึกษานิทานพื้นบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช:
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกษประทุม. (2550). นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.
- ศิราพร จิตะฐาน. (2524). ลักษณะเนื้อหาวรรณคดีไทย. เอกสารการสอนวิชาไทยคดีศึกษา
หน่วยที่ 7. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- สมพร จารุณภู. (2530). การจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ
กรมวิชาการ.
- สมศรี ทองชั้น. (2524). การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษาตอนปลาย เรื่อง
นิทานพื้นบ้านท้องถิ่นโคราช. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย) กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สวัสดี จันทน์. (2509). นิทานชาวไร่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
- สาคร ธรรมศักดิ์. (2541). ผลการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึมแบบร่วมมือที่มีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สาวตรี สิ้นสนธิเทศ. (2551). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง
ตำนานเมืองลพบุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินญาพนธ์ กศ.ม.
(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุดใจ เหล่าสุนทร. (2525). ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬารัตน์การพิมพ์.
- สุนันท์ กลุ่มฤทธิ์. (2547). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 32101 ภาษาไทย เรื่อง
ขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระจอมเกล้า
พระนครเหนือ.
- หทัย ตันหยง. (2529). การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: อักษร
เจริญทัศน์.

- อมรรัตน์ เชิงหอม. (2541). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องวันสำคัญของไทยกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อโนมา ไม่หอม. (2542). การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีของวัยรุ่น เรื่องการสร้างเสน่ห์ด้วยการกิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยาวิห้วยโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เอกชัย ปุยะติ. (2534). การสร้างหนังสือการ์ตูนเรื่อง สังข์ศิลป์ชัย เพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- Amsdens, Ruth H. (1960). Children's Preferences in Picture Story Book Variable. *Journal of Education Research*. New York: The Mac Millian Company.
- Anuar, H. (1979, March). Children's Information Services in Southeast Asia. *The School Librarian*. 27: 11–13.
- Bundy, B.A. (1983). *The Developmant of a Survey to Ascertain the Reading Reference of Fourth, Fifth and Sixth*. New York: Notstar University.
- French, Jone E. (1952). *Children's Prefernces for PictureOf Pictorial Pattern*. The Elementary School Journal.
- Fusco, E.T. (1983). *The Relationship Between Children'sCognitive Level of Development and Their Responses toLiterarure*. New York : Holster Universiry.
- Olrik, Axel. (1965). *Epic Laws of Folk Narrative*. The Study Of Flok lore.
- Tinker, Miles A. (1968). *Teaching Elementary Reading*. New Tork: Appleton Center Frofts, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม

ภาควิชาการมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นายสมหมาย ผาสุข

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 2

อาจารย์อุดมภรณ์ ทวีพงศ์

หัวหน้าหมวดกลุ่มสาระภาษาไทย
โรงเรียนวัดศรีสวัสดิ์
อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ภาคผนวก ข

- ตัวอย่างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย

นิทานไทย



เรื่องที่ ๓

น้ำผึ้งหยดเดียว

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑



น้ำผึ้งว่าหวาน...น้ำผึ้งหยดเดียว...
ทำไมหยดเดียว? ใครเคยได้ยินคำกล่าวนี
ในภาษาไทยบ้าง เดี่ยวพี่จุกจะพาน้อง ๆ
ไปชิมน้ำผึ้งกัน...ตามมาเลยจะ





ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ซึ่งแต่ก่อนมา ชาวบ้านทุกคนต่างรักใคร่สามัคคี
 ประองคองกันดี ต่างมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 คอยช่วยเหลือเจือจานกันอยู่เสมอ



จนวันหนึ่ง มีคนหาบน้ำฝัดเดินผ่านหมู่บ้านแห่งนี้



และบังเอิญทำน้ำผึ้งหยดลงพื้นดินหนึ่งหยด จิ้งจกตัวหนึ่งคลานมาพบ
ก็ตรงเขาแลบเลียเป็นอาหาร แมวมาเจอจิ้งจก
ก็รีบกระโดดเข้าตะครุบ สุนัขเห็นแมวก็นำมาไล่กัด



เจ้าของแมวเห็นสุนัขมากัดแมวของคนเลยเอาไม้ไล่ตี
เจ้าของสุนัขได้ยินเสียงร้องวิ่งออกมาดู พอรู้ว่าสุนัขของคน
ถูกเพื่อนบ้านไล่ตี จึงตรงเข้าชกคอยเจ้าของแมว



ญาติของเจ้าของแมวได้ยื่นเสียงการต่อสู้รีบออกมาช่วย
ญาติฝ่ายเจ้าของสุนัขเห็นพรรคพวกของคนถูกทำร้าย
ก็ออกมาช่วยเช่นกัน



การต่อสู้ดำเนินไปอย่างดุเดือด จากการใช้มือใช้ไม้
กลายเป็นมีด ปืน และอาวุธชนิดต่าง ๆ จนมีการบาดเจ็บล้มตาย



ผู้คนในหมู่บ้านแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ พวกเจ้าข้างเจ้าของสุนัข
และพวกที่เจ้าข้างเจ้าของแมว เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพลี่ยงพล้ำ
จนเหลือกำลังน้อยกว่าก็ออกไปชักชวนญาติหรือเพื่อน ๆ ของคน
ที่อยู่ต่างหมู่บ้านมาช่วย จนกลายเป็นสงครามกลางเมือง
กว่าเจ้าเมืองจะส่งคนมายุติศึกได้ผู้คนก็ล้มตายไปเป็นจำนวนมาก
ทั้งนี้เพราะต่างฝ่ายต่างขาดการยับยั้งชั่งใจและไม่รู้จักการพิจารณาเหตุผล

หากเจ้าของสุนัขและเจ้าของแมวเจรจาสอบถามเรื่องราวให้เป็นที่เข้าใจถึง
ต้นสายปลายเหตุ ก่อนที่จะหุนหันพลันแล่น
ทำอะไรไปตามอารมณ์ เหตุการณ์คงจะไม่ลุกลามบานปลาย
เหมือนดังกรณีของน้ำผึ้งหยดเดียวในเรื่องนี้

ความรู้เพิ่มเติม

เพี้ยงพล้า

หมายถึง

เงี้ยว ผิดพลาด

กรณี่ (กะ-ระ-นี่), (กอ-ระ-นี่)

หมายถึง

คดี เรื่องเหตุ



เป็นอย่างไร..... น้ำผึ้งชมปีเลยไหมละ



แบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม

เรื่อง นิทานไทย เรื่องที่ ๗ น้ำผึ้งหยดเดียว

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

๑. ในนิทานเรื่อง "น้ำผึ้งหยดเดียว" ข้อคิดของเรื่องคืออะไร
 - ก. ฝ่ายข้างน้อยย่อมแพ้ฝ่ายข้างมาก
 - ข. การพึ่งพาอาศัยกัน
 - ค. ลงทุนมากแต่ได้ผลนิดหน่อย
 - ง. ต้นเหตุเพียงน้อยนิด ก่อให้เกิดเรื่องราวใหญ่โต
๒. เหตุใดสุนัขจึงเข้ามาไล่กัดแมว
 - ก. เพราะสุนัขกับแมวเป็นเพื่อนกัน
 - ข. เพราะตามธรรมชาติสุนัขกับแมวไม่ถูกกัน
 - ค. เพราะแมวเป็นอาหารของสุนัข
 - ง. เพราะสุนัขจะกินน้ำผึ้ง
๓. คำใดต่อไปนี้ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่อง "น้ำผึ้งหยดเดียว"
 - ก. ยับยั้งจิตใจ
 - ข. ยกยอปอปั้น
 - ค. หุนหันพลันแล่น
 - ง. ตนสลายปลายเหตุ
๔. เหตุใดแมวจึงกระโดดตะครุบจิ้งจก
 - ก. เพราะจิ้งจกเป็นเพื่อนกับแมว
 - ข. เพราะจิ้งจกเป็นอาหารของแมว
 - ค. เพราะจิ้งจกเดินชนแมว
 - ง. เพราะจิ้งจกแย่งอาหารของแมว
๕. หมู่บ้านแห่งนี้ก่อนจะมีปัญหาเป็นอย่างไร
 - ก. ออกไหม้ไล่ชม
 - ข. ชักน้ำเข้าลึก ชักตึกเข้าบ้าน
 - ค. เอาหูไปนา เอาตาไปไร่
 - ง. น้ำผึ้งเรือ เสือพึงป่า



เพื่อนๆ ดึงใจทำแบบฝึกหัด
ให้สุดความสามารถเลยนะครับ
อย่าเปิดดูเฉลยก่อนตอบกับละครับ

บรรณานุกรม

ธนาภิต. (๒๕๓๕). ๕๐ นิทานไทย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๒). กรุงเทพฯ:

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

สุดใจ พรหมเกิด. (๒๕๕๕). สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาภาษาไทย เรื่อง นิทานไทย

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว และกาเครื่องหมาย X ลงใน
กระดาษคำตอบ

1. วันหนึ่งท่านสมภารอาพาธ สั่งให้สามเณรทองหรือที่คนทั่วไปเรียกว่าสามเณรแดงโมไปเทศน์
แทน เจ้าเมืองรู้สึกไม่ค่อยพอใจ บ่นว่า “ท่านสมภารน่าจะให้พระผู้ใหญ่มาเทศน์แทน เมื่อเณร
มาแล้วก็ให้เทศน์ไปเถิด ส่วนเราจะเข้าไปพักผ่อนข้างใน” เจ้าเมืองกล่าวในลักษณะใด

ก. ภูมิใจ	ข. ศรัทธา
ค. น้อยใจ	ง. ดุฎก
2. เหตุใดนักเลงสุราจึงคิดว่าตนดีกว่าท่านเศรษฐี

ก. เพราะสามารถทำอะไรได้อย่างอิสระ	ข. เพราะท่านเศรษฐีดื่มเหล้าไม่เก่งเท่าตน
ค. เพราะมีบุตรรูปงามถึงสองคน แต่ท่านเศรษฐีไม่มีบุตร เมื่อตายไปสมบัติก็ย่อม สูญหายไปด้วย	ง. เพราะไม่เคยคดโกงใคร
3. “หากกรรมบาลกุมารตอบไม่ได้จะต้องตัดศีรษะมาบูชาตน หากตอบได้ตนจะตัดศีรษะเป็นเครื่อง
บูชากรรมบาลกุมาร” ข้อความนี้เกี่ยวกับเรื่องใด

ก. การแก้แค้น	ข. การสั่งงาน
ค. การพนันขันต่อ	ง. การด่าทอ
4. ลักษณะเด่นของแก้วที่แตกต่างไปจากหญิงสาวคนอื่นๆคืออะไร

ก. มีหน้าตาและกิริยาเหมือนหมี	ข. มีหน้าตาและกิริยาเหมือนม้า
ค. มีหน้าตาและกิริยาเหมือนแมว	ง. มีหน้าตาและกิริยาเหมือนหมู
5. ท้าวภูวเดช และพระนางนันทาครองเมืองอะไร

ก. เมืองมิลิลา	ข. เมืองโกญจา
ค. เมืองอโฆราลัย	ง. เมืองกกุรวา
6. ฤาษีได้สอนมนต์ และมอบของวิเศษอะไรให้แก้ว

ก. สอนมนต์ถอดหน้ากาก ของวิเศษคือเรือเหาะกับมิดอิตัววิเศษ	ข. สอนมนต์สะกดคน ของวิเศษคือรถไฟเหาะกับมิดดาบวิเศษ
ค. สอนมนต์หายตัวได้ ของวิเศษคือขอนไม้เหาะกับไม้กวาดวิเศษ	ง. สอนมนต์แปลงร่างเป็นยักษ์ ของวิเศษคือพรมเหาะกับแหวนวิเศษ

7. สุเมรุ อ่านว่าอย่างไร

ก. สุ – เม – รุ

ข. สุ – เมน – รุ

ค. สุ – เม

ง. สุ – เมน

8. พระราชาทรงหมกมุ่นความนิยมชมชอบ ในความสวยงามของอะไร

ก. อาวุธ

ข. พันธุ์ไม้

ค. เหล่าสตรีเพศ

ง. เพชรนิลจินดา

9. เมื่อครั้งพระราชาสด็จประพาสป่า พระองค์ได้พบใคร

ก. เทวดา

ข. เทพารักษ์

ค. หญิงตัดฟัน

ง. ชายตัดฟัน

10. ชายตัดฟันแบ่งเงินที่หามาได้ออกเป็นทั้งหมดกี่ส่วน อะไรบ้าง

ก. 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 นำไปฝังดิน, ส่วนที่ 2 นำไปใช้หนี้, ส่วนที่ 3 นำไปให้ยืม

ข. 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 นำไปให้พ่อแม่, ส่วนที่ 2 นำไปให้ยืม, ส่วนที่ 3 นำไปฝังดิน, ส่วนที่ 4 นำไปให้ญาติ

ค. 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 นำไปฝังดิน, ส่วนที่ 2 นำไปใช้หนี้, ส่วนที่ 3 นำไปให้ยืม, ส่วนที่ 4 นำไปทิ้งน้ำ, ส่วนที่ 5 นำไปมอบให้กับศัตรู

ง. 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 นำไปฝังดิน, ส่วนที่ 2 นำไปใช้หนี้, ส่วนที่ 3 นำไปให้ญาติ, ส่วนที่ 4 นำไปซื้อที่ดิน, ส่วนที่ 5 นำไปทิ้งน้ำ, ส่วนที่ 6 นำไปให้ศัตรู

11. กุฎภัณฑ์ หมายถึงอะไร

ก. เครื่องหมายแสดงความเป็นกระทรวง

ข. เครื่องหมายแสดงความเป็นวัด

ค. เครื่องหมายแสดงความเป็นพระราชินี

ง. เครื่องหมายแสดงความเป็นพระราชาธิบดี

12. วัดพระนางเชิง หรือวัดพญเชิง ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดใด

ก. อ่างทอง

ข. สระบุรี

ค. อโยธยา

ง. สุโขทัย

13. ชายหัวล้านคนหนึ่งรู้สึกว่าการอวดดีของตนนั้นเป็นปมด้อยยิ่งนัก คำว่าอวดดีหมายถึงอะไร

ก. มากมาย

ข. ฟุ่มเฟือย

ค. มหาศาล

ง. มีน้อย

14. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของคำว่า พุทธดีเป็นศรีแก่ปาก

ก. พุทธแต่ถ้อยคำที่ไพเราะ

ข. พุทธแต่เรื่องจริง

ค. พุทธ ชมคนเป็น

ง. พุทธแต่ปมด้อยของผู้อื่น

15. พ่อค้าชาวกุลาไปขายของในภูมิภาคใด

ก. ภาคใต้

ข. ภาคเหนือ

ค. ภาคตะวันออก

ง. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

16. สินค้าที่ชาวกุลานำมาขาย คืออะไร
 ก. ขนมห ข. เครื่องประดับ
 ค. โองง ง. เครื่องแกง
17. หมู่บ้านแห่งนี้ก่อนจะมีปัญหาเป็นอย่างไร
 ก. มีความรักใคร่ สามัคคี เอื้อเฟื้อ ข. ไม่สามัคคีกัน
 ค. อยู่กันอย่างสันโดษ ง. ทะเลาะเบาะแว้ง
18. คนหาน้ำผึ้ง ทำอะไรหกขณะเดินผ่านหมู่บ้าน
 ก. น้ำ ข. น้ำตาล
 ค. น้ำปลา ง. น้ำผึ้ง
19. เพราะเหตุใด สุนัขจึงเข้ามาไล่กัดแมว
 ก. เพราะสุนัขกับแมวเป็นเพื่อนกัน ข. เพราะตามธรรมชาติสุนัขกับแมวไม่ถูกกัน
 ค. เพราะแมวเป็นอาหารของสุนัข ง. เพราะแมวขี้ประจบเจ้าของ
20. หนึ่งในเจ็ดสหายผู้วิเศษ ผู้วิเศษคนใดกินจุมากที่สุด
 ก. เจ้าหุยกษ์ ข. เจ้ามือใหญ่ปาม
 ค. เจ้าเจ็ดไห ง. เจ้าตาโต
21. เจ้าคนกินจุ มีความรู้สึกอย่างไรต่อพ่อแม่
 ก. เกลียด เปื่อพ่อแม่แล้ว ข. รัก และสงสารพ่อแม่
 ค. น้อยใจที่พ่อแม่ยากจน ง. ไม่สนใจพ่อแม่
22. ไกรทอง เป็นชื่อของอะไร
 ก. จระเข้ ข. หมอจระเข้หนุ่ม
 ค. พ่อของตะเภาแก้ว ตะเภาทอง ง. เจ้าเมืองนนทบุรี
23. ชาละวัน มีนิสัยอย่างไร
 ก. จระเข้ที่มีนิสัยอันธพาล ข. จระเข้ที่มีนิสัยเรียบร้อย
 ค. จระเข้ที่ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม ง. จระเข้ที่มีนิสัยขี้อาย
24. เศรษฐีที่มีลูกสาวสองคนชื่อนางตะเภาแก้ว และนางตะเภาทองอยู่เมืองอะไร
 ก. เมืองอุตรดิตถ์ ข. เมืองพิจิตร
 ค. เมืองกาญจนบุรี ง. เมืองนครสวรรค์
25. สิ่งใดที่ทำให้การทำงานของเราจะสำเร็จลงได้
 ก. ความเชื่อมั่นในตนเอง ข. มีเพื่อนที่ดี
 ค. มีทรัพย์สินเงินทอง ง. มีครูดี
26. การศึกษาทำให้คนเป็นอย่างไร
 ก. มีแต่ความเจริญ ข. มีแต่แย่ง
 ค. มีแต่สูญเสียเงินทอง ง. มีแต่เสียเงินทอง

27. พุดอย่างไร ถือว่าพุดดี
- | | |
|-------------|------------------|
| ก. นินทา | ข. ถากถาง |
| ค. เยาะเย้ย | ง. พุดให้กำลังใจ |
28. ใครอยากได้ปลาบู่ทองไปฝากลูก
- | | |
|--------------|--------------|
| ก. นางขนิษฐา | ข. นางขนิษฐา |
| ค. นางขนิษฐา | ง. นางขนิษฐา |
29. ใครที่แอบคาบเกล็ดปลาบู่ทองไว้ให้เอื่อยด้วยความสงสาร
- | | |
|--------|----------|
| ก. ปลา | ข. เป็ด |
| ค. ปู | ง. แมงปอ |
30. นางขนิษฐา และอ้ายมีนิสัยอย่างไร
- | | |
|----------|--------------------------|
| ก. ดี | ข. พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ |
| ค. ริษยา | ง. เมตตา |
31. ทิดทอง และทิดถมมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
- | | |
|-------------------|-------------------------|
| ก. เป็นพ่อลูกกัน | ข. เป็นเพื่อนรักกัน |
| ค. เป็นพี่น้องกัน | ง. เป็นลูกพี่ลูกน้องกัน |
32. ทิดทอง และทิดถมเป็นโรคอะไร
- | | |
|----------------|---------------------|
| ก. โรคครึ่งแคว | ข. โรคผมหงอกก่อนวัย |
| ค. โรคผมร่วง | ง. โรคเหา |
33. หลวงปู่ให้ทิดทอง และทิดถมดำน้าคนละกี่ครั้ง
- | | |
|------------|------------|
| ก. 3 ครั้ง | ข. 4 ครั้ง |
| ค. 5 ครั้ง | ง. 6 ครั้ง |
34. เจ้าหญิงพิกุลทอง เป็นเจ้าหญิงที่มีลักษณะพิเศษอย่างไร
- | |
|--|
| ก. มีเส้นผมหอม ยามหาวจะมีดอกพิกุลร่วงออกจากปาก |
| ข. มีเส้นผมหอม ยามร้องไห้จะมีดอกพิกุลร่วงออกจากปาก |
| ค. มีเส้นผมหอม ยามหัวเราะจะมีดอกพิกุลร่วงออกจากปาก |
| ง. มีเส้นผมหอม ยามเจรจาจะมีดอกพิกุลร่วงออกจากปาก |
35. จากเค้าโครงเรื่องนางพิกุลทองเป็นต้นกำเนิดของสำนวนไทยที่เปรียบเปรยคนที่ซึ่งไม่ค่อยจะพุด หรือมักพุดอูบอวยในปากว่าอย่างไร
- | | |
|-----------------------|-------------------------|
| ก. กลัวดอกพุดจะร่วง | ข. กลัวดอกบัวจะร่วง |
| ค. กลัวดอกพิกุลจะร่วง | ง. กลัวดอกไม้เงินจะร่วง |
36. เหตุใดอาจารย์จึงรักใคร่ลูกศิษย์ ชื่อว่าจอนกับเจิม และสั่งสอนวิชาความรู้ให้โดยไม่ปิดบัง เพราะจอนกับเจิมเป็นคน
- | | |
|------------------|-----------------|
| ก. เอาแต่ใจตนเอง | ข. วานอนนอนง่าย |
| ค. มุทะลุ | ง. เห็นแก่ตัว |

37. จอนไปเจออะไรที่ศาลาพักร้อน

ก. โจร

ข. คนบ้า

ค. ผี

ง. รถ

38. เนื้อคู่ของพระวิจิตรจินดา มีพระนามว่าอย่างไร

ก. โสนเรือนน้อยงาม

ข. โสนงามเรือนน้อย

ค. โสนน้อยเรือนงาม

ง. โสนน้อยงามเรือน

39. จากบทร้อยกรองต่อไปนี้ กล่าวถึงใคร

พลัดพรากเวียงไชย

เดินในพนา

ต้องแสงแดดกล้า

เนื้อคล้ำดำไป

ก. เจ้าหญิงโสนน้อยเรือนงาม

ข. นางกุลา

ค. พระนางประไพ

ง. นางวันนา

40. นางกุลา คือใคร

ก. หญิงกำพร้าหน้าตาอัปลักษณ์ เก็บฝืนในป่าแล้วถูกงูกัดตาย

ข. หญิงกำพร้าหน้าตาอัปลักษณ์ เก็บฝืนในป่าแล้วถูกผึ้งต่อยตาย

ค. หญิงกำพร้าหน้าตาอัปลักษณ์ เก็บฝืนในป่าแล้วถูกเสือกัดตาย

ง. หญิงกำพร้าหน้าตาอัปลักษณ์ เก็บฝืนในป่าแล้วถูกหมีตะปบตาย

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวจิตรา ศรีมงคล
วัน เดือน ปีเกิด	22 กันยายน 2510
สถานที่เกิด	อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราชินบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	56 หมู่ 6 ตำบลภินทรบุรี อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราชินบุรี รหัสไปรษณีย์ 25110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู ชำนาญการ (คศ. 2)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดศรีสวัสดิ์ อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราชินบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราชินบุรี เขต 2
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2528	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนภินทรวิทยา จังหวัดปราชินบุรี
พ.ศ. 2532	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) (วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
พ.ศ. 2552	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) (การมัธยมศึกษา) การสอนภาษาไทย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร